

ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΥΦΥΕΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ - WEBINTELLIGENCE

**Οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στις
επιχειρήσεις και στον τεχνολογικό κλάδο**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της

ΚΩΤΣΙΑΡΗ ΑΣΠΑΣΙΑΣ

Επιβλέπων Καθηγητής: Χατζημίσος Περικλής

Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2021

ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΥΦΥΕΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ - WEBINTELLIGENCE

**Οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στις
επιχειρήσεις και στον τεχνολογικό κλάδο**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της

ΚΩΤΣΙΑΡΗ ΑΣΠΑΣΙΑΣ

Επιβλέπων Καθηγητής: Χατζημίσσιος Περικλής

Καθηγητής, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την 2 Οκτωβρίου 2021

(Υπογραφή)

.....
Όνομα Επώνυμο
Καθηγητής

(Υπογραφή)

.....
Όνομα Επώνυμο
Καθηγητής

(Υπογραφή)

.....
Όνομα Επώνυμο
Καθηγητής

Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2021

(Υπογραφή)

.....

ΚΩΤΣΙΑΡΗ ΑΣΠΑΣΙΑ

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια

© 2021 – All rights reserved

Περίληψη

Ο κορωνοϊός SARS-CoV-2 εμφανίστηκε τον Δεκέμβριο του 2019 στην πόλη Ουχάν της επαρχίας Χουμπέι στην Κίνα και σε σύντομο χρονικό διάστημα εξαπλώθηκε σε πάρα πολλές χώρες του κόσμου, προσβάλλοντας σταδιακά εκατομμύρια ανθρώπους παγκοσμίως.

Από τον Μάρτιο του 2020 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ), ανακήρυξε σε πανδημία τη λοίμωξη COVID-19 που προκαλείτε από τον ιό SARS-COV-2. Έκτοτε προκλήθηκε μια τεράστια υγειονομική κρίση που κλόνησε όλες τις επιχειρήσεις και τον τεχνολογικό κλάδο παγκοσμίως, εγείροντας μεγάλους προβληματισμούς για τον τρόπο διαχείρισης της.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι, να διερευνηθούν οι επιπτώσεις που προκάλεσε ο ιός COVID-19 τόσο στο εργατικό δυναμικό όσο και στα διευθυντικά στελέχη όλων των μορφών επιχειρήσεων, δημοσίων, ιδιωτικών φορέων καθώς επίσης και αυτό-αποσχολούμενων. Η ανάλυση των επιπτώσεων στον τεχνολογικό κλάδο παρουσιάζεται εκτενέστερα σε επόμενο κεφάλαιο καθώς επίσης και ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν ώστε να συνυπάρξει ο ιός με την εργασία όλο το χρονικό διάστημα της πανδημίας. Μελετώνται και αναλύονται στατιστικά αποτελέσματα ώστε να διεξαχθεί ένα συμπέρασμα για τις επιπτώσεις του COVID-19 όσον αφορά τις επιπτώσεις του στον επιχειρηματικό και τεχνολογικό κλάδο, στην Ελλάδα.

Η μεθοδολογία της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η χρήση ερωτηματολογίου σε μια συγχρονική μελέτη που συμμετείχαν πλήθος εργαζομένων όλων των ειδικοτήτων του επιχειρηματικού κλάδου της χώρας μας με ιδιαίτερο ενδιαφέρον εκτενέστερης μελέτης να παρουσιάζει ο κλάδος των τεχνολογικών επιχειρήσεων και της πληροφορικής. Καταγράφηκαν τα δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά στοιχεία των εργαζομένων, οι στάσεις τους και οι πεποιθήσεις τους αναφορικά με την πανδημία του Κορωνοϊού και την πανδημία COVID-19 που προκαλεί, οι συνθήκες εργασίας και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για να ανταπεξέλθουν στην εργασία δεδομένων των δυσμενών και ξαφνικών συνθηκών που επιβλήθηκαν σε όλες τις επιχειρήσεις. Τα δεδομένα αφού συλλέχτηκαν, επεξεργάστηκαν από το εργαλείο της στατιστικής SPSS και παρουσιάζονται αναλυτικά με σκοπό να εξηγήσουν την παρούσα κατάσταση αλλά και να δώσουν λύσεις για μελλοντική χρήση της τεχνολογίας.

Λέξεις Κλειδιά: COVID-19, Κορωνοϊός, Επιχειρήσεις Πληροφορικής, Τεχνολογικός Κλάδος, Επιχειρηματικός Κλάδος.

Abstract

The SARS-CoV-2 coronavirus appeared in December 2019 in the town of Wuhan, Hubei Province, China, and soon spread to too many countries in the world, gradually offending millions of people worldwide.

Since March 2020, the World Health Organization (WHO) has declared a pandemic of COVID-19 infection caused by the SARS-COV-2 virus (World Health Organization, 2020). Since then, a huge health crisis has shaken all businesses and the technology industry worldwide, raising major concerns about how it is managed.

The purpose of this study is to investigate the effects of the COVID-19 virus on both the workforce and managers of all types of enterprise, public, private and self-employed. The analysis of the impact on the technology industry is presented in more detail in the next chapter as well as what means were used to coexist the virus with work throughout the pandemic. Statistical results shall be studied and analyzed in order to reach a conclusion on the impact of COVID-19 on Greece.

The methodology of this thesis is the use of a questionnaire in a contemporary study involving a number of employees of all specialties of the business sector of our country with particular interest in a more extensive study to present the field of technological enterprises and information technology. The demographic and socio-economic characteristics of the workers, their attitudes and beliefs regarding the coronavirus pandemic and the COVID-19 pandemic it causes, the working conditions and the means used to cope with the adverse and sudden data work were recorded. Conditions imposed on all companies. The data after being collected, were processed by the SPSS statistical tool and are presented in detail in order to explain the current situation but also to provide solutions for future use of the technology.

Keywords: *COVID-19, Coronavirus, IT Companies, Technology Sector, Business Sector Industry*

Πίνακας εικόνων

Εικόνα 1 Γράφημα των απασχολούμενων με τηλεργασία ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης [54]	23
Εικόνα 2 Συχνότητα τηλεργασίας ανά κλάδο στις χώρες της Ε.Ε [55]	24
Εικόνα 3 Τηλεργασία και απασχόληση κατά μέγεθος επιχείρησης [55]	25
Εικόνα 4 Ποσοστό εργαζομένων της Ε.Ε. που εντάχθηκε στην τηλεργασία μετά την πανδημία COVID-19 [56]	26
Εικόνα 5 Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων ως προς το φύλο	32
Εικόνα 6 Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων ως προς την ηλικία	33
Εικόνα 7 Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων ως προς τον τόπο κατοικίας	33
Εικόνα 8 Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων ως προς το επάγγελμα	34
Εικόνα 9 Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων ως προς το μορφωτικό επίπεδο	34
Εικόνα 10 (Πίνακας 5.1) – Συχνότητες και ποσοστά των απαντήσεων σχετικά με τον ιό COVID-19 και τον εμβολιασμό για την προστασία από τον συγκεκριμένο ιό	41
Εικόνα 11 (Πίνακας 5.2) - Συχνότητες και ποσοστά των απαντήσεων σχετικά με την τηλεργασία	47
Εικόνα 12 (Πίνακας 5.3) – Συχνότητες και ποσοστά των απαντήσεων σχετικά με την κατάσταση μετά τη λήξη της τηλεργασίας	50
Εικόνα 13 (Πίνακας 5.2) – Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στο φύλο και τις προτάσεις για την τηλεργασία	52
Εικόνα 14 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις προτάσεις για την τηλεργασία	52
Εικόνα 15 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις προτάσεις για την τηλεργασία	52
Εικόνα 16 (Πίνακας 5.2) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στο φύλο και τις προτάσεις για την εξέλιξη σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο	54
Εικόνα 17 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις ερωτήσεις για την πανδημία και τα πιθανά αρνητικά της αποτελέσματα	55
Εικόνα 18 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις ερωτήσεις για την πανδημία και τα πιθανά αρνητικά της αποτελέσματα	55
Εικόνα 19 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις ερωτήσεις για την πανδημία και τα πιθανά αρνητικά της αποτελέσματα	55
Εικόνα 20 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις ερωτήσεις για την πανδημία και τα πιθανά αρνητικά της αποτελέσματα	55

Εικόνα 21 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τα συναισθήματα των εργαζομένων	56
Εικόνα 22 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τα συναισθήματα των εργαζομένων	56
Εικόνα 23 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τα συναισθήματα των εργαζομένων	56
Εικόνα 24 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τα συναισθήματα των εργαζομένων	56
Εικόνα 25 (Πίνακας 5.3) – Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στο φύλο και τις προτάσεις για την τηλεργασία	58
Εικόνα 26 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία	59
Εικόνα 27 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία	59
Εικόνα 28 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία	60
Εικόνα 29 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία	60
Εικόνα 30 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία	60
Εικόνα 31 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία	60
Εικόνα 32 (Πίνακας 5.3) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την εξέλιξη σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο	62
Εικόνα 33 Ομαδοποιημένο ραβδόγραμμα ανάμεσα στην ηλικία και τον απαιτούμενο χρόνο προσαρμογής των εργαζομένων μετά την επιστροφή στη διά ζώσης εργασία	62
Εικόνα 34 (Πίνακας 5.4) – Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις προτάσεις για την τηλεργασία	64
Εικόνα 35 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την μετάβαση των εργαζομένων σε καθεστώς τηλεργασίας	65
Εικόνα 36 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την μετάβαση των εργαζομένων σε καθεστώς τηλεργασίας	65
Εικόνα 37 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις απόψεις για την αποτελεσματικότητα της τηλεργασίας	66
Εικόνα 38 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις απόψεις για την αποτελεσματικότητα της τηλεργασίας	66

Εικόνα 39 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την κριτική των πολιτών στην τηλεργασία	67
Εικόνα 40 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την κριτική των πολιτών στην τηλεργασία	67
Εικόνα 41 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την κριτική των πολιτών στην τηλεργασία	68
Εικόνα 42 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την κριτική των πολιτών στην τηλεργασία	68
Εικόνα 43 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την ικανοποίηση που παρέχει η τηλεργασία σε εργοδότες και εργαζόμενους	69
Εικόνα 44 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την ικανοποίηση που παρέχει η τηλεργασία σε εργοδότες και εργαζόμενους	69
Εικόνα 45 (Πίνακας 5.4) – Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις προτάσεις για την εξέλιξη σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο	70
Εικόνα 46 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις απόψεις για τις αλλαγές σε εργασιακό και κοινωνικό επίπεδο	71
Εικόνα 47 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις απόψεις για τις αλλαγές σε εργασιακό και κοινωνικό επίπεδο	71
Εικόνα 48 (Πίνακας 5.4) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις προτάσεις για την τηλεργασία	73
Εικόνα 49 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία	74
Εικόνα 50 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία	74
Εικόνα 51 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία	75
Εικόνα 52 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία	75
Εικόνα 53 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία	75
Εικόνα 54 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία	75
Εικόνα 55 (Πίνακας 5.5) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις προτάσεις για την εξέλιξη σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο	77
Εικόνα 56 (Πίνακας 5.6) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις προτάσεις για την τηλεργασία	78

Εικόνα 57 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία	79
Εικόνα 58 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία	79
Εικόνα 59 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία	80
Εικόνα 60 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία	80
Εικόνα 61 (Πίνακας 5.6) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις προτάσεις για την εξέλιξη σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο	81
Εικόνα 62 Ομαδοποιημένο ραβδόγραμμα ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τον εκνευρισμό των εργαζομένων	82

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	5
Abstract	7
Πίνακας εικόνων	9
Πίνακας περιεχομένων	1
1. Εισαγωγή	3
1.1 Οι επιπτώσεις του COVID-19 στις επιχειρήσεις και στον τεχνολογικό κλάδο	3
1.2 Πανδημίες	5
a) <i>Ιστορική αναδρομή και ιστορικά στοιχεία</i>	5
1.2 Ο ρόλος των επιδημιών στην κοινωνικό-οικονομική εξέλιξη	8
1.3 Συνεισφορά της διπλωματικής εργασίας	9
1.4 Περιεχόμενα της διπλωματικής εργασίας	10
2 Πανδημία COVID-19	12
2.1 Ιστορικό της νόσου COVID-19 και η εξέλιξη της σε πανδημία	13
a) <i>Συμπεριφορές πρόληψης μετάδοσης</i>	15
b) <i>Προφίλ ασθενών με ιώσεις – Ευπαθείς ομάδες</i>	15
c) <i>Η κατάσταση της πανδημίας σε άλλα κράτη</i>	16
d) <i>Αντιμετώπιση και θεραπεία</i>	17
e) <i>Ο εμβολιασμός κατά του κορωνοϊού</i>	18
2.2 Επίπτωση της νόσου COVID-19 στην οικονομία και στα κοινωνικά συστήματα	18
3 Ο COVID-19 στις επιχειρήσεις και τον τεχνολογικό κλάδο	21
3.1 Η μέθοδος της τηλεργασίας για την αντιμετώπιση της πανδημίας	21
a) <i>Η τηλεργασία προ COVID 19</i>	23
b) <i>Διαφοροποιήσεις μεταξύ μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων</i>	24
c) <i>Η τηλεργασία μετά την πανδημία COVID-19</i>	25
3.2 Μοντέλα τηλεργασίας που χρησιμοποιήθηκαν	26
4 Στατιστική ανάλυση	29
4.1 Στόχος της έρευνας	29
4.2 Ερευνητικά ερωτήματα	29

4.3	Πληθυσμός και δείγμα μελέτης	32
4.4	Ερευνητικό εργαλείο.....	35
4.5	Μέθοδοι της στατιστικής ανάλυσης	37
5	Αποτελέσματα της έρευνας	39
5.1	Αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής.....	39
5.2	Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας με κριτήριο το φύλο	51
5.3	Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας με κριτήριο την ηλικία	57
5.4	Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας με κριτήριο την επαγγελματική κατάσταση	63
5.5	Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας με κριτήριο το μορφωτικό επίπεδο	71
5.6	Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας με κριτήριο τον τόπο κατοικίας	77
6	Επίλογος	83
6.1	Συμπεράσματα της έρευνας	83
	<i>a) Γενικά συμπεράσματα.....</i>	<i>83</i>
	<i>b) Σχετικά με την τηλεργασία</i>	<i>84</i>
	<i>c) Σχετικά με το μέλλον της εργασίας και των διαπροσωπικών σχέσεων.....</i>	<i>86</i>
6.2	Συζήτηση.....	87
6.3	Ερευνητικά πεδία προς διερεύνηση και προτάσεις.....	87
	Παράρτημα.....	89
	[i] Ερωτηματολόγιο	89
	[ii] Πίνακες συχνότητας SPSS για τις απαντήσεις του δείγματος	98
	<i>a) Με κριτήριο το φύλο</i>	<i>98</i>
	<i>b) Με κριτήριο την ηλικία</i>	<i>99</i>
	<i>c) Με κριτήριο το επάγγελμα.....</i>	<i>101</i>
	<i>d) Με κριτήριο το μορφωτικό επίπεδο</i>	<i>102</i>
	<i>e) Με κριτήριο τον τόπο κατοικίας</i>	<i>104</i>
	Βιβλιογραφία	106

1.

Εισαγωγή

1.1 Οι επιπτώσεις του COVID-19 στις επιχειρήσεις και στον τεχνολογικό κλάδο

Ο νέος Κορωνοϊός SARS-CoV-2 εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Κίνα και συγκεκριμένα στην πόλη Ουχάν της επαρχίας Χουμπέι τον Δεκέμβριο του 2019 και σύντομα επεκτάθηκε σχεδόν σε όλο τον πλανήτη. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) βλέποντας την μεγάλη εξάπλωση του σε πολλές χώρες του κόσμου ανακήρυξε σε πανδημία τη λοίμωξη COVID-19 που προκαλείται από τον ιό SARS-COV-2 τον Μάρτιο του 2020 (World Health Organisation, 2020). Έκτοτε, προκλήθηκε μια τεράστια υγειονομική κρίση που κλόνησε τα συστήματα εργασίας σε όλο τον κόσμο, εγείροντας μεγάλους προβληματισμούς για τον τρόπο διαχείρισης της πανδημίας. Ο τεράστιος αντίκτυπος της γρήγορης εξάπλωσης του Κορωνοϊού ήταν ιδιαίτερα άμεσος και καταστροφικός για αρκετές χώρες σε όλο τον κόσμο, με εκτεταμένες επιπτώσεις στην υγεία των πολιτών στον τρόπο εργασίας και λειτουργίας των επιχειρήσεων αλλά και στην οικονομία τους.

Ο ιός SARS-COV-2 μεταδίδεται από άτομο σε άτομο κυρίως μέσω εισπνοής αερολυμάτων από μολυσμένο άτομο. Οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας που πάσχουν και από άλλες ασθένειες (όπως πνευμονική νόσος, υπέρταση, καρδιακή νόσος, καρκίνος ή διαβήτη), θεωρήθηκαν ως ευάλωτη ομάδα με αυξημένους παράγοντες κινδύνου για σοβαρή ασθένεια και μεγαλύτερη θνησιμότητα [1]. Μέχρι σήμερα εφαρμόζονται κάποιες πειραματικές θεραπείες, αλλά δεν έχει χορηγηθεί ακόμη μια αποτελεσματική θεραπευτική αγωγή για την COVID-19.

Οι ιογενείς λοιμώξεις εμφανίζονται όλο τον χρόνο, όμως κατά την φθινοπωρινή και ιδιαίτερα την χειμερινή περίοδο παρατηρείται ιδιαίτερη έξαρση των ιώσεων οι οποίες προκαλούν αναπνευστικές λοιμώξεις. Κάθε χρόνο παρατηρούνται κάποιες γονιδιακές μεταλλάξεις των ιών και λόγω αυτής της συνεχούς μετάλλαξης, κρίνεται ως απολύτως αναγκαία η υιοθέτηση κάποιων συμπεριφορών, ώστε να προλάβουμε την μετάδοση των ιογενών λοιμώξεων, όπως με την τήρηση των κανόνων υγιεινής, τη διαρκή ενίσχυση της άμυνας μας και τέλος τον εμβολιασμό ή την επανάληψη του εμβολιασμού, όταν απαιτείται. Είναι κεφαλαιώδους σημασίας η πρόληψη έτσι ώστε να αποφύγουμε την μετάδοση από άτομο σε άτομο των

λοιμωδών νοσημάτων, γιατί εάν τελικά προκληθεί πανδημία, τότε υπάρχει διασπορά του λοιμογόνου παράγοντα παγκοσμίως [2].

Όσον αφορά την πανδημία COVID-19, οι επαγγελματίες υγείας βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της πανδημικής αντίδρασης και εκτίθενται συνεχώς σε κινδύνους όπως έκθεση σε παθογόνα, πολλές ώρες εργασίας, ψυχολογική και πνευματική κόπωση, επαγγελματική εξουθένωση και στίγμα [1].

Οι επαγγελματίες όλης της χώρας πρέπει για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν με επιτυχία στα καθήκοντα τους, να κατανοήσουν πολύ καλά τη νόσο COVID-19, διότι η κακή κατανόηση της, μεταξύ τους, μπορεί να οδηγήσει σε καθυστερημένη αναγνώριση και θεραπεία που οδηγεί σε ταχεία εξάπλωση λοιμώξεων [3]. Η αστραπιαία διάδοση της πανδημίας COVID-19, προκάλεσε, τεράστιες επιπτώσεις στον πληθυσμό όλου του κόσμου, επηρεάζοντας το επίπεδο υγείας, τους πολιτισμούς, τον εργασιακό χώρο και τις οικονομίες όλων των κρατών [4].

Το μοντέλο ανάλυσης των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον επιχειρηματικό και τεχνολογικό κλάδο που εφαρμόστηκε στην παρούσα εργασία, μελετά τους γνωστικούς παράγοντες που επηρεάζουν την συμπεριφορά του ατόμου και το είδος εργασίας που χρησιμοποιούν για να ανταπεξέλθουν και να προστατευτούν δεδομένων των δυσμενών συνθηκών. Στο πρώτο και το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου, περιλαμβάνονται γενικές ερωτήσεις για το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο των υπαλλήλων του επιχειρηματικού κλάδου στην Ελλάδα, το επίπεδο εκπαίδευσης τους και γενικές ερωτήσεις για τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τον SARS-COV-2, όπως για το τι πιστεύουν για την προέλευση του, εάν είναι δημιούργημα της φύσης ή του ανθρώπου, εάν είναι διατεθειμένοι να κάνουν το εμβόλιο και άλλες παρεμφερείς ερωτήσεις. Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις που βασίζονται στις διαστάσεις του μοντέλου πεποιθήσεων για την εργασία και την αδιάκοπη ροή της (τρωτότητα, σοβαρότητα, εμπόδια και οφέλη), συμπεριλαμβάνοντας και την έννοια της «τηλεργασίας» που χρησιμοποιήθηκε από πλήθος επιχειρήσεων, σε έμμεση συσχέτιση με την υιοθέτηση συμπεριφορών πρόληψης στην υγεία και συγκεκριμένα για την διενεργηθείσα έρευνα, πρόληψης και λήψης μέτρων από τον Κορωνοϊό SARS-COV-2 ώστε ο επιχειρηματικός κλάδος να μην έχει σοβαρές επιπτώσεις και η χρήση των τεχνολογικών μέσων να γίνει ολοένα και περισσότερο αναγκαία.

Η χρήση του Μοντέλου Πεποιθήσεων για την Υγεία μπορεί να ενισχύσει την αλλαγή συμπεριφοράς με στόχο την βελτίωση της. Το μοντέλο (MΠΥ) χρησιμοποιείται παγκοσμίως προκειμένου να προβλέψει και να εξηγήσει την συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι σε ζητήματα που σχετίζονται με την υγεία [5]. Το ΜΠΥ ανήκει στη γενική κατηγορία των μοντέλων των θεωριών προσδοκίας-αξίας. Χρησιμοποιείται για να προβλεφθούν συμπεριφορές που σχετίζονται με την υγεία. Σύμφωνα με το ΜΠΥ για να λάβει το άτομο αποφάσεις σε θέματα υγείας, πρέπει να είναι ψυχολογικά προετοιμασμένο για να δράσει, σε σχέση με κάποια απειλή που νιώθει για την υγεία του.

1.2 Πανδημίες

Επιδημία είναι η ξαφνική αύξηση του αριθμού των ασθενούντων ανθρώπων από μια νόσο, στον πληθυσμό μιας περιοχής σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Η πανδημία είναι σύνθετη λέξη με ελληνικές ρίζες που προέρχεται από τις λέξεις «παν» και «δήμος» και χρησιμοποιείται από τους ειδικούς προκειμένου να περιγράψει μια κατάσταση όπου μια επιδημία εξαπλώνεται σε πολλές χώρες και ηπείρους ταυτόχρονα, ενώ πλήττει μεγάλο αριθμό ανθρώπων. Για να χαρακτηριστεί μια ασθένεια ως πανδημία απαραίτητη προϋπόθεση είναι να προέρχεται από μια μεταδοτική ασθένεια [6]. Η λέξη πανδημία πάντα ξυπνά πολλούς φόβους στους ανθρώπους, στην ουσία όμως αναφέρεται στην εξάπλωση μιας νόσου και όχι στην ισχύ της ή στην θνησιμότητα που προκαλεί. Ύστερα από την ξαφνική εμφάνιση της γρίπης του 1889, ο όρος «πανδημία» απέκτησε και από τότε διατηρεί και επίσημα τη στενότερη έννοια μιας ασθένειας που εμφανίζεται ευρέως σε μια περιοχή, χώρα, ήπειρο ή παγκοσμίως.

Οι πανδημίες, είναι στην πράξη επιδημίες που έχουν παγκόσμια εξάπλωση και προκαλούν υπερβολικό αριθμό ασθενών και θανάτων καθώς επίσης διαταραχές στην κοινωνική και οικονομική κατάσταση των χωρών που πλήττονται. Οι πανδημίες τείνουν να εμφανίζονται σε κύματα και είναι δύσκολο να προβλεφθεί πώς και πότε θα εμφανιστούν σε διαφορετικές χώρες.

a) Ιστορική αναδρομή και ιστορικά στοιχεία

Στην ιστορία της ανθρωπότητας υπήρξαν πολλές λοιμώξεις που τελικά εξελίχθηκαν σε επιδημίες και ορισμένες από αυτές σε πανδημίες. Οι κυριότερες από αυτές είναι:

- i. **Αθηναϊκή Πανούκλα (430–26 Π.Χ).** Η αθηναϊκή πανούκλα προήλθε από την Αιθιοπία, και από εκεί, εξαπλώθηκε σε όλη την Αίγυπτο και την Ελλάδα. Συνέβη κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου που ήταν πόλεμος μεταξύ των πόλεων κρατών εκείνης της εποχής της Αθήνας και της Σπάρτης. Τα αρχικά συμπτώματα της πανώλης περιλάμβαναν πονοκεφάλους, πυρετό, εξανθήματα που κάλυπταν σταδιακά όλο το σώμα [7]. Η αιτία της δεν προσδιορίστηκε επακριβώς ενώ εξαπλώθηκε ταχύτατα και λόγω του πολέμου. Από την Αθηναϊκή Πανούκλα πέθανε περίπου το 25% του πληθυσμού. Ένα μεγάλο ποσοστό από αυτούς που επέζησαν υπέφεραν από μερική παράλυση, αμνησία ή τύφλωση για το υπόλοιπο της ζωής τους.
- ii. **Η Πανούκλα στα χρόνια του Ιουστινιανού (541-542 π.χ.).** Αυτή η πανδημία επηρέασε την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Η πρώτη εμφάνιση της νόσου ήταν στα ανατολικά της Κωνσταντινούπολης και στις πόλεις που ήταν και λιμάνια στη Μεσόγειο [8]. Αυτή η θανατηφόρα πανδημία ήταν πάρα πολύ σοβαρή και προκάλεσε 25 περίπου εκατομμύρια θανάτους ανθρώπων, πάνω από το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού. Πήρε το όνομα της

από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα Ιουστινιανό. Το τρομακτικότερο σύμπτωμα που επέφερε ήταν η νέκρωση των άκρων.

- iii. **Η μεγάλη πανούκλα ή Μαύρος Θάνατος (1334).** Η συγκεκριμένη πανούκλα εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Κίνα και επεκτάθηκε προς την Κωνσταντινούπολη. Στη συνέχεια, εξαπλώθηκε σε όλη τη Ευρώπη [9]. Ο Μαύρος Θάνατος, όπως σωστά ονομάστηκε, αφού σαν αποτέλεσμα κατά το «πέρασμα» του ήταν να αφανίσει το 60% του πληθυσμού της Ευρώπης και να καταστρέψει πάρα πολλές Ευρωπαϊκές πόλεις τελείως. Είναι επίσης γνωστή η πανούκλα αυτή και ως «βουβωνική πανώλη».
- iv. **Επιδημία Cocolitzli (1545).** Το Cocolitzli ξεκίνησε στο Μεξικό το 1545 στους Ατζέτκους και την ονόμασαν έτσι αφού στην διαλεκτό τους σημαίνει αλκοόλ. Εξαπλώθηκε πολύ γρήγορα και ήταν πολύ θανατηφόρα επιδημία. Το Cocolitzli μέσα σε τέσσερα χρόνια από το 1545 έως και το 1548, αφάνισε το 80% του γηγενούς πληθυσμού του Μεξικού [10]. Εάν το συγκρίνουμε σε θανάτους σε απόλυτους αριθμούς σκότωσε πέντε (5) εκατομμύρια ανθρώπους, μια από τις πιο θανατηφόρες πανδημίες πλησιάζοντας ακόμη και τον μαύρο θάνατο.
- v. **Η Πανδημία Χολέρας (1852-1860).** Η πιο μεγάλη πανδημία χολέρας ήταν η τρίτη κατά σειρά, η οποία ξεκίνησε από την Ινδία και εξαπλώθηκε πολύ γρήγορα. Η χολέρα ήταν μια λοίμωξη που εντοπίζεται στην τροφή και το νερό και οφείλεται σε βακτήριο. Εξαιτίας της χολέρας πέθαναν περίπου είκοσι τρία εκατομμύρια (23.000.000) μόνο στην Αγγλία [11]. Στην πανδημία της Χολέρας για πρώτη φορά εφαρμόστηκαν σύγχρονες μέθοδοι επιδημιολογίας από τον Άγγλο γιατρό John Snow προκειμένου να ανιχνευτεί η πηγή της επιδημίας, να κατανοήσουν τα αίτια και να προσπαθήσουν με πιο αποτελεσματικά μέτρα για να ανακόψουν την εξάπλωση της χολέρας.
- vi. **Η Πανδημία της Πανώλης ή σύγχρονη πανούκλα** πρωτοεμφανίστηκε στην Κίνα στην επαρχία Γιουνάν. Στη συνέχεια μεταφέρθηκε στο Χόνγκ – Κόνγκ και τελικά εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο, από τους αρουραίους οι οποίοι μετέφεραν μολυσμένους ψύλλους μέσω των πλοίων. Η πανδημία της πανώλης επέφερε τον θάνατο περίπου σε δέκα εκατομμύρια (10) άτομα, συγχρόνως όμως προωθήθηκε σημαντικά και η επιστήμη αφού κατέστη δυνατόν να ταυτοποιηθεί το βακτήριο *Yersinia pestis* και των φορέων που το μετέδιδαν και εν τελεί να βρεθούν για πρώτη φορά αποτελεσματικές θεραπείες [12]. Τελικά, με αυτές τις πολύ σημαντικές εξελίξεις επιτεύχθηκε, η καταπολέμηση της πανώλης η οποία είχε εξαπλωθεί ταχύτατα στον κόσμο, λόγω της μεγάλης ανάπτυξης των θαλασσιών μεταφορών.
- vii. **Η Ισπανική γρίπη (1918-1919)** ήταν η πρώτη μεγάλη πανδημία του 20^{ου} αιώνα και τρομερά καταστροφική αφού σκότωσε περισσότερους ανθρώπους από αυτούς που σκοτώθηκαν στον Ά παγκόσμιο πόλεμο. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις ο αριθμός των θανάτων που σχετιζόταν με την καταστροφική αυτή γρίπη κυμάνθηκε από πενήντα (50)

μέχρι εκατό πενήντα (150) εκατομμύρια [13]. Η Ισπανική γρίπη είχε και ένα άλλο χαρακτηριστικό, το ότι μολύνθηκαν ταυτόχρονα άνθρωποι και χοίροι. Ο ιός της πανδημίας της Ισπανικής γρίπης εξέφρασε ένα άλλο αντιγόνο, στο οποίο οι πιο πολλοί άνθρωποι και χοίροι ήταν ευάλωτοι ανοσολογικά.

- viii. **Η ασιατική πανδημία της γρίπης των πτηνών (1957).** Η πανδημία της γρίπης των πτηνών προήλθε από την Κίνα και εξαπλώθηκε σταδιακά παγκόσμια και προκάλεσε περίπου ένα (1) με δυο (2) εκατομμύρια θανάτους [14].
- ix. **Η πανδημία του ιού HIV/AIDS (1960 - σήμερα).** Ακόμη και σήμερα δεν έχει προσδιοριστεί από πού προήλθε, αλλά πιστεύεται ευρέως ότι ξεκίνησε από την Δημοκρατία του Κογκό, όταν η ασθένεια μεταδόθηκε στους ανθρώπους από τους χιμπατζήδες. Τα πρώτα περιστατικά του Συνδρόμου Επίκτητης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας (AIDS) εμφανίστηκαν το 1981 και σταδιακά εξελίχθηκε σε πανδημία αφού μολύνθηκαν 65 εκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως και 25 εκατομμύρια θάνατοι. Σήμερα, ο στόχος του τερματισμού της πανδημίας του HIV/AIDS, είναι θεωρητικά εφικτός, παρέχοντας σε ατομικό και σε παγκόσμιο επίπεδο βέλτιστες στρατηγικές πρόληψης και θεραπείας για άτομα που κινδυνεύουν να μολυνθούν ή νοσούν από τον ιό HIV [15]. Ωστόσο, στην πράξη απαιτείται μια δυναμική εφαρμογή των επιστημονικών εξελίξεων στην βιοϊατρική έρευνα που έχουν διεξαχθεί στους τομείς της θεραπείας και της πρόληψης καθώς και η απαραίτητη ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού εμβολίου. Όμως, ο οριστικός τερματισμός της πανδημίας HIV/AIDS μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την παροχή διαρκών και πρόσθετων πόρων σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.
- x. **Το σοβαρό οξύ αναπνευστικό σύνδρομο (SARS).** Ανησύχησε αρκετά την παγκόσμια κοινότητα τον 21^ο Αιώνα. Προκαλείτε από τον ιό SARS Corona (SARS-CoV) και δημιούργησε παγκόσμια ανησυχία, διότι προκαλεί σοβαρά αναπνευστικά συμπτώματα και μεγάλο ποσοστό θνησιμότητας 10% [16]. Ξεκίνησε στην Κίνα μετά πήγε στο Χονγκ Κονγκ και από κει και σε άλλες χώρες, όπως στον Καναδά που εμφανίστηκαν κάποια κρούσματα χωρίς να πάρει μεγάλες διαστάσεις .
- xi. **Γρίπη των χοίρων ή πανδημία H1N1.** Η πανδημία H1N1 ή όπως είναι ευρέως γνωστή ως «γρίπη των χοίρων», ξεκίνησε από το Μεξικό τον Απρίλιο του 2009 και εντός λίγων εβδομάδων ανακηρύχτηκε από τον ΠΟΥ ως πανδημία. Τελικά, μολύνθηκε περίπου το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού και προκάλεσε περίπου 20.000-500.000 θανάτους [16]. Παρόλο που το ποσοστό θανάτου του ήταν τελικά χαμηλότερο από τα κανονικά ποσοστά θανάτου της γρίπης, τότε θεωρήθηκε πολύ απειλητικό για την παγκόσμια κοινότητα γιατί επηρέαζε δυσανάλογα τους νέους και τους προκαλούσε σοβαρό αναπνευστικό πρόβλημα. Το ότι δεν επηρέασε τόσο πολύ τους ηλικιωμένους αποδόθηκε στο ότι είχαν ανοσία λόγω παρόμοιας επιδημίας του H1N1, που υπήρξε στην παγκόσμια κοινότητα το 1970.

1.2 Ο ρόλος των επιδημιών στην κοινωνικό-οικονομική

εξέλιξη

Οι σταδιακές εκδηλώσεις των μολυσματικών ασθενειών, είτε εξαπλώθηκαν σε όλο τον κόσμο και εξελίχθηκαν σε πανδημίες είτε όχι, είχαν διαρκείς και βαθιές επιπτώσεις στις κοινωνίες σε όλη την περίοδο της ιστορίας. Επιπροσθέτως, οι πανδημίες καθόρισαν σε σημαντικό βαθμό ορισμένες από τις βασικές αρχές της ιατρικής, αφού ώθησαν την επιστημονική κοινότητα να αναπτύξει τις αρχές της πρόληψης, της επιδημιολογίας και συντέλεσαν στην ανακάλυψη νέων εμβολίων και διαφόρων αντιμικροβιακών θεραπειών καθώς επίσης, και νέων μεθόδων και μέσων των ιατρικών συστημάτων.

Οι πανδημίες σπάνια επηρεάζουν όλους τους ανθρώπους με ομοιόμορφο τρόπο. Ο «Μαύρος Θάνατος» τον 14ο αιώνα μείωσε τον παγκόσμιο πληθυσμό κατά το ένα τρίτο, με τον υψηλότερο αριθμό θανάτων να παρατηρείται μεταξύ των φτωχότερων πληθυσμών [17]. Ο Edgar Sydenstricker στο βιβλίο του που κυκλοφόρησε το 1931, περιγράφοντας τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες από την πανδημία της ισπανικής γρίπης του 1918 στην Αμερική, ανέφερε ότι οι θάνατοι ήταν πολύ περισσότεροι στους ανθρώπους των εργατικών τάξεων από ότι στους ανθρώπους που ανήκαν στις ανώτερες κοινωνικοοικονομικές τάξεις.

Η επιδημία του ιού Έμπολα ξεκίνησε ως ένα οξύ και σοβαρό ζήτημα δημόσιας υγείας, που ανάγκασε τα υγειονομικά συστήματα και τα νοικοκυριά των τριών πιο φτωχών χωρών στη Δυτική Αφρική (Λιβερία, Σιέρρα Λεόνε, Γουϊνέα), να φτάσουν στα όρια της κατάρρευσης. Η πανδημία του ιού Έμπολα κατέδειξε την προϋπάρχουσα βία, την τεράστια και μακροχρόνια εκμετάλλευση του ανθρώπου από άνθρωπο και από τα παγκόσμια συμφέροντα καθώς και τη μεγάλη του αδυναμία να αντιδράσει το παγκόσμιο σύστημα υγείας και να βοηθήσει τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες [18]. Εξαιτίας της μεγάλης πανδημίας της πανούκλας ή «Μαύρος Θάνατος» όπως ονομάστηκε (1334), αποδεκατίστηκε το 60% του πληθυσμού, ολόκληρες γειτονιές η οικισμοί εξολοκλήθηκαν, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις ολόκληρες πόλεις εξαφανιστήκαν. Δεν γινόταν η συγκομιδή των καλλιεργειών, τα ταξίδια και το εμπόριο μειώθηκαν και τα μεταποιημένα τρόφιμα παρουσίαζαν ανεπάρκεια. Η μεγάλη πανδημία της πανούκλας μείωσε τις αποστάσεις μεταξύ της ανώτερης και της κατώτερης τάξης και δημιουργήθηκε μια νέα τάξη - η μεσαία [16].

Η ισπανική γρίπη είχε τεράστια επίδραση στον πολιτισμό, ενώ πολλοί μελετητές πιστεύουν ότι είναι πιθανό να είχε συμβάλει στο αποτέλεσμα του Α Παγκοσμίου Πολέμου καθώς επηρέασε σε μεγαλύτερο βαθμό τους στρατούς της Γερμανίας και των συμμάχων τους, που ηττήθηκαν [16]. Αυτή η πανδημία ήταν η πρώτη όπου οι μακροχρόνιες επιπτώσεις μπορούσαν να παρατηρηθούν και να ποσοτικοποιηθούν. Μια μελέτη των δεδομένων απογραφής των ΗΠΑ

από το 1960 έως το 1980 διαπίστωσε ότι τα παιδιά που γεννήθηκαν από γυναίκες που εκτέθηκαν στον ιό της πανδημίας της γρίπης, είχαν περισσότερες σωματικές παθήσεις και χαμηλότερο εισόδημα στη μετέπειτα ζωή τους, από αυτά που γεννήθηκαν λίγους μήνες νωρίτερα ή αργότερα.

1.3 Συνεισφορά της διπλωματικής εργασίας

Η έρευνα διαμορφώθηκε με βάση τη δομή που προτείνεται από το Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας και το πρότυπο συγγραφής αποτελεσμάτων της ερευνητικής διαδικασίας και διεξήχθη με τη χρήση διαδικτυακού ερωτηματολογίου μέσω του Software Google Forms. Το ερωτηματολόγιο περιέχει συνολικά 35 ερωτήσεις. Κατά τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες ήταν ενήμεροι για το σκοπό της έρευνας, καθώς επίσης και για τον ακαδημαϊκό της χαρακτήρα με τη χρήση εισαγωγικού σημειώματος. Τα τελικά ερωτηματολόγια που επεξεργάστηκαν προκύπτουν από δείγμα 273 ατόμων κυρίως ενηλίκων. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το IBM SPSS v. 25.0 (Statistical Package for Social Sciences). Η στατιστική σημαντικότητα ορίστηκε στο 0.05 (p value). Το μοντέλο ανάλυσης των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον επιχειρηματικό και τεχνολογικό κλάδο που εφαρμόστηκε στην παρούσα διπλωματική εργασία, μελετά τους γνωστικούς παράγοντες που επηρεάζουν την συμπεριφορά του ατόμου και το είδος εργασίας που χρησιμοποιούν για να ανταπεξέλθουν και να προστατευτούν δεδομένων των δυσμενών συνθηκών. Το δείγμα και η εργασιακή τους δραστηριότητα εστιάστηκε στον επιχειρηματικό κλάδο και κυρίως με αντικείμενο εργασίας τις υπηρεσίες πληροφορικής και τεχνολογίας.

Στο πρώτο και το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου, περιλαμβάνονται γενικές ερωτήσεις για το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο των υπαλλήλων του επιχειρηματικού κλάδου στην Ελλάδα, το επίπεδο εκπαίδευσης τους και γενικές ερωτήσεις για τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τον SARS-COV-2, όπως για το τι πιστεύουν για την προέλευση του, εάν είναι δημιούργημα της φύσης ή του ανθρώπου, εάν είναι διατεθειμένοι να κάνουν το εμβόλιο και άλλες παρεμφερείς ερωτήσεις.

Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις που βασίζονται στις διαστάσεις του μοντέλου πεποιθήσεων για την εργασία και την αδιάκοπη ροή της, συμπεριλαμβάνοντας και την έννοια της «τηλεργασίας» που χρησιμοποιήθηκε από πλήθος επιχειρήσεων, σε έμμεση συσχέτιση με την υιοθέτηση συμπεριφορών πρόληψης στην υγεία και συγκεκριμένα για την διενεργηθείσα έρευνα, πρόληψης και λήψης μέτρων από τον Κορωνοϊό SARS-COV-2 ώστε ο επιχειρηματικός κλάδος να μην έχει σοβαρές επιπτώσεις και η χρήση των τεχνολογικών μέσων να γίνει ολοένα και περισσότερο αναγκαία.

Η χρήση του Μοντέλου Πεποιθήσεων για την Υγεία (ΜΠΥ) μπορεί να ενισχύσει την αλλαγή συμπεριφοράς με στόχο την βελτίωση της. Το ΜΠΥ χρησιμοποιείται παγκοσμίως προκειμένου

να προβλέψει και να εξηγήσει την συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι σε ζητήματα που σχετίζονται με την υγεία [5]. Το ΜΠΥ ανήκει στη γενική κατηγορία των μοντέλων των θεωριών προσδοκίας-αξίας. Χρησιμοποιείται για να προβλεφθούν συμπεριφορές που σχετίζονται με την υγεία. Σύμφωνα με το ΜΠΥ για να λάβει το άτομο αποφάσεις σε θέματα υγείας, πρέπει να είναι ψυχολογικά προετοιμασμένο για να δράσει, σε σχέση με κάποια απειλή που νιώθει για την υγεία του.

1.4 Περιεχόμενα της διπλωματικής εργασίας

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας αναλύονται δεδομένα και γίνεται ιστορική αναδρομή σχετικά με τις επιπτώσεις μιας νόσου που πλήττει μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Τα ιστορικά στοιχεία που παρατίθενται αφορούν τις επιδημίες που έχουν ξεσπάσει κατά περιόδους και προκάλεσαν μεγάλες ζημιές τόσο στο ανθρώπινο δυναμικό όσο και στην οικονομία των εκάστοτε περιοχών. Η επιρροή των πανδημιών και των επιπτώσεων που είχαν τόσο στο κοινωνικό υπόβαθρο όσο και στο εργασιακό περιβάλλον, είναι επίσης αξιοσημείωτο γεγονός, εφόσον η κάθε πανδημία κατά το πέρασμα της αφήνει σοβαρές επιπτώσεις και η κάθε χώρα χρειάζεται μετέπειτα τους απαραίτητους πόρους ώστε να επανέλθει στα επίπεδα που βρισκόταν και πριν την έξαρση των πανδημιών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται, εκτενέστερα, το ιστορικό της νόσου COVID-19 και το πώς κατέληξε τελικά να χαρακτηριστεί πανδημία. Αναλύονται οι συμπεριφορές σχετικά με την πρόληψη της μετάδοσης καθώς επίσης και τα προφίλ των ασθενών με προηγούμενες ιώσεις ή όσων ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες. Γίνεται μία συνοπτική σύγκριση με την κατάσταση της πανδημίας στην χώρα μας καθώς επίσης και σε άλλες χώρες – κράτη της Ε.Ε., και το κεφάλαιο κλείνει με την αντιμετώπιση και θεραπεία της νόσου, που έφερε η δημιουργία του εμβολίου, σε πρώιμο δοκιμαστικό ακόμα στάδιο.

Στο επόμενο κεφάλαιο αναλύεται ο τρόπος και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν από τις επιχειρήσεις στην χώρα μας ώστε να παραμείνουν ενεργές. Το κύριο «φάρμακο» της δεδομένης κατάστασης είναι η μέθοδος της απομακρυσμένης εργασίας – τηλεργασίας. Γίνεται εκτενέστερη ανάλυση στις μεθόδους απομακρυσμένης εργασίας και τα μοντέλα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν καθώς επίσης πραγματοποιείται και σύγκριση της ύπαρξης της τηλεργασίας προ εποχής COVID-19 και μετέπειτα. Παρατίθενται στοιχεία τα οποία διαφοροποιούν τις μικρές από τις μεγάλες επιχειρήσεις, τα μέσα που χρησιμοποίησε η κάθε μία από αυτές καθώς επίσης και τις οικονομικές επιπτώσεις που επιμερίστηκαν σε κάθε περίπτωση. Αξιολογή είναι και η αναφορά στην ανθρώπινη συμπεριφορά και την διαχείριση της κατάστασης εφόσον αυτό είναι και το κύριο χαρακτηριστικό σύνδεσης αυτού του κεφαλαίου με το αμέσως επόμενο.

Το τέταρτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στην στατιστική ανάλυση των επιπτώσεων του COVID-19 στον επιχειρηματικό και τεχνολογικό κλάδο της χώρας μας. Με την μέθοδο των ερωτηματολογίων διεξήγαμε συμπεράσματα σύμφωνα με τα ερευνητικά ερωτήματα που αναλύθηκαν. Με την χρήση του εργαλείου SPSS πραγματοποιήθηκε, ποσοτική και ποιοτική, στατιστική ανάλυση στον πληθυσμό και στο δείγμα της μελέτης.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρατίθενται τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε. Με την χρήση των ραβδογραμμάτων, των πιτών και των στατιστικών πινάκων (Παράρτημα) αποδεικνύονται τα αποτελέσματα της έρευνας. Τα αποτελέσματα στα οποία δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση είναι αυτά των ελέγχων ανεξαρτησίας με κριτήριο το φύλο, την ηλικία, την επαγγελματική κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο και τον τόπο κατοικίας, χαρακτηριστικά τα οποία επηρεάζουν σημαντικά τα αποτελέσματα.

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, παρατίθενται τα συμπεράσματα της έρευνας, του γενικού περιεχομένου, ύστερα από όλη την ανάλυση των επιμέρους κεφαλαίων καθώς επίσης, και τα ειδικά συμπεράσματα που αφορούν την τηλεργασία. Γίνεται εκτενέστερη συζήτηση σχετικά με το μέλλον την εργασίας και των διαπροσωπικών σχέσεων καθώς επίσης και των πεδίων προς διερεύνηση.

2 Πανδημία COVID-19

Η αναπνοή στον άνθρωπο είναι μια απαραίτητη διαδικασία για να ζήσει, διότι δεν μπορεί να επιβιώσει κάποιος εάν πάνω από τρία (3) λεπτά δεν πάρει οξυγόνο. Το κάθε κύτταρο του ανθρώπινου σώματος χρειάζεται οξυγόνο για να επιβιώσει και να λειτουργήσει. Με το αναπνευστικό σύστημα εισπνέουμε οξυγόνο και εκπνέουμε διοξείδιο του άνθρακα, η διαδικασία γίνεται μέσω των μυών που βοηθούν να μετακινηθεί ο αέρας προς τα μέσα ή προς τα έξω στους πνεύμονες. Το σύστημα της αναπνοής χωρίζεται σε ανώτερο και στο κατώτερο αναπνευστικό σύστημα [19]. Μέσω του ανωτέρου αναπνευστικού συστήματος διαδικασίας της αναπνοής με την εισπνοής οξυγόνου και εκπνοής διοξείδιο του άνθρακα, που στην ουσία κρατάει τον άνθρωπο στην ζωή, εισέρχονται και κάποιοι μικροοργανισμοί που κάτω από ορισμένες συνθήκες προκαλούν λοιμώξεις. Για να εμφανιστούν κάποιες λοιμώξεις στον οργανισμό ευθύνονται διάφοροι παράγοντες που είναι λοιμογόνοι όπως, τα μικρόβια, οι ιοί, τα παράσιτα και οι μύκητες. Η μετάδοση των λοιμώξεων στον άνθρωπο γίνεται είτε άμεσα μέσω του ανωτέρου αναπνευστικού, είτε έμμεσα με επαφή με άλλους ξενιστές ή διάφορα έντομα. Εάν ο οργανισμός αμυνθεί σοβαρά μετά την εισαγωγή και τον πολλαπλασιασμό του λοιμογόνου παράγοντα τότε, έχουμε απλά μόλυνση χωρίς να έχουμε και κάποια νόσο [20]. Όταν ο ανθρώπινος οργανισμός, όμως δεν έχει ισχυρή άμυνα και ο λοιμογόνος παράγοντας καταφέρει να προκαλέσει λοίμωξη, τότε εμφανίζεται κάποια νόσος.

Οι διάφορες λοιμώξεις του αναπνευστικού συστήματος προκαλούν το μεγαλύτερο ποσοστό οξείων ασθενειών και είναι από τις συχνότερες αιτίες που ζητάει κάποιος συμβουλή γιατρού. Οι ιοί που προκαλούν νοσήματα αφότου εισχωρήσουν στο σώμα μέσω της αναπνευστικής οδού προκαλούν διάφορα νοσήματα. Τα είδη των ιών που προκαλούν τις λοιμώξεις είναι οι εξής: α) Ρινοϊοί, β) Κορονωϊοί, γ) Αδενοϊοί, δ) ο ιός της λοιμώδους μονοκυτταρομεγαλοϊώσεως, στ) ο κυτταρομεγαλοϊός ζ) ο ιός του έρπητα και η) τα Αναερόβια.

Τα νοσήματα που μεταδίδονται μέσω του αναπνευστικού και προσβάλλουν το ανώτερο αναπνευστικό είναι τα εξής: α) κοινό κρυολόγημα, β) ρινίτιδα, γ) φαρυγγίτιδα, δ) λαρυγγίτιδα, ε) αμυγδαλίτιδα, στ) βρογχίτιδα, και ζ) τραχειοβρογχίτιδα. Αυτά που προσβάλλουν το κατώτερο αναπνευστικό, αφορούν κυρίως τους πνεύμονες, τα νοσήματα που προκαλούν είναι αρκετά σοβαρότερα, ενώ πρέπει να τονιστεί ότι αφορά λοιμώξεις που οφείλονται σε μικρόβια και όχι σε ιούς. Στις λοιμώξεις που αφορούν το κατώτερο αναπνευστικό σε αρκετές περιπτώσεις επιβάλλεται η νοσοκομειακή νοσηλεία των ασθενών. Στις λοιμώξεις αυτές συμπεριλαμβάνονται η πνευμονία, το βρογχικό άσθμα, η απλή βρογχίτιδα, οξεία βρογχίτιδα, και άλλα. Τα συμπτώματα που εμφανίζουν οι λοιμώξεις στο ανώτερο αναπνευστικό είναι ο

βήχας, πονοκέφαλος, ρινική συμφόρηση, καταρροή, πυρετός, μυϊκοί πόνοι, πόνοι στα κόκκαλα. Αυτά τα συμπτώματα κορυφώνονται συνήθως σε δυο –τρεις ημέρες και υποχωρούν σταδιακά. Σύμφωνα με τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ) οι νόσοι που μεταδίδονται μέσω του αναπνευστικού είναι η Γρίπη και Εποχική Γρίπη, Γρίπη τύπου Α – H7N9, Λεγιονέλλωση – Νόσος των Λεγεωναρίων, Φυματίωση, Γρίπη Πτηνών Α – H5N8, Κορωνοϊός, Νέος – MERS – CoV, Σοβαρό Οξύ Αναπνευστικό Σύνδρομο – SARS, Φυματίωση.

2.1 Ιστορικό της νόσου COVID-19 και η εξέλιξη της σε

πανδημία

Τον Δεκέμβριο του 2019, εμφανίστηκε στην Κίνα ένα νέο είδος κορωνοϊού (SARS-CoV-2), που προκαλεί οξεία αναπνευστική νόσο και σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα μόλυνε πολλά εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Στις 11 Μαρτίου 2020, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) κήρυξε επίσημα τη νόσο COVID-19 ως πανδημία και σοβαρή για τον ανθρώπινο οργανισμό. Το ξέσπασμα της πανδημίας COVID-19 γρήγορα μετατράπηκε σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης δημόσιας υγείας διεθνούς ενδιαφέροντος. Η πανδημία COVID-19 είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί από την διεθνή κοινότητα, διότι η επιστήμη δεν έχει στην φαρέτρα της τα αντιϊκά φάρμακα ούτε και το εμβόλιο καθώς και η παρουσία ασυμπτωματικών φορέων που μεταδίδουν εύκολα τον ιό, συνέπεια όλων αυτών κάνουν τα παραδοσιακά μέτρα παρέμβασης στη δημόσια υγεία να είναι αναποτελεσματικά [21]. Με βάση γονιδιωματικές και φυλογενετικές μελέτες, το SARS-CoV-2 προέρχεται από ιούς στεφανιαίου και μολύνει τον άνθρωπο άμεσα ή έμμεσα μέσω ενδιάμεσων ζωνοσώων ξενιστών. Ωστόσο, η ακριβής προέλευση ή ο ενδιάμεσος ξενιστής παραμένει άγνωστος. Γενετικά, το SARS-CoV-2 είναι παρόμοιο με αρκετούς υπάρχοντες ιούς της ίδιας κατηγορίας, αλλά διαφέρει αρκετά από τις γνωστές ή άγνωστες μεταλλάξεις.

Περίπου το 60% των μολυσματικών ασθενειών και το 70% των νέων λοιμώξεων του ανθρώπου είναι ζωνοσολογικής προέλευσης, με τα δύο τρίτα να προέρχονται από την άγρια ζωή [22]. Οι κορωνοϊοί είναι ιοί που ανήκουν στην ίδια ομάδα και ονομάζονται έτσι γιατί έχουν μια συγκεκριμένη δομή μια πρωτεΐνη ακίδα που μοιάζει σαν κορώνα. Προκαλούν λοιμώξεις του αναπνευστικού με μέτρια ή μεγάλη σοβαρότητα στον άνθρωπο και στα ζώα. Σύμφωνα με εκτιμήσεις το ένα τρίτο περίπου των λοιμώξεων του ανώτερου αναπνευστικού στον άνθρωπο μπορεί να προκαλείται από κορωνοϊούς. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης φυλογενετικών, ιολογικών, επιδημιολογικών, οικολογικών, κλινικών δεδομένων των εστιών COVID-19 στο Wuhan της Κίνας σε σύγκριση με τα κρούσματα SARS-2002 και MERS-2012, κατέληξαν στο συμπέρασμα, ότι ο αιτιολογικός παράγοντας της ασθένειας COVID-19 είναι ο coronavirus (2019-CoV), ο οποίος είναι κοντά στο SARS-CoV. Οι κορωνοϊοί τύπου SARS κυκλοφόρησαν

σε νυχτερίδες κατά την ενδοεπιδημική περίοδο 2003-2019 [23]. Η επιφάνεια όλων των ιών της οικογένειας CoV έχει μια χαρακτηριστική δομή που μοιάζει με κορώνα γνωστή ως πρωτεΐνη ακίδα, συνήθως αναφέρεται ως πρωτεΐνη *c* [24]. Η ακίδα πρωτεΐνη μπορεί να συνδεθεί με έναν συγκεκριμένο υποδοχέα κυτταρικής μεμβράνης και είναι ο βασικός μεσολαβητής για την είσοδο του CoV σε κύτταρα ξενιστές.

Αυτή είναι η Τρίτη επιδημία που προκαλείται από έναν κορωνοϊό μετά από εκείνο που προκάλεσε το σοβαρό οξύ αναπνευστικό σύνδρομο (SARS) το 2003 και του αναπνευστικού συνδρόμου της Μέσης Ανατολής (MERS) που ξεκίνησε το 2012. Η λοίμωξη επηρεάζει κυρίως ασθενείς άνω των 40 ετών και η θνησιμότητα αυξάνεται κυρίως σε ασθενείς που έχουν και άλλο νόσημα. Τα παιδιά σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις δεν εμφανίζουν συμπτώματα [25]. Ο SARS-CoV-2 εμφανίζει ισχυρή μολυσματικότητα, αλλά μειωμένη σε σχέση με την μολυσματικότητα σε σύγκριση με τα SARS και MERS-CoV.

Η πανδημία COVID-19 έχει αναδειχθεί ως απειλή για τη δημόσια υγεία σε όλο τον κόσμο. Προστέθηκε στον κατάλογο των προηγούμενων επιδημικών λοιμώξεων. Χάρη στις νέες μεθόδους προσδιορισμού των ιών, χρειάστηκαν μόνο λίγες μέρες για τον εντοπισμό του ιού, ενώ θα χρειαζόταν μήνες ή ακόμη και χρόνια εάν το προσπαθούσαμε πριν 30 χρόνια. Ο SARS-CoV-2 είναι αρκετά πιο μεταδοτικός από τον ιό της γρίπης, λαμβάνοντας υπόψη και του γεγονότος ότι η λοίμωξη είναι ασυμπτωματική σε νέους και κυρίως στα παιδιά, οπότε παίζουν το ρόλο της δεξαμενής για την διασπορά της μόλυνσης. Επιπροσθέτως η πανδημία COVID-19 προκαλεί περισσότερες επιπλοκές από την γρίπη και στους ηλικιωμένους πάνω από 60 ετών είναι πιθανόν πιο θανατηφόρα.

Είναι σαφές ότι η πανδημία COVID-19 είναι πολύ πιο δύσκολο να ελεγχθεί από ότι προέβλεπαν τα αρχικά δεδομένα και ότι ο κοινωνικοοικονομικός αντίκτυπος του θα αποδειχθεί πολύ σημαντικός. Το μεγάλο κοινωνικοοικονομικό κόστος μπορεί, ωστόσο, να περιοριστεί με την έγκαιρη διάγνωση και την ταχεία έναρξη κατάλληλων και αποτελεσματικών μέτρων πρόληψης και ελέγχου κατά του SARS-CoV-2 από τον ΠΟΥ και όλες τις χώρες που πλήττονται παγκοσμίως, προκειμένου να περιοριστεί η έκταση της πανδημίας και να μειωθούν οι επιπτώσεις της [26]. Προηγούμενες μελέτες έδειξαν ότι τα γονιδιώμα CoV εμφανίζουν υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητα όσον αφορά το περιεχόμενο γονιδίων και ανασύσταση [21]. Επιπλέον, το σχετικά μεγάλο γονιδιώμα CoV αυξάνει τις πιθανότητες να μεταλλάσσεται και να προσαρμόζεται, καθώς είναι σχετικά εύκολο για την ακίδα πρωτεΐνη να εκμεταλλευτεί πολλαπλούς κυτταρικούς υποδοχείς για προσάρτηση και είσοδο του ιού .

Το διάστημα της καραντίνας περιορίσει τη δυνατότητα λοίμωξης,όλοι οι πολίτες φορούσαν μάσκες με συνέπεια να προστατεύονται καλύτερα, ελεγχόταν τα άτομα με πυρετό, μειώνοντας έτσι τις πηγές λοίμωξης. Πραγματοποιήθηκε έλεγχος στενών επαφών επιβεβαιωμένων κρουσμάτων και υπόπτων περιστατικών, μειώνοντας περαιτέρω τον αριθμό των πηγών

μόλυνσης [27]. Έτσι, υπήρξε θετική επίδραση στην πρόληψη και τον έλεγχο της γρίπης καθώς και σε άλλες λοιμώδεις αναπνευστικές ασθένειες, οι οποίες ανακόπηκαν σε κάποιο βαθμό λόγω της καταπολέμησης της πανδημίας του COVID-19.

a) Συμπεριφορές πρόληψης μετάδοσης

Ο νέος κορωνοϊός εξαπλώνεται κυρίως μέσω σταγονιδίων σιέλου ή εκκριμάτων από τη μύτη όταν ένα μολυσμένο άτομο βήχει ή φτερνίζεται, οπότε είναι σημαντικό να προσέχουμε, όταν βήχουμε ή φτερνιζόμαστε, για παράδειγμα να βήχουμε στον αγκώνα μας [28].

Η διάγνωση για τη μόλυνση από τον Κορωνοϊό βασίζεται κυρίως στην ανίχνευση του ιικού γονιδιώματος στον ρινοφάρυγγα με μεθόδους μοριακής βιολογίας. Όσον αφορά τη θεραπεία για την πανδημία COVID-19, ελλείπει μέχρι και σήμερα ειδικών φαρμάκων η θεραπεία είναι επί του παρόντος κυρίως συμπτωματική. Επιπροσθέτως, η πορεία της πανδημίας είναι σαφές ότι είναι πολύ πιο δύσκολο να ελεγχθεί από ότι φαινόταν με τα πρώτα δεδομένα και έτσι η βασική στρατηγική παγκοσμίως για τον SARS-CoV-2 είναι, να περιοριστεί η μετάδοση του [29]. Καθώς τα φάρμακα ή τα εμβόλια δεν είναι ακόμη διαθέσιμα για τον έλεγχο της πανδημίας, προτείνονται διάφορα άλλα μέτρα για τη μείωση της εξάπλωσης της λοίμωξης, όπως η υγιεινή και η απολύμανση των χεριών, η βελτίωση του περιβαλλοντικού ελέγχου, η έγκαιρη ανίχνευση και αναφορά, η απομόνωση, η καραντίνα, η χρήση εξοπλισμού ατομικής προστασίας, η κοινωνική αποστασιοποίηση και οι περιορισμοί ταξιδιών.

Σε ότι αφορά τις χειρουργικές μάσκες σε έρευνες που διεξήχθησαν για τον ιό της γρίπης κυρίως κατά τη διάρκεια των χειμερινών μηνών που έχουμε έξαρση, η χρήση χειρουργικής μάσκας για τη μείωση του κινδύνου της μετάδοσης του ιού, έδειξε μεγάλες διαφορές στην προστασία από τον ιό σε σχέση με αυτούς που δεν φορούσαν μάσκα, αν και η συμμόρφωση στη χρήση της μάσκας δεν ήταν η βέλτιστη. Σύμφωνα με μια μεγάλη ανασκόπηση μελετών για τα μέτρα περιορισμού των αναπνευστικών λοιμώξεων, έδειξαν ότι η εφαρμογή φραγμών μετάδοσης, απομόνωσης και μέτρων υγιεινής είναι αποτελεσματικά στον περιορισμό επιδημιών [30]. Οι χειρουργικές μάσκες ή οι μάσκες FFP2, FFP3 ή N95 ήταν τα πιο συνεπή και ολοκληρωμένα υποστηρικτικά μέτρα πρόληψης.

b) Προφίλ ασθενών με ιώσεις – Ευπαθείς ομάδες

Το SARS-CoV-2 εξαπλώνεται κυρίως μέσω αναπνευστικών σταγονιδίων κατά τη στενή επαφή πρόσωπο με πρόσωπο, η λοίμωξη μπορεί να εξαπλωθεί από ασυμπτωματικούς, προσυμπτωματικούς και συμπτωματικούς φορείς. Ο μέσος χρόνος από την έκθεση μέχρι την έναρξη των συμπτωμάτων είναι 5 ημέρες και το 97,5% των ατόμων που εμφανίζουν συμπτώματα το κάνουν περίπου εντός 12 ημερών. Τα πιο συνηθισμένα συμπτώματα είναι πυρετός, ξηρός βήχας και δύσπνοια. Περίπου το 5% των ασθενών με COVID-19 χρειάζονται

νοσηλεία και το 20% από αυτούς που νοσηλεύτηκαν εμφανίζουν σοβαρή νόσο που απαιτεί Μονάδα Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ). Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό περίπου το 75% των ασθενών που νοσηλεύονται με COVID-19, χρειάζονται συμπληρωματικό οξυγόνο. Η θεραπεία για άτομα με COVID-19 περιλαμβάνει βέλτιστες πρακτικές για υποστηρικτική αντιμετώπιση οξείας υποξικής αναπνευστικής ανεπάρκειας [31]. Από τους ανθρώπους που ασθενούν ένα ποσοστό περίπου 20% αναπτύσσουν σοβαρή νόσο και ένα ποσοστό 5% χρειάζονται ΜΕΘ. Οι ενήλικες οποιασδήποτε ηλικίας με ορισμένα υποκείμενα νοσήματα διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο σοβαρής ασθένειας από τον ιό που προκαλεί ο COVID-19. Η σοβαρή πανδημία από τον COVID-19 ορίζεται ως νοσηλεία, εισαγωγή σε ΜΕΘ, διασωλήνωση ή αναπνοή με αναπνευστήρα ή ακόμα και στο χειρότερο βαθμό της νόσου, θάνατος [32].

Στην πανδημία COVID -19, οι πιο ευάλωτοι είναι οι ηλικιωμένοι πάνω από τα 60 έτη, οι ανοσοκατεσταλμένοι και οι παχύσαρκοι καθώς και οι πάσχοντες από διάφορα νοσήματα μη μεταδοτικά, όπως σακχαρώδης διαβήτης, καρδιαγγειακές παθήσεις, αναπνευστικές παθήσεις όπως Χρόνιο Αναπνευστικό Σύνδρομο (ΧΑΠ) [33]. Με βάση τα στοιχεία των ερευνών που υπάρχουν μέχρι σήμερα, η νόσος COVID-19 παρουσιάζει μεγαλύτερο κίνδυνο θνητότητας για τους ηλικιωμένους και τα άτομα κάθε ηλικίας που έχουν συγκεκριμένα υποκείμενα νοσήματα. Οι ηλικιωμένοι, και εκείνοι με χρόνιες παθήσεις, όπως καρκίνος, καρδιαγγειακές παθήσεις, σακχαρώδη διαβήτη, πνευμονική νόσος και υπέρταση, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης πιο σοβαρών επιπλοκών που επιταχύνονται από το COVID-19 [34].

c) Η κατάσταση της πανδημίας σε άλλα κράτη

Σε μια μεγάλη ανασκοπική μελέτη που διεξήχθη στην Ινδία έδειξε ότι μεταξύ των ατόμων που εξετάστηκαν ως ύποπτοι για COVID-19 το 7,6% βρέθηκε να είναι θετικοί, αυτοί ήταν κυρίως ηλικιωμένοι και οι πιο πολλοί άνδρες. Οι περισσότεροι ασθενείς αναρρώσαν μετά από μια ήπια ασθένεια και κατά μέσο όρο αρνητικοποιήθηκαν σε διάστημα 8 ημερών για το COVID-19 με RT-PCR [35]. Σε παρόμοια μελέτη που διενεργήθηκε στη Γερμανία και συγκεκριμένα στο κρατίδιο της Βαυαρίας, ενώ οι περιπτώσεις COVID-19 παρουσίασαν εν μέρει ήπια, μη ειδικά συμπτώματα στο διάστημα του πρώτου ξεσπάσματος, διαπιστώθηκε ότι η μολυσματικότητα πριν από την έναρξη των συμπτωμάτων, την ημέρα της έναρξης των συμπτωμάτων και κατά τη διάρκεια των ήπιων προδρομικών συμπτωμάτων ήταν ουσιαστική και θέτει τεράστια πρόκληση για την εφαρμογή μέτρων δημόσιας υγείας. Επιπροσθέτως, η περίοδος επώασης ήταν συχνά πολύ μικρή και μπορεί να προκύψουν ψευδή αρνητικά αποτελέσματα [36]. Έτσι, αν και η επιδημία ελέγχθηκε και ως εκ τούτου μπορεί να έδωσε πολύτιμο χρόνο προτού γίνει πιο έντονη η έξαρση μετάδοσης στη Γερμανία, συνολικά όμως είναι δύσκολο να επιτευχθεί επιτυχής μακροπρόθεσμη και παγκόσμια συγκράτηση του COVID-19.

d) Αντιμετώπιση και θεραπεία

Τα κύρια συμπτώματα του COVID-19 είναι πυρετός, βήχας, μυαλγία, κόπωση και σημεία λοίμωξης του κατώτερου αναπνευστικού συστήματος. Η θεραπεία των ασθενών περιλαμβάνει υποστηρικτική θεραπεία, αντιϊκή θεραπεία και θεραπεία με οξυγόνο. Για ασθενείς με σοβαρό σύνδρομο οξείας αναπνευστικής δυσχέρειας (ARDS), συνιστάται η οξυγόνωση της εξωσωματικής μεμβράνης (ECMO) και η κυκλοφορική υποστήριξη [31]. Η θεραπεία με πλάσμα αίματος και η παραδοσιακή κινεζική ιατρική έχουν επίσης επιτύχει καλά αποτελέσματα.

Μερικές από τις έρευνες που ξεκίνησαν στην Κίνα για την θεραπεία των ασθενών με COVID-19 εξετάζουν την αποτελεσματικότητα του φαρμάκου remdesivir, του συνδυασμού ριτοναβίρης-λοπιναβίρης, της έγχυσης βιταμίνης C, την υδροξυχλωροκίνη για την πνευμονία, και κάποιων από τα των παραδοσιακών κινεζικών φαρμάκων μερικές επιλογές. Η βελτίωση του πρώτου ασθενή με COVID-19 στις ΗΠΑ μετά τη θεραπεία με remdesivir και η επακόλουθη εμπειρία κλινικής ανταπόκρισης σε δοκιμές σε ζώα προκάλεσαν ενδιαφέρον για το φάρμακο [37]. Προς το παρόν δεν υπάρχει γνωστή θεραπεία που να αλλάζει την πορεία της νόσου COVID-19. Το ανθεκτικό πλάσμα έχει χρησιμοποιηθεί για τη θεραπεία ενός αριθμού λοιμώξεων κατά τη διάρκεια πανδημιών, συμπεριλαμβανομένων του σοβαρού οξέος αναπνευστικού συνδρόμου coronavirus (SARS-CoV), της Μέσης Ανατολής αναπνευστικού συνδρόμου coronavirus (MERS-CoV) και τώρα σοβαρού οξέος αναπνευστικού συνδρόμου coronavirus-2 (SARS-CoV-2) [38]. Με βάση τις έρευνες, το φάρμακο NAC μπορεί να προταθεί τόσο στην πρόληψη όσο και στη θεραπεία της COVID-19 [39]. Συγκεκριμένα, η από του στόματος χορήγηση NAC, σε δόση 600 mg δύο φορές ημερησίως, μπορεί να προταθεί για προληπτικούς σκοπούς που αποσκοπούν στη μείωση του κινδύνου εμφάνισης COVID-19 και της σοβαρότητάς του κατά τη διάρκεια των περιόδων πανδημίας, όπως αποδείχτηκε από προηγούμενες μελέτες σε ασθένειες όπως της γρίπης και άλλες ασθένειες που μοιάζουν με την γρίπη, ειδικά δε σε ηλικιωμένους και άτομα που πάσχουν από χρόνιες παθήσεις και αυξάνουν τη σοβαρότητα τέτοιων ασθενειών.

Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει διαθέσιμη ειδική θεραπεία για την πανδημία COVID-19 και η διαχείριση της είναι κυρίως εμπειρική. Μέχρι έως ότου διατεθεί ένα αποτελεσματικό εμβόλιο για ιογενή λοίμωξη της COVID-19, μπορεί κανείς να επαναχρησιμοποιήσει κάποια γνωστά αντιϊκά φάρμακα που χρησιμοποιήθηκαν για την γρίπη από άλλες ιώσεις. Πρέπει επίσης να διεξαχθούν κλινικές μελέτες για τη χρήση στατινών, που είναι φάρμακα μείωσης των λιπιδίων, αλλά έχει αποδειχθεί ότι έχουν αντιφλεγμονώδεις και ανοσορυθμιστικές ιδιότητες για την πρόληψη οξείας πνευμονικής βλάβης στη μόλυνση COVID-19 [40]. Επί του παρόντος, δεν υπάρχει εγκεκριμένη θεραπεία για τη νόσο COVID-19. Ως εκ τούτου, ο ΠΟΥ συστήνει μόνο υποστηρικτική φροντίδα. Ωστόσο, οι γιατροί και οι ερευνητές πραγματοποιούν συνεχώς

έρευνες πειραματίζονται με αρκετές θεραπείες που έχουν χρησιμοποιηθεί για την αντιμετώπιση παραπλήσιων ιώσεων στην Κίνα, από την αρχή του ξεσπάσματος του σοβαρού οξέος αναπνευστικού συνδρόμου που προκαλεί ο SARS-CoV-2.

e) Ο εμβολιασμός κατά του κορωνοϊού

Από τον Δεκέμβριο του 2020 και σε χρόνο πραγματικά «ρεκόρ» για κυκλοφορία εμβολίου, δόθηκε ήδη σε κυκλοφορία το εμβόλιο της BioNTech-Pfizer μετά από την σχετική άδεια από το FDA και την EMA. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει μέχρι στιγμής χορηγήσει 3 άδειες κυκλοφορίας υπό όρους για τα εμβόλια που ανέπτυξαν οι εταιρείες BioNTech-Pfizer, Moderna και AstraZeneca, μετά τις θετικές αξιολογήσεις του EMA όσον αφορά την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητά τους. Οι εμβολιασμοί στην Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησαν στις 27 Δεκεμβρίου για πρώτη φορά ταυτόχρονα σε όλα τα κράτη τη Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι Εμβολιασμοί ξεκίνησαν στην αρχή με δυο εμβόλια της BioNTech-Pfizer και της Moderna. Πρόκειται για δύο είναι εμβόλια που βασίζονται στον αγγελιοφόρο RNA (mRNA). Από 29 Ιανουαρίου 2021, δόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή άδεια κυκλοφορίας υπό όρους και για το τρίτο εμβόλιο της εταιρεία Astra-Zeneca, το οποίο βασίζεται στο ιϊκό φορτίο [41]. Στην Ελλάδα ξεκίνησαν οι εμβολιασμοί από 27 Δεκεμβρίου με το εμβόλιο της BioNTech-Pfizer και της Moderna, πρώτα στους εργαζόμενους στην υγειονομική περίθαλψη και σταδιακά σε ηλικιακές ομάδες ανά πενταετία από τις μεγαλύτερες στις μικρότερες. Από τις 05-02-2021 αποφασίστηκε ομόφωνα από την Εθνική Επιτροπή εμβολιασμών να ξεκινήσουν οι εμβολιασμοί με το εμβόλιο της Oxford/AstraZeneca, στην ηλικιακή ομάδα 60-64 χρονών, διότι είναι και αυτό υψηλής αποτελεσματικότητας για τις ηλικίες 18-64 χρονών, ενώ μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν επαρκή δεδομένα για τα άτομα, μεγαλύτερης ηλικίας [42].

2.2 Επίπτωση της νόσου COVID-19 στην οικονομία και στα κοινωνικά συστήματα

Η ψηφιοποίηση της οικονομίας έχει μεταβάλει τη φύση της εργασίας μέσω της τηλεργασίας, της εργασίας σε πλατφόρμες και της κινητής εργασίας που βασίζεται στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ). Όταν ξέσπασε η πανδημία COVID-19, όλο και περισσότεροι Ευρωπαίοι άρχισαν να εργάζονται από το σπίτι, καθώς τέθηκαν σε εφαρμογή μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης.

Ο ιός SARS-COV2 και η πανδημία COVID-19 που προκαλεί εξελίχθηκε γρήγορα σε παγκόσμια πανδημία. Για να μετριαστεί ο αντίκτυπος της στα συστήματα υγείας και τις οικονομίες των χωρών, υιοθετήθηκαν παγκοσμίως μη ιατρικές προληπτικές πρακτικές όπως υιοθέτηση αυστηρών κανόνων υγιεινής των χεριών, «χωρική» και «κοινωνική» απόσταση,

χρήση προστατευτικών масκών, καραντίνα για μεγάλα χρονικά διαστήματα [43]. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά που στοχεύουν στην προστασία της σωματικής υγείας και των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης ώστε να αντέξουν τα μεγάλα κύματα ασθενών, έχουν σοβαρές παρενέργειες στην οικονομία, ενώ μπορεί να έχουν σοβαρό αντίκτυπο στην ευημερία των ατόμων.

Ενώ η πρόοδος στην πρόληψη, τον έλεγχο και τη θεραπεία των μολυσματικών ασθενειών βελτίωσε την ικανότητά μας να ανταποκριθούμε σε τέτοιες εστίες, οι διαδικασίες παγκοσμιοποίησης που σχετίζονται με την ανθρώπινη συμπεριφορά, τα δημογραφικά στοιχεία και την κινητικότητα έχουν αυξήσει την απειλή εμφάνισης πανδημιών και επιταχύνουν την παγκόσμια μετάδοση ασθενειών. Εάν λάβουμε υπόψη ότι οι φτωχότεροι πληθυσμοί είναι πιο πιθανό να έχουν χρόνιες παθήσεις, αυτό αυτομάτως, τους θέτει σε υψηλότερο κίνδυνο θνησιμότητας σε σχέση με την πανδημία COVID-19 [44]. Η πανδημία του Κορωνοϊού μπορεί να κοστίσει 10 τρισεκατομμύρια δολάρια το 10% του παγκόσμιου Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ), ενώ η ανεργία θα αυξηθεί παγκοσμίως.

Η πανδημία COVID-19, με την γρήγορη εξάπλωση της επέφερε πρωτοφανείς επιπτώσεις σε όλο τον κόσμο, αφού επηρέασε σημαντικά τις ανθρώπινες ζωές, τις κοινωνίες, τις οικονομίες και τους πολιτισμούς. Αρχικά είχε υποστηριχθεί ότι η πανδημία του νέου κορωνοϊού είναι κοινωνικά ουδέτερη, όμως αμέσως σχεδόν φάνηκαν μεγάλες διαφορές στη νοσηρότητα και στην θνητότητα μεταξύ των κοινωνικών τάξεων [45]. Η προσεκτική μελέτη στοιχείων που έχουν να κάνουν με την νοσηρότητα και την θνητότητα ως αποτέλεσμα της πανδημίας COVID-19, κατέδειξε ότι όλοι οι άνθρωποι δεν προσβάλλονται αναλογικά, αλλά απεναντίας υπάρχουν ορατές διαφορές εις βάρος των ανθρώπων κατωτέρων κοινωνικών τάξεων, οι οποίες προστίθενται στις ήδη υπάρχουσες μεγάλες ανισότητες και ταλανίζουν τον πληθυσμό στην υγεία παγκοσμίως [46].

Φαίνεται πιθανό ότι θα υπάρξει μια παγκόσμια οικονομική ύφεση μετά την πανδημία COVID-19 η οποία θα μπορούσε να κάνει την κατάσταση στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης χειρότερη, ιδιαίτερα εάν εφαρμοστούν ξανά πολιτικές λιτότητας την υγεία. Είναι ζωτικής σημασίας αυτήν τη φορά, να εφαρμοστούν αυτές οι πολιτικές από την πολιτεία, όπως την επέκταση της κοινωνικής προστασίας την εφαρμογή πολιτικών οικονομικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, έτσι ώστε ύστερα από την λήξη της πανδημίας COVID-19 να μειωθούν οι ανισότητες στην υγεία, για τις επόμενες γενιές [45]. Στην Χώρα μας σε μελέτη που διενεργήθηκε για τις οικονομικές επιπτώσεις, σε επιχειρήσεις της Ελλάδας από την πανδημία COVID-19, φαίνεται ότι η οικονομική ζημία είναι πολύ μεγάλη [47]. Σε τέτοιες περιπτώσεις όταν η οικονομική κρίση είναι από εξωτερικούς παράγοντες και όχι από κακή διαχείριση, πρέπει να δοθεί οικονομική υποστήριξη από το κράτος για να καταφέρουν τη συνέχεια της λειτουργίας τους.

Η πανδημία COVID-19 προκάλεσε πρωτοφανείς επιπτώσεις στον παγκόσμιο πληθυσμό, επηρεάζοντας καθοριστικά τις ανθρώπινες ζωές, τους πολιτισμούς και τις οικονομίες [48]. Η οικονομία έχει πληγεί παγκοσμίως ανεπανόρθωτα, αυξάνοντας κατακόρυφα τους ανέργους και οδηγώντας πολλά νοικοκυριά στην ένδεια και στην εξαθλίωση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε), βλέποντας τις τεράστιες επιπτώσεις στην απασχόληση και γενικότερα στην οικονομία να έρχονται, λόγω της πανδημίας αποφάσισε στις 09-04-2020 στο Eurogroup να φτιάξει τρία δίκτυα ασφαλείας ύψους 540.000.000.000 δισεκατομμυρίων ευρώ για στήριξη της απασχόλησης, μετριασμό των κινδύνων ανεργίας και χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους [49]. Αργότερα (στις 21 Ιουλίου) οι ηγέτες της ΕΕ συμφώνησαν να διαθέσουν ένα πολύ μεγάλο κονδύλι 750 δις. €, για να αντιμετωπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση με μια δέσμη μέτρων για την ανάκαμψη της οικονομίας, ολοκληρώνοντας τα προπαρασκευαστικά στάδια το 2020 για να είναι έτοιμη για διάθεση των κονδυλίων το 2021.

3 Ο COVID-19 στις επιχειρήσεις και τον τεχνολογικό κλάδο

Τον Μάρτιο του 2020 η τηλεργασία μπήκε στη ζωή πολλών εργαζόμενων ξαφνικά, απότομα και υποχρεωτικά λόγω του ξεσπάσματος της πανδημίας COVID-19, χωρίς να υπάρχει κανενός είδους προετοιμασία ή περίοδος προσαρμογής για τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις. Η πανδημία διαμόρφωσε ένα ριζικά διαφορετικό τοπίο και ανάγκασε τον εργασιακό κόσμο να αναδιοργανωθεί και να προσαρμοστεί. Στις αρχές η τηλεργασία γίνονταν με περισσότερο ερασιτεχνικό τρόπο, αλλά στη συνέχεια οι εταιρείες και ειδικότερα οι μεγάλες οργανώθηκαν καλύτερα έτσι ώστε να μην μειωθεί η παραγωγικότητά τους.

3.1 Η μέθοδος της τηλεργασίας για την αντιμετώπιση της πανδημίας

Όλες οι έρευνες που διεξάγονται καθημερινά δείχνουν ότι η μέθοδος της απομακρυσμένης εργασίας θα παραμείνει και μετά την λήξη της υγειονομικής κρίσης. Τα στοιχεία δείχνουν ότι στη χώρα μας έχει ξεπεράσει το 26%, ενώ αναμένεται τα επόμενα χρόνια να συνεχίσει να αποτελεί τρόπο απασχόλησης για ικανό αριθμό εργαζομένων. Παρόλα αυτά, τα προβλήματα οργάνωσης του νέου αυτού τρόπου παροχής εργασίας και η διασφάλιση των όρων και συνθηκών παραμένει το ζητούμενο στη χώρα μας, καθώς τώρα εκδηλώνονται τα πρώτα δειλά βήματα επιβολής κανόνων. Η αποτελεσματικότητα των οποίων θα κριθεί στο μέλλον.

Με τον πρόσφατο εργατικό νόμο της κυβέρνησης νομοθετήθηκε η αναγνώριση του δικαιώματος αποσύνδεσης, δηλαδή το δικαίωμα κάθε τηλεεργαζόμενου να απέχει από την παροχή εργασίας με τηλεφωνικό, ηλεκτρονικό ή ψηφιακό τρόπο, εκτός ωραρίου εργασίας και κατά τη διάρκεια των αδειών του [50]. Επίσης, ο νόμος προβλέπει ότι τηλεργασία επιβάλλεται με συμφωνία μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών και κατ' εξαίρεση μόνο για λόγους δημόσιας υγείας ή υγείας του εργαζομένου μπορεί να εισάγεται μονομερώς.

Ταυτοχρόνως, ο εργοδότης αναλαμβάνει το κόστος του εξοπλισμού, της συντήρησης και των τηλεπικοινωνιών, ενώ απαγορεύεται η χρήση της κάμερας για τον έλεγχο της απόδοσης του τηλεεργαζομένου.

Ο εργοδότης είναι υπεύθυνος για την προστασία της υγείας και της επαγγελματικής ασφάλειας του τηλεργαζομένου, ενώ οι τηλεργαζόμενοι έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους εργαζομένους εντός των εγκαταστάσεων της επιχείρησης. Έκρηξη της απασχόλησης με καθεστώς τηλεργασίας, αλλά και ανάδειξη προβλημάτων όπως οι μισθολογικές ανισότητες και η ανάγκη θέσπισης ρυθμίσεων για τους όρους απασχόλησης, είναι τα ζητήματα που αναδείχθηκαν κατά την περίοδο της πανδημίας συνολικά στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και στην χώρα μας.

Το ποσοστό της παροχής εργασίας μέσω της τηλεργασίας στις χώρες της Ε.Ε. εκτοξεύθηκε από 16,1% τον 2019 σε 37% το 2020, με ένα στους τρεις εργαζόμενους να απασχολείται με αυτή τη μορφή απασχόλησης. Αντιστοίχως στην χώρα μας η αύξηση ήταν ιλιγγιώδης με ένα στους τέσσερις να απασχολούνται με τηλεργασία και τα ποσοστά να ανεβαίνουν από 5,3% το 2019 ξεπέρασε το 26% το 2020.

Η καταγραφή των εξελίξεων γύρω από την τηλεργασία προέρχεται από το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Εργατικού Δυναμικού και ειδικότερα από την έρευνα του κ. Π. Κυριακούλια για «την τηλεργασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση πριν και μετά την πανδημία του COVID 19» [51]. Η σημαντικότερη, ίσως, εκτίμηση της έρευνας αφορά την προοπτική της συγκεκριμένης απασχόλησης, η οποία μπορεί να εξακολουθήσει να εφαρμόζεται από ένα μεγάλο ποσοστό εργαζομένων που κυμαίνεται μεταξύ 35% – 41% στα δύο τρίτα των χωρών – μελών της Ένωσης.

Έκπληξη αποτελεί το ποσοστό της Ελλάδας – για τους εν δυνάμει τηλεργαζόμενους – το οποίο φέρεται μελλοντικά να αγγίζει το 40% του συνόλου των εργαζόμενων μισθωτών [52]. Σύμφωνα με την έρευνα οι τηλεργαζόμενοι θα συνεχίσουν να αυξάνονται σημαντικά κατά το διάστημα, της πανδημίας. Ωστόσο με τη λήξη της υγειονομικής δύναται να σταθεροποιηθούν – στην χώρα μας – γύρω στο 25% του συνόλου μισθωτών και αυτοαπασχολουμένων. Δηλαδή περίπου 500.000 άτομα να εργάζονται με καθεστώς πλήρους τηλεργασίας (fullyteleworkable) . Ταυτοχρόνως, ένα πρόσθετο ποσοστό 12% (δηλαδή επιπλέον 250.000 – 300.000 άτομα) μπορεί να εργάζεται σε θέσεις εργασίας με υψηλές δυνατότητες τηλεργασίας [53].

Η διεύρυνση της τηλεργασίας θα σημειωθεί περαιτέρω σε επαγγέλματα γραφείου και διοικητικά επαγγέλματα όπου η χρήση Η/Υ είναι το κύριο μέσο εργασίας, υπό την έννοια ότι στην τηλεργασία αναμένεται να ενταχθεί μεγαλύτερος αριθμός χαμηλά ή μεσαία αμειβομένων κατηγοριών εργαζομένων, σε σχέση με την προ πανδημίας κατάσταση, όπου η τηλεργασία αφορούσε περισσότερο σε διευθυντικά στελέχη και σε ανώτερα διοικητικά, οικονομικά ή τεχνικά στελέχη επιχειρήσεων με μεγάλη αυτονομία ως προς την οργάνωση και το χρόνο εργασίας τους.

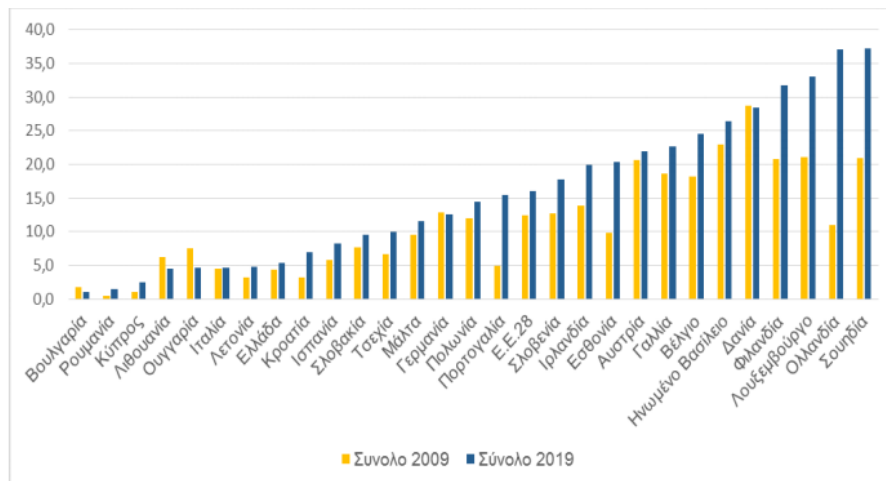
Ωστόσο στην έρευνα γίνεται σαφές ότι η ευρεία καθιέρωση της τηλεργασίας εγείρει σημαντικά ζητήματα ανισοτήτων – μισθολογικών, εκπαιδευτικών, φύλου κλπ. – τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπιστούν θεσμικά.

a) Η τηλεργασία προ COVID 19

Κατά την τελευταία δεκαετία, προ COVID19, η τηλεργασία αυξανόταν αλλά όχι εντυπωσιακά. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας στην Ε.Ε. ήταν το 2009 στο 12,4% και το 2019 έφθασε στο 16,1%. Στην Ελλάδα τα ποσοστά ήταν σαφώς χαμηλότερα. Από 4,3% το 2009 έφθασε στο 5,3% πριν την υγειονομική κρίση. Η τηλεργασία – προ κρίσης – αφορούσε περισσότερο τους αυτοαπασχολούμενους, παρά τους μισθωτούς με εξαρτημένη σχέση εργασίας.

Στην Ευρώπη το 2019 «εργάζονταν από το σπίτι» το 37% των αυτοαπασχολουμένων και αντιστοίχως το 12,7% των μισθωτών. Η Ελλάδα, έχει από τα χαμηλότερα ποσοστά τηλεργασίας στην Ε.Ε.

Ειδικότερα στη χώρα μας, η τηλεργασία συνολικά εκτιμώνται στο 4,3% το 2009 και στο 5,3% το 2019. Ειδικότερα, η τηλεργασία σε περιστασιακή βάση ανερχόταν στο 2,4% το 2009 για να αυξηθεί μόλις κατά μία ποσοστιαία μονάδα το 2019, στο 3,4% [54]. Η δε σταθερή τηλεργασία τόσο το 2009, όσο και το 2019 δεν υπερβαίνει το 2% της συνολικής απασχόλησης (για την ακρίβεια 1,9%).

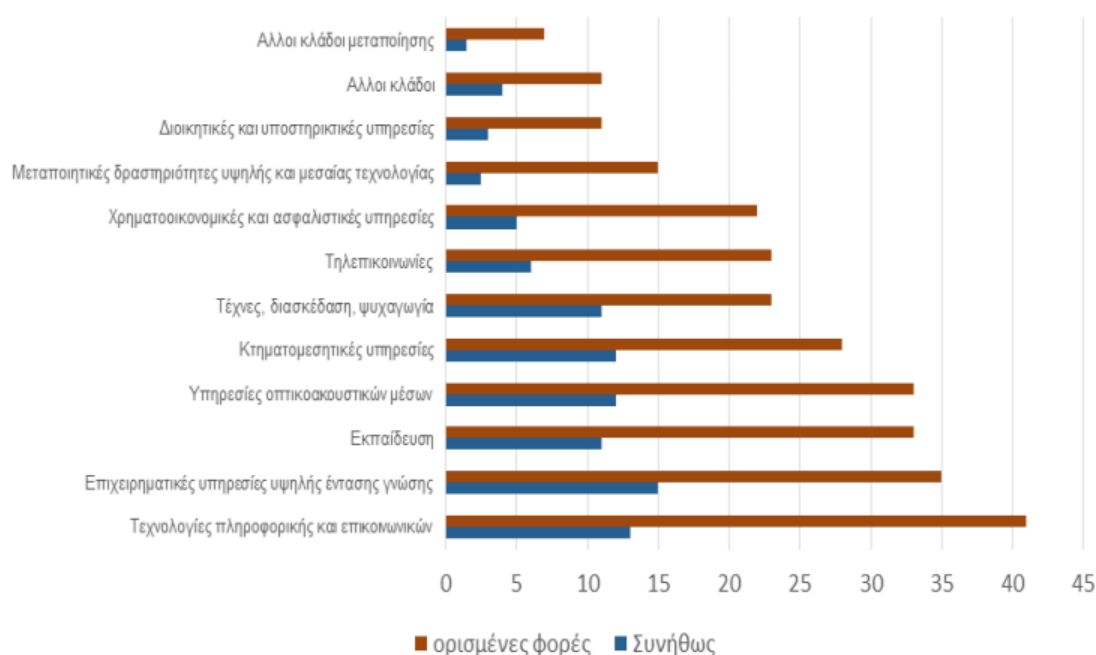
Εικόνα 1 Γράφημα των απασχολούμενων με τηλεργασία ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης [54]

Στην Ελλάδα, οι αυτοαπασχολούμενοι εργάζονταν το 2019 σε ποσοστό 4,9% «ορισμένες φορές» από το σπίτι και 3% «συνήθως», ενώ τα ποσοστά των μισθωτών ήταν 2,9% και 1,4% αντίστοιχα.

Η εφαρμογή της τηλεργασίας σχετίζεται άμεσα με κλάδους στους οποίους είναι δυνατή η πρακτική της εφαρμογής, όπως οι τομείς της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών (40%) και οι επιχειρηματικές υπηρεσίες υψηλής έντασης γνώσης (35%).

Υψηλά ποσοστά τηλεργασίας παρατηρούνταν πριν τη πανδημία και στο χώρο της εκπαίδευσης (32%), γεγονός που σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στον πρόσθετο χρόνο εργασίας που αφιερώνουν οι εκπαιδευτικοί στο σπίτι, προκειμένου να προετοιμάσουν την εκπαιδευτική δραστηριότητα.

Στον αντίποδα, χαμηλά ποσοστά τηλεργασίας (κάτω του 10%) υπάρχουν στους παραγωγικούς κλάδους και ειδικά σε αυτούς με χαμηλή τεχνολογική εξειδίκευση και υψηλή ένταση εργασίας, δηλαδή στη βιομηχανική παραγωγή και στις υπηρεσίες όπου η εξυπηρέτηση των πελατών γίνεται δια ζώσης [55].

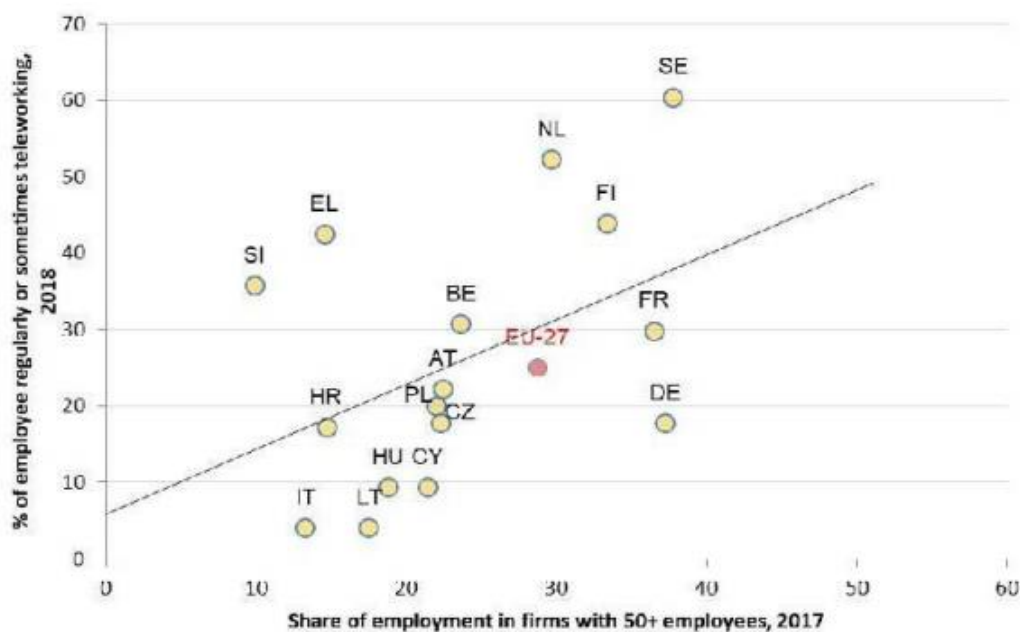

Εικόνα 2 Συχνότητα τηλεργασίας ανά κλάδο στις χώρες τις E.E [55]

b) Διαφοροποιήσεις μεταξύ μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων

Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας που αφορά τη χρήση της τηλεργασίας αφορά στο μέγεθος των επιχειρήσεων. Οι μεγάλες σε μέγεθος επιχειρήσεις έχουν κατά κανόνα μεγαλύτερες δυνατότητες υιοθέτησης της τηλεργασίας σε σύγκριση με τις μικρές επιχειρήσεις. Για παράδειγμα πριν την πανδημία COVID-19, σε χώρες όπως η Σουηδία, η Φιλανδία και η Ολλανδία, όπου οι επιχειρήσεις με απασχόληση άνω 50 ατόμων εκπροσωπούν ένα συγκριτικά μεγαλύτερο ποσοστό της απασχόλησης στον κατεξοχήν «τηλεργατικό» τομέα οι τηλεργαζόμενοι αποτελούσαν ένα σημαντικό ποσοστό της εργασίας στον συγκεκριμένο κλάδο (από 40%-70%), σε σύγκριση με χώρες όπως η Ιταλία και η Κροατία όπου η τηλεργασία σε αυτού του μεγέθους στις επιχειρήσεις του κλάδου δεν υπερβαίνει το 15%7.

Κατά συνέπεια, η εφαρμογή της τηλεργασίας είναι αρκετά δύσκολη σε χώρες και τομείς όπου παρατηρείται κυριαρχία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και μεγάλα ποσοστά απασχόλησης σε αυτές [55].

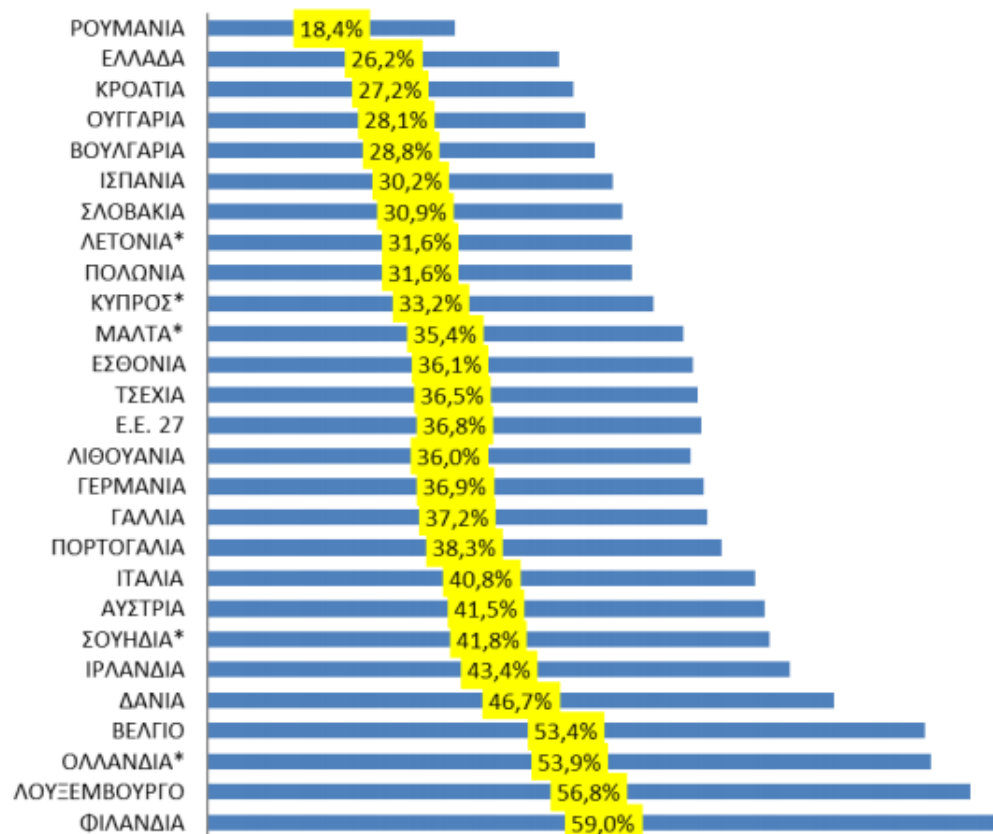
Εικόνα 3 Τηλεργασία και απασχόληση κατά μέγεθος επιχείρησης [55]

c) Η τηλεργασία μετά την πανδημία COVID-19

Το ξέσπασμα της πανδημίας COVID-19 που είχε ως συνέπεια, αρχικά τον καθολικό σχεδόν (πλην ζωτικών υπηρεσιών) περιορισμό της οικονομικής δραστηριότητας (lockdown) και στη συνέχεια τη λήψη μιας σειράς περιοριστικών μέτρων και αποτέλεσε για την τηλεργασία σημείο καμπής.

Και αυτό συμβαίνει διότι οι επιχειρήσεις με ένα γενικευμένο πλέον τρόπο και σε μικρό χρονικό διάστημα, αναγκάστηκαν και προσπάθησαν να εισαγάγουν / καθιερώσουν την εξ αποστάσεως εργασία ως απάντηση στην προσπάθειά τους να λειτουργήσουν κατά το δυνατό απρόσκοπτα, διαφυλάσσοντας ταυτόχρονα την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων τους. Η πρώτη καταγραφή κατά το αρχικό κύμα της πανδημίας πραγματοποιήθηκε με μια πανευρωπαϊκή έρευνα που πραγματοποίησε το Eurofound (2020), κύριο πόρισμα της οποίας είναι ότι πάνω από το 1/3 (37%) των εργαζομένων στην Ε.Ε. – 27, που προηγουμένως απασχολούνταν διαζώσης στο χώρο εργασίας τους, εντάχθηκε σε καθεστώς τηλεργασίας λόγω της κρίσης COVID-19.

Τα μεγαλύτερα ποσοστά σημειώθηκαν στις Σκανδιναβικές χώρες και στις χώρες Benelux, ενώ μικρότερα ποσοστά καταγράφηκαν σε Ρουμανία, Ελλάδα, Κροατία, Ουγγαρία, Βουλγαρία [56]. Ωστόσο, η σύγκριση σε σχέση με την προ COVID εποχή εντυπωσιακή ως προς τη σημαντική αύξηση της εξ' αποστάσεως εργασίας.

Εικόνα 4 Ποσοστό εργαζομένων της Ε.Ε. που εντάχθηκε στην τηλεργασία μετά την πανδημία COVID-19 [56]

Βεβαίως, μετά το πρώτο κύμα της πανδημίας και καθώς η οικονομική δραστηριότητα στις χώρες της Ε.Ε. άρχισε σταδιακά να αποκαθίσταται, τα ποσοστά τηλεργασίας (τα οποία κατά την πρώτη φάση καταγράφηκαν σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα, έχουν αρχίσει να μειώνονται κάπως, πλην όμως διαφαίνεται καθαρά ως τάση ότι, μια από τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 θα είναι η σημαντική αύξηση της τηλεργασίας σε μια περισσότερο μόνιμη βάση σε μια σειρά επαγγέλματα και κλάδους οικονομικής δραστηριότητας [57].

3.2 Μοντέλα τηλεργασίας που χρησιμοποιήθηκαν

➤ Εργασία με έδρα την οικία (Home based Teleworking)

Διαδεδομένο είδος τηλεργασίας, πραγματοποιείται με έδρα το σπίτι (είτε αποκλειστικά, είτε σε τακτική βάση, π.χ. 2-3 μέρες την εβδομάδα). Απαραίτητη προϋπόθεση είναι ότι ένας χώρος πρέπει να μετατραπεί σε τυπικό γραφείο και να εξοπλιστεί αντίστοιχα με γραφική ύλη,

τηλέφωνο, fax, υπολογιστή, modem κλπ για σύνδεση του υπολογιστή με το Internet, καθώς και επιπλέον συσκευές γραφείου, ανάλογα με τις απαιτήσεις της εργασίας.

➤ **Κέντρα τηλεργασίας (Tele-work Centres)**

Τα κέντρα τηλεργασίας είναι καλά οργανωμένοι χώροι με τη μορφή γραφείων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από υπαλλήλους διαφόρων εταιρειών ή από υπαλλήλους της ίδιας εταιρείας, οι οποίοι όμως ανήκουν σε διαφορετικούς τομείς εργασίας, ή και από αυτοαπασχολούμενους με κάποια βασική μίσθωση. Οι εργαζόμενοι έχουν πρόσβαση σε βασικό υπολογιστικό και τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό. Τα κέντρα τηλεργασίας διαφέρουν από τα παραδοσιακά γραφεία. Αφενός μπορεί να βρίσκονται πιο κοντά στον τόπο διαμονής του τηλεεργαζόμενου (για παράδειγμα, στην ίδια γειτονιά) από ότι τα γραφεία μιας εταιρείας. Αφετέρου οι χώροι των κέντρων τηλεργασίας είναι ανοιχτοί, με την έννοια ότι χρησιμοποιούνται από όλους τους ενδιαφερόμενους. Δεν υπάρχει, συνεπώς, η έννοια της «ιδιοκτησίας» που υφίσταται στο χώρο των παραδοσιακών γραφείων.

➤ **Νομαδική τηλεργασία (Nomadic Teleworking)**

Οι αποκαλούμενοι «νομάδες τηλεεργαζόμενοι» είναι μετακινούμενοι, χωρίς σταθερό χώρο και ωράριο εργασίας. Η χρήση φορητών υπολογιστών και κινητής τηλεφωνίας υποχρεώνει τους τηλεεργαζόμενους να μετατρέπουν σε χώρο εργασίας τους κάθε φορά το μέρος που τους επιτρέπει να συνδέσουν τον τεχνολογικό εξοπλισμό τους. Είναι εντελώς αποδεδειγμένοι από τον όρο της σταθερής βάσης εργασίας. Η νομαδική τηλεργασία αναφέρεται κυρίως σε επαγγέλματα τα οποία από τη φύση τους ήταν ήδη περιοδεύοντα, όπως για παράδειγμα αντιπρόσωποι πωλήσεων, επιθεωρητές και διευθυντικά ή ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων, οι οποίοι μπορούν να επωφεληθούν από την ανάπτυξη κινητού εξοπλισμού για να βρίσκονται σε συνεχή επικοινωνία με τα κεντρικά γραφεία όσο είναι “καθ’ οδόν”.

➤ **Τηλε-οικίες (Tele-cottages)**

Τα telecottages είναι μια μορφή κέντρων τηλεργασίας που όμως είναι συνήθως εγκατεστημένα σε απομακρυσμένες περιοχές και σε μικρά σπίτια, τα οποία είναι εξοπλισμένα με τα απαραίτητα εργαλεία της τηλεργασίας. Η συγκεκριμένη μορφή τηλεργασίας έχει τις ρίζες της στη Σκανδιναβία.

➤ **Τηλε-χωριά (Tele-villages)**

Η εξάπλωσή τους από τις αρχές του 1980 μέχρι σήμερα υπήρξε ραγδαία με αποτέλεσμα σήμερα να υπάρχουν πάνω από 500 telecottages σε όλη την Ευρώπη. Ευρύτερος σκοπός τους είναι να ενδυναμώσουν την κατά τόπους οικονομία με το να: α) εκπαιδεύουν τους κατοίκους απομακρυσμένων περιοχών στην τηλεργασία και στον ευρύτερο χώρο των Τηλεπικοινωνιών και της Πληροφορικής, β) απορροφούν τη νεολαία των περιοχών αυτών στην αγορά εργασίας, γ) δίνουν την ευκαιρία στις ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις και τοπικούς οργανισμούς να

αποκτήσουν πρόσβαση σε εξοπλισμό υψηλότερων τεχνολογικών προδιαγραφών. Τα televillages είναι μια πιο σύγχρονη μορφή των telecottages, ως προς τον τεχνολογικό εξοπλισμό και τις δυνατότητές του.

➤ **Τηλεργασία με τη βοήθεια κινητού γραφείου (Remote Office Teleworking)**

Εδώ γίνεται χρήση γραφείου το οποίο βρίσκεται γεωγραφικά σε απόσταση από την εταιρεία και τα υπόλοιπα γραφεία της. Οι τηλεργαζόμενοι είναι συνήθως υπάλληλοι, η φύση της εργασίας των οποίων τους επιτρέπει ή καμιά φορά τους υποχρεώνει να βρίσκονται μακριά από τους συναδέλφους τους [57]. Επίσης, μπορούν οι τηλεργαζόμενοι αυτού του μοντέλου να απαρτίζουν ακόμα και ομάδες στήριξης των κεντρικών γραφείων με εργασία άλλοτε πλήρους και άλλοτε μερικής απασχόλησης, ανάλογα με τις ανάγκες της εταιρείας. Τα κινητά γραφεία υποχρεώνονται να παρέχουν άμεση πρόσβαση στο Internet και στις Βάσεις Δεδομένων της επιχείρησης

➤ **Ομαδική εργασία από απόσταση**

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η τηλεϊατρική, η τηλεεκπαίδευση, το ηλεκτρονικό εμπόριο και η έρευνα από απόσταση.

➤ **Τηλε-υπηρεσίες (Tele-Services)**

Είναι εξωτερικές υπηρεσίες σε έναν οργανισμό, όπως για παράδειγμα γραμματειακή ή τεχνική υποστήριξη από απόσταση.

4 Στατιστική ανάλυση

Σε αυτό το κεφάλαιο αναφέρονται τα βασικά χαρακτηριστικά της έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ελλαδικό χώρο για να διαπιστωθούν οι απόψεις των εργαζομένων σχετικά με τις επιπτώσεις του κορωνοϊού στην εργασία τους.

4.1 Στόχος της έρευνας

Ο γενικός στόχος της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθούν οι απόψεις του προσωπικού (του επιχειρησιακού και τεχνολογικού κλάδου) στις επιχειρήσεις όλης της Ελλάδας σχετικά με τις επιπτώσεις του κορωνοϊού όσον αφορά τα προβλήματα και τις υποχρεώσεις εργασίας που προκάλεσε. Η έρευνα στοχεύει όχι μόνο στη διερεύνηση των γνώσεων γύρω από τη συγκεκριμένη νόσο αλλά και στην επίδραση που έχει στην καθημερινότητα των εργαζομένων στη χώρα μας καθώς επίσης και στην ανάλυση των μέτρων που πάρθηκαν όσον αφορά την τηλε-εργασία. Τα μέτρα που έλαβε η κάθε εταιρεία, τα μέσα και το υποστηρικτικό υλικό που διέθεσε στους εργαζόμενους της καθώς και οι γενικές αντιλήψεις των εργαζομένων γύρω από αυτή την ασθένεια και την συνύπαρξη της με την τηλε-εργασία αποτελούν το αντικείμενο της έρευνας που εκπονήθηκε. Τέλος, η συγκριτική ανάλυση μεταξύ των πεποιθήσεων που αφορούν την εργασία δια ζώσης και την απομακρυσμένη μορφή τηλεργασίας είναι ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας που αναλύεται.

4.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της έρευνας διατυπώθηκαν ορισμένα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία απαντώνται στο επόμενο κεφάλαιο (Κεφάλαιο 5) της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής.

Τα ερωτήματα που διατυπώθηκαν είναι τα ακόλουθα:

- 1) Ποιες είναι οι απόψεις των αντρών και γυναικών για την επίδραση του κορωνοϊού στην κοινωνική ζωή, τις επιπτώσεις της τηλεργασίας και τη μελλοντική κατάσταση της κοινωνίας;
- 2) Η ηλικία των εργαζομένων επιδρά σημαντικά στις απόψεις τους σχετικά με την εισαγωγή της τηλεργασίας στη ζωή τους, την αναδιαμόρφωση των κοινωνικών σχέσεων εξαιτίας του κορωνοϊού και το μέλλον της χώρας;

3) Ο τόπος κατοικίας των εργαζομένων αποτελεί σημαντικό παράγοντα επίδρασης των απόψεών τους σχετικά με την τηλεργασία, την αλλαγή της καθημερινότητας εξαιτίας του κορωνοϊού και την μελλοντική κατάσταση που αναμένουν;

4) Το επάγγελμα των εργαζομένων επηρεάζει σημαντικά τη γνώμη που έχουν για την τηλεργασία, την επίδραση του κορωνοϊού σε επαγγελματικό και διαπροσωπικό επίπεδο και την κατάσταση που πιστεύουν ότι θα ακολουθήσει;

5) Υπάρχει σημαντική επίδραση του μορφωτικού επιπέδου στις απόψεις των εργαζομένων για την τηλεργασία, τις συνέπειες του κορωνοϊού στην επαγγελματική και κοινωνική ζωή και το μέλλον αυτών των πτυχών της καθημερινότητας;

Προκειμένου να επιτευχθεί ο γενικός στόχος της έρευνας διατυπώθηκαν ορισμένα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία μελετώνται στη συνέχεια της εργασίας. Αναλυτικά παρουσιάζονται παρακάτω τα επιμέρους ερωτήματα που συμπεριλήφθηκαν στο ερωτηματολόγιο.

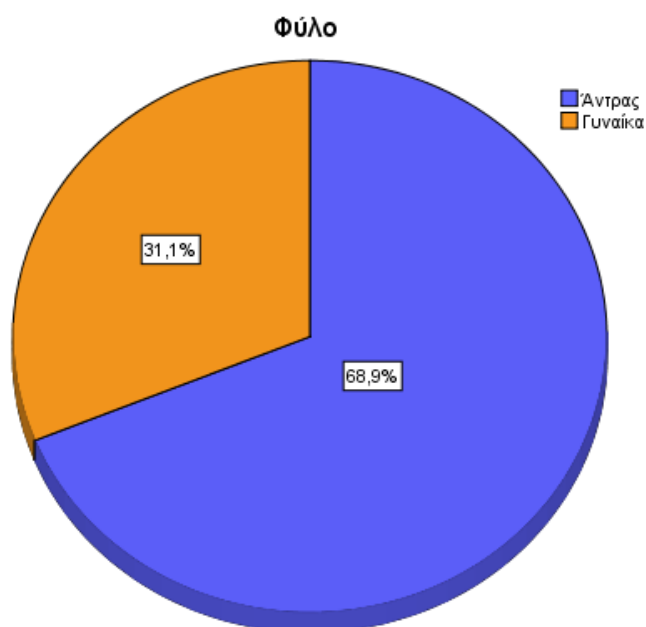
- 1) Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19;
- 2) Αναγκαστήκατε να μεταβείτε σε τηλεργασία λόγω της νόσου COVID19;
- 3) Διαθέτετε τον απαραίτητο εξοπλισμό τηλεργασίας;
- 4) Η δουλειά μέσω τηλεργασίας δε διαφέρει σε τίποτα από την διά ζώσης εργασία;
- 5) Είστε υπέρ της τηλεργασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας αν η φύση της εργασίας το επιτρέπει;
- 6) Πιστεύετε ότι η τηλεργασία βοηθά τον εργαζόμενο να έχει καλύτερες επιδόσεις;
- 7) Αισθάνεστε ότι είστε περισσότερο παραγωγικός στην δουλειά σας σε σχέση με την περίοδο πριν την πανδημία;
- 8) Έχετε πιο θετική άποψη για την τεχνολογία και τα εργαλεία της μετά την τηλεργασία;
- 9) Θα θέλατε στο μέλλον να δουλεύετε εξ αποστάσεως;
- 10) Αν ναι, πιστεύετε ότι η τηλεργασία θα επιφέρει κοινωνική αποξένωση σε βάθος χρόνου;
- 11) Πιστεύετε ότι η εξ αποστάσεως εργασία αντικαθιστά επαρκώς την διά ζώσης εργασία;
- 12) Νιώθετε ότι η τηλεργασία βοηθά την επιχείρηση στην οποία δουλεύετε να έχει την ίδια εξέλιξη και αποτελέσματα αποδοτικότητας;
- 13) Νιώθετε ότι συνεργάζεστε στον ίδιο βαθμό με τους συναδέλφους σας στην τηλεργασία όπως και στη διά ζώσης εργασία;
- 14) Πιστεύετε ότι η εταιρεία στην οποία εργάζεστε έχει τις ίδιες απολαβές από την τηλεργασία του προσωπικού της;
- 15) Πιστεύετε ότι ο μισθός σας πρέπει να παραμείνει στα ίδια επίπεδα που ήταν και πριν την καραντίνα;
- 16) Θεωρείτε ότι δουλεύετε το ίδιο ποιοτικά και ποσοτικά με την τηλεργασία;

- 17) Πιστεύετε πως είστε αποδοτικότερος όταν δεν βρίσκεστε στον ίδιο χώρο με το αφεντικό και τους συναδέλφους σας;
- 18) Πιστεύετε πως ο εργοδότης σας είναι ευχαριστημένος από τις αποδόσεις σας στην τηλεργασία;
- 19) Θεωρείτε ότι η τηλεργασία τονώνει το αίσθημα των εργαζομένων ότι είναι σπουδαίοι και αναγκαίοι στον τομέα όπου εργάζονται;
- 20) Εάν όχι, περιγράψτε τα συναισθήματα που σας προκαλεί η απομακρυσμένη μορφή εργασίας.
- 21) Εάν η εργασία σας δεν επιθυμεί να εφαρμόσει την μέθοδο της τηλεργασίας θα το προτείνετε εσείς γιατί θεωρείτε ότι είναι σωστό;
- 22) Εάν η εταιρεία σας κρίνει ότι δεν είναι απαραίτητη η τηλεργασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας θα αντιδράσετε αρνητικά;
- 23) Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, κρίνετε απαραίτητο να κάνετε rapid test συχνά για να προστατέψετε τους συνεργάτες σας;
- 24) Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα έχουν επηρεαστεί οι συναδελφικές σας σχέσεις;
- 25) Εάν επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα χρειαστείτε χρόνο προσαρμογής;
- 26) Εάν η εταιρεία σας αποφασίσει να μειώσει το προσωπικό της, πως θα νιώσετε από την δική σας απόλυση ή κάποιου συναδέλφου;
- 27) Σε πόσους μήνες πιστεύετε ότι θα επιστρέψουμε στους κανονικούς ρυθμούς ζωής;
- 28) Πόσο έχει αλλάξει η καθημερινή σας ζωή εξαιτίας της πανδημίας και της τηλεργασίας;
- 29) Πόσο έχουν αλλάξει οι ανθρώπινες σχέσεις με την καραντίνα, και πως πιστεύετε ότι θα είναι στο μέλλον;
- 30) Νιώθετε απομονωμένος,-η από τον κόσμο λόγω της καραντίνας;
- 31) Αισθάνεστε ψυχική καταπίεση;
- 32) Πιστεύετε ότι οι ανθρώπινες και εργασιακές σχέσεις θα αλλάξουν μετά την πανδημία;
- 33) Νιώθετε φοβία και άγχος για τον κόσμο με τον οποίο έρχεστε σε επαφή;
- 34) Πιστεύετε ότι κάποιες επιχειρήσεις θα αναγκαστούν να κλείσουν;
- 35) Πως φαντάζεστε στο μέλλον την κοινωνική και εργασιακή κατάσταση της χώρας μας;

4.3 Πληθυσμός και δείγμα μελέτης

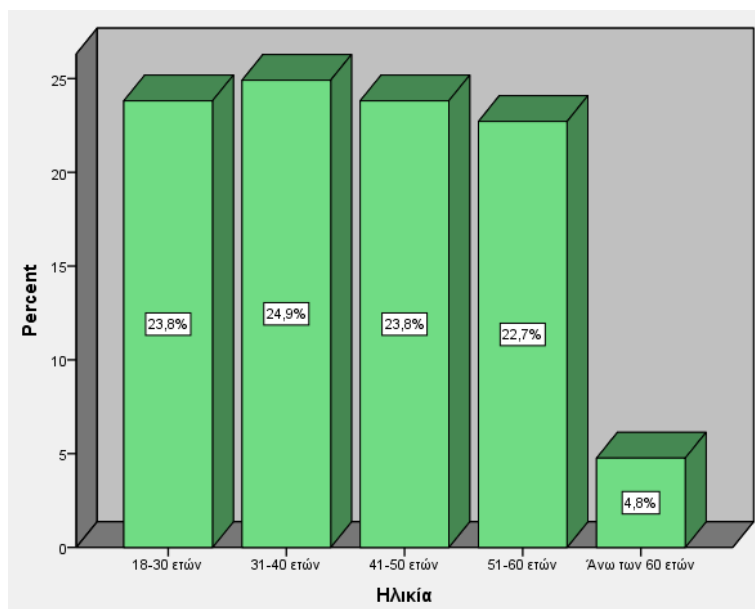
Στην παρούσα έρευνα γίνεται προσπάθεια να εξαχθούν συμπεράσματα για τους υπαλλήλους του επιχειρησιακού και τεχνολογικού κλάδου της Ελλάδας. Ο πληθυσμός της έρευνας είναι όλοι οι εργαζόμενοι ιδιωτικού και δημόσιου τομέα οι οποίοι κυρίως εργάζονται εξ αποστάσεως κατά την χρονική περίοδο που ο κορωνοϊός πλήττει την χώρα μας. Λόγω αδυναμίας μελέτης όλου του πληθυσμού επιλέχθηκε ένα δείγμα 273 ατόμων λαμβάνοντας υπόψη διάφορα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά, που αναφέρονται στη συνέχεια.

Αρχικά, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δηλώσουν το φύλο τους. Όπως φαίνεται και στο επόμενο κυκλικό διάγραμμα (Εικόνα 5) η πλειονότητα των συμμετεχόντων αποτελείται από άντρες (188 άτομα) ενώ οι γυναίκες αποτελούν το 31,1% του δείγματος.

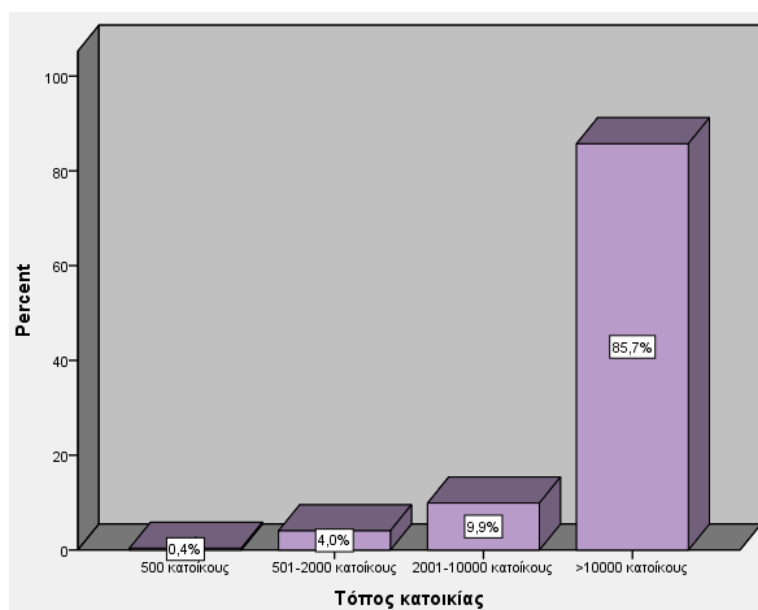
Εικόνα 5 Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων ως προς το φύλο

Ακολούθως, μελετήθηκε η ηλικία των συμμετεχόντων. Όπως φαίνεται στο επόμενο ραβδόγραμμα (Εικόνα 6) οι 4 πρώτες ηλικιακές ομάδες συμμετέχουν περίπου κατά το ίδιο ποσοστό στο δείγμα (22,7% έως 23,8%). Αντίθετα, οι συμμετέχοντες άνω των 60 ετών αποτελούν το 4,8% του συνολικού δείγματος.

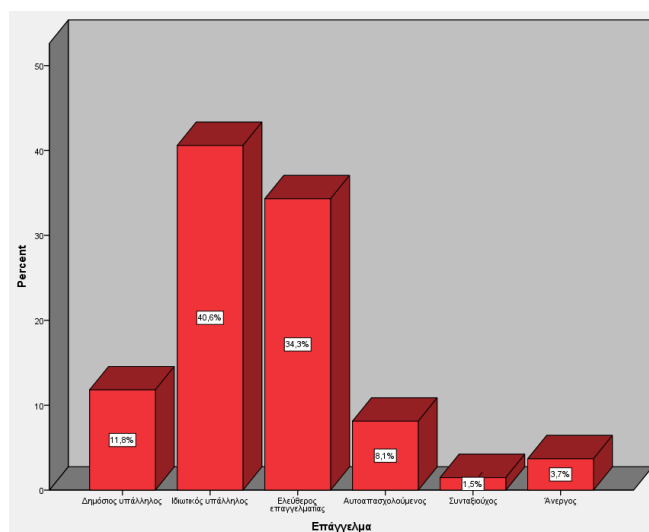
Εικόνα 6 Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων ως προς την ηλικία

Το τρίτο δημογραφικό χαρακτηριστικό, που θεωρήθηκε ότι μπορεί να επηρεάζει τις απαντήσεις στα ερωτήματα της έρευνας, είναι ο τόπος κατοικίας. Όπως φαίνεται στην Εικόνα 7, η συντριπτική πλειονότητα των εργαζομένων αποτελείται από κατοίκους περιοχών με πληθυσμό μεγαλύτερο των 10000 ατόμων (85,7%).

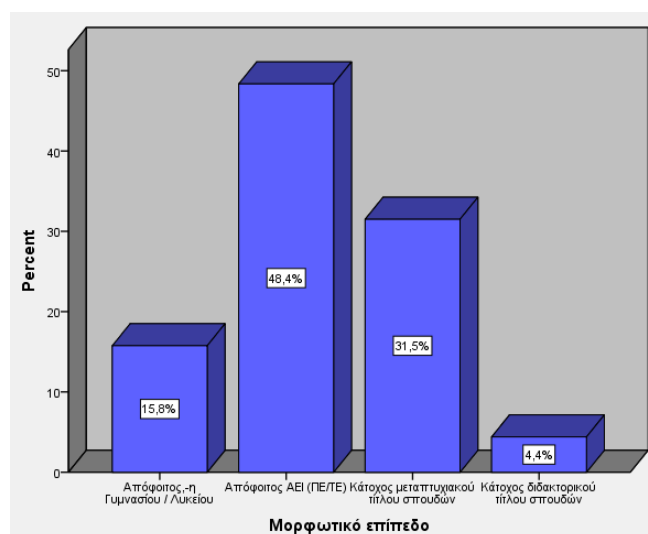
Εικόνα 7 Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων ως προς τον τόπο κατοικίας

Το επάγγελμα είναι ακόμη ένα χαρακτηριστικό που μελετήθηκε στην παρούσα έρευνα (Εικόνα 8). Όπως προέκυψε, από τις απαντήσεις των 271 συμμετεχόντων που απάντησαν σε αυτή την ερώτηση, το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής παρατηρείται ανάμεσα σε ιδιωτικούς υπαλλήλους (40,6%) και ακολουθούν οι ελεύθεροι επαγγελματίες με ποσοστό 34,3%. Οι δημόσιοι υπάλληλοι συμπληρώνουν το 11,7% του δείγματος ενώ οι αυτοαπασχολούμενοι, οι συνταξιούχοι και οι άνεργοι παρουσιάζουν μονοψήφια ποσοστά. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην έρευνα συμμετείχαν μόλις 4 συνταξιούχοι.

Εικόνα 8 Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων ως προς το επάγγελμα

Τέλος, το μορφωτικό επίπεδο είναι ακόμη ένα χαρακτηριστικό που κρίθηκε απαραίτητο να μελετηθεί για τον σκοπό της παρούσας έρευνας. Όπως φαίνεται στην Εικόνα 9, σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες είναι απόφοιτοι ΑΕΙ (ΠΕ/ΤΕ) χωρίς κάποια περαιτέρω εξειδίκευση (48,4%) ενώ 31,5% των συμμετεχόντων δήλωσε πως κατέχει και μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Τέλος, υπήρξαν 43 απόφοιτοι Γυμνασίου/Λυκείου (15,8%) και μόλις 12 κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος (4,4%).

Εικόνα 9 Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων ως προς το μορφωτικό επίπεδο

4.4 Ερευνητικό εργαλείο

Για τη συλλογή όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένων απαντήσεων επιλέχθηκε η μέθοδος της ποσοτικής ανάλυσης με την κατασκευή ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε σε ηλεκτρονική μορφή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) και δημιουργήθηκε με τις φόρμες – googleforms. Το παρόν ερωτηματολόγιο (Βλ. Παράρτημα) μοιράστηκε σε υπαλλήλους σύμφωνα με τον Κωδικό Αριθμό Δραστηριότητα (ΚΑΔ) της επιχείρησης όπου εργάζονται, σε δημόσιους υπαλλήλους στα τμήματα δημοσίων φορέων όπου ασχολούνται με θέματα πληροφορικής, μηχανοργάνωσης καθώς επίσης και υποστήριξης πληροφοριακών και τηλεπικοινωνιακών συστημάτων καθώς επίσης και σε αυτό-απασχολούμενους που κλήθηκαν να απαντήσουν στα ερωτήματα σχετικά με τις γνώσεις για τον κορωνοϊό και τη στάση απέναντι στη συνύπαρξη αυτής της νόσου σε συνδυασμό με την εργασία, κυρίως την απομακρυσμένης μορφής.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου.

(α) Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνονται 5 ερωτήσεις που αφορούν δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων. Όπως προαναφέρθηκε, τα χαρακτηριστικά που μελετήθηκαν ήταν το φύλο, η ηλικία, ο τόπος κατοικίας, το επάγγελμα και το μορφωτικό επίπεδο.

(β) Οι επόμενες 11 ερωτήσεις διερευνούσαν τις απόψεις των συμμετεχόντων για τον κορωνοϊό, τα χαρακτηριστικά τους όσο αφορά την αντίστοιχη νόσο και τις απόψεις τους για τον εμβολιασμό. Αρχικά, τα μέλη του δείγματος ρωτήθηκαν σχετικά με την ενημέρωση που έχουν για τον ιό και την ενδεχόμενη υπαγωγή τους σε ευπαθή ομάδα. Οι επόμενες ερωτήσεις διερευνούν την γνώμη των συμμετεχόντων σχετικά με την εγκυρότητα των πληροφοριών που λαμβάνουν από τα ΜΜΕ και την πραγματική ευθύνη του κορωνοϊού για τους θανάτους που ανακοινώνονται. Ακόμη, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αν έχουν υπάρξει θετικοί στον κορωνοϊό και αν είχαν την υποψία ότι μπορεί να είναι θετικοί αλλά ασυμπτωματικοί. Η επόμενη ερώτηση αφορούσε τα μέτρα πρόληψης που θεωρούν πιο σημαντικά και την περίοδο κατά την οποία τα ακολουθούσαν με περισσότερη συνέπεια. Τέλος, υπήρξαν τρεις ερωτήσεις που αφορούσαν τον εμβολιασμό των πολιτών. Συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν αν θα κάνουν το εμβόλιο όταν γίνει προσβάσιμο σε αυτούς και αν πιστεύουν ότι ο εμβολιασμός θα δημιουργήσει παρενέργειες. Η Τρίτη ερώτηση διερευνούσε την άποψη των πολιτών σχετικά με την πιθανότητα εργασιακής ή/και κοινωνικής περιθωριοποίησης των ανθρώπων που θα επιλέξουν να μην εμβολιαστούν.

(γ) Το τρίτο μέρος αποτελείται από 24 ερωτήσεις που αφορούν την τηλεργασία. Η πρώτη ερώτηση είναι ανοιχτού τύπου και σε αυτήν οι εργαζόμενοι κλήθηκαν να δηλώσουν τον τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση όπου εργάζονται. Οι επόμενες 22 ερωτήσεις

αφορούν αποκλειστικά την τηλεργασία. Αρχικά, οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν αν η τηλεργασία εισχώρησε στην επαγγελματική τους ζωή μετά το ξέσπασμα του ιού COVID 19 ή αν υπήρχε και τα χρόνια πριν από αυτή την νόσο. Ακόμη, ρωτήθηκαν αν διαθέτουν τον απαραίτητο εξοπλισμό για τηλεργασία. Στη συνέχεια κλήθηκαν να αξιολογήσουν την τηλεργασία. Συγκεκριμένα, ρωτήθηκαν αν θεωρούν ότι η τηλεργασία διαφέρει από τη διά ζώσης εργασία αν συμφωνούν με την εφαρμογή της τηλεργασίας στην περίοδο της πανδημίας και αν έχουν καλύτερες επιδόσεις μέσω αυτής της μορφής εργασίας. Ακόμη, οι εργαζόμενοι ρωτήθηκαν αν πιστεύουν ότι η τηλεργασία λειτουργεί γενικώς θετικά στις επιδόσεις των εργαζομένων και αν οι ίδιοι θα ήθελαν στο μέλλον να εργάζονται εξ αποστάσεως. Επιπλέον, ζητήθηκε η άποψή τους σχετικά με την τεχνολογία μετά την εφαρμογή της τηλεργασίας.

Επιπρόσθετα, μελετήθηκε αν η τηλεργασία αντικαθιστά επαρκώς την διά ζώσης εργασία, αν μπορεί να επιφέρει κοινωνική αποξένωση και αν δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να επιτύχουν τον ίδιο βαθμό αποτελεσματικότητας και εξέλιξης όπως συμβαίνει με την διά ζώσης εργασία. Στη συνέχεια, οι εργαζόμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν αν συνεργάζονται το ίδιο αποτελεσματικά με τους συναδέλφους τους στην τηλεργασία, αν η εταιρεία έχει τις ίδιες απολαβές όπως με την διά ζώσης εργασία και αν ο μισθός τους πρέπει να παραμείνει στα ίδια επίπεδα. Ακόμη, μελετήθηκε η άποψη των εργαζομένων σχετικά με την ποσότητα και ποιότητα της εργασίας τους σε αυτή τη νέα συνθήκη, την αποδοτικότητα της διά ζώσης εργασίας και την ικανοποίηση του εργοδότη τους από τις αποδόσεις που εμφανίζουν στην παρούσα φάση. Ακόμη, οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν σχετικά με την τόνωση του αισθήματος ότι είναι αναγκαίοι και σπουδαίοι για τον χώρο εργασίας τους με την εμφάνιση της τηλεργασίας. Η επόμενη ερώτηση ήταν ανοιχτού τύπου και αφορούσε τα συναισθήματα που τους προκαλεί η απομακρυσμένη εργασία. Τέλος, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αν η καλή ψυχολογία τους παραμένει με την τηλεργασία, αν θα πρότειναν στην επιχείρησή τους την εφαρμογή αυτής της μεθόδου εργασίας (σε περίπτωση που δεν την προτείνει η ίδια η επιχείρηση) και αν η έλλειψη τηλεργασίας θα ήταν λόγος αρνητικών αντιδράσεών τους.

(δ) Στο τέταρτο μέρος περιλήφθησαν 4 ερωτήσεις σχετικά με την επαγγελματική πορεία των επιχειρήσεων μετά την πανδημία. Αρχικά, ρωτήθηκαν αν πιστεύουν ότι μετά την επιστροφή τους στη δουλειά θα διαπιστώσουν ότι οι σχέσεις τους με τους συναδέλφους έχουν πληγεί. Ακόμη, υπήρξε μια ερώτηση ανοιχτού τύπου όπου οι εργαζόμενοι ρωτήθηκαν αν πιστεύουν ότι χρειάζεται χρόνος προσαρμογής μετά την επιστροφή τους στην εργασία. Η τελευταία ερώτηση αφορούσε την άποψη των εργαζομένων αν η επιχείρηση αποφασίσει να απολύσει κάποιον συνάδελφό τους.

(ε) Τέλος, το πέμπτο μέρος του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικές με την επιστροφή στην κανονικότητα και τα παρεπόμενα της καραντίνας και της τηλεργασίας. Συγκεκριμένα, αυτό το μέρος αποτελείται από 6 ερωτήσεις κλειστού τύπου και 3 ερωτήσεις

ανοιχτού τύπου. Αρχικά, οι εργαζόμενοι ρωτήθηκαν σχετικά με το διάστημα στο οποίο πιστεύουν ότι η κοινωνία μπορεί να επανέλθει στην κανονική λειτουργία της. Επίσης, κλήθηκαν να απαντήσουν αν η καθημερινή τους ζωή έχει αλλάξει εξαιτίας της πανδημίας και της τηλεργασίας. Η επόμενη ερώτηση αφορούσε την αλλαγή στις ανθρώπινες σχέσεις γενικά. Ακόμη, οι εργαζόμενοι ρωτήθηκαν αν νιώθουν απομονωμένοι από τον κόσμο λόγω της καραντίνας και κλήθηκαν να δηλώσουν τα συναισθήματα που τους προκαλεί αυτή η κατάσταση. Επιπρόσθετα, κλήθηκαν να απαντήσουν αν πιστεύουν ότι οι ανθρώπινες και εργασιακές σχέσεις θα αλλάξουν μετά την πανδημία και αν νιώθουν φόβο στην επαφή τους με άλλους ανθρώπους. Οι δύο τελευταίες ερωτήσεις, ανοιχτού τύπου, αφορούσαν τις απόψεις των εργαζομένων σχετικά με το ενδεχόμενο ορισμένες επιχειρήσεις να σταματήσουν τη λειτουργία τους και την μελλοντική κοινωνική και εργασιακή κατάσταση της χώρας.

4.5 Μέθοδοι της στατιστικής ανάλυσης

Σε αυτή την ενότητα αναφέρονται τα περιγραφικά στατιστικά μέτρα και οι επαγωγικοί έλεγχοι υπόθεσης που εφαρμόστηκαν στα δεδομένα προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα και να επιτευχθεί ο στόχος της έρευνας. Όλοι οι έλεγχοι και οι στατιστικοί δείκτες αποτελούν εργαλεία που περιέχονται στο στατιστικό πακέτο SPSS 23 (Statistical Package for Social Services).

Αρχικά, υπολογίστηκαν οι συχνότητες και τα ποσοστά των απαντήσεων σε κάθε ερώτηση του ερωτηματολογίου. Με αυτό τον τρόπο δίνεται μια γενική περιγραφή του δείγματος (περιγραφική στατιστική). Αξίζει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση των ερωτήσεων ανοιχτού τύπου πραγματοποιήθηκε ομαδοποίηση των απαντήσεων ώστε να είναι εφικτή η επεξεργασία τους.

Στη συνέχεια μελετήθηκε αν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της έρευνας σχετίζονται με τις απαντήσεις των ερωτώμενων στα υπόλοιπα κύρια ερωτήματα της έρευνας. Σε κάθε περίπτωση πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι ανεξαρτησίας προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπάρχει σημαντική σχέση ανάμεσα στο εκάστοτε δημογραφικό χαρακτηριστικό και τις απαντήσεις της ερώτησης που μελετάται. Ο βασικός έλεγχος που χρησιμοποιήθηκε είναι η δοκιμασία χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson με την οποία ελέγχεται η μηδενική υπόθεση H_0 : οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες έναντι της εναλλακτικής υπόθεσης H_1 : οι μεταβλητές παρουσιάζουν σημαντική σχέση.

Στο Παράρτημα της διπλωματικής περιλαμβάνονται οι πίνακες που αφορούν τους ελέγχους ανεξαρτησίας της πρώτης πρότασης σχετικά με την τηλεργασία με καθένα από τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Σε κάθε περίπτωση ο πρώτος πίνακας με τίτλο “Crosstab” παρουσιάζει τις παρατηρούμενες συχνότητες και τα αντίστοιχα ποσοστά που παρατηρούνται σε κάθε ομάδα ατόμων όπως αυτές ορίζονται από την απάντηση στη συγκεκριμένη ερώτηση και την κατηγορία που ανήκουν ως προς το κάθε δημογραφικό χαρακτηριστικό. Στον δεύτερο πίνακα

με τίτλο “Chi-square tests” δίνεται η τιμή του ελέγχου ανεξαρτησίας (είναι η τιμή στη γραμμή με τίτλο “Pearson Chi-Square” και στη στήλη με τίτλο “Value”). Στον ίδιο πίνακα δίνεται και η τιμή p που καθορίζει αν θα απορριφθεί η μηδενική υπόθεση ή όχι (είναι η τιμή στην γραμμή “Pearson Chi-Square” και στη στήλη “Asymptotic Significance (2-sided)”). Ακόμη, αξίζει να σημειωθεί ότι κάθε φορά που σημειώνονται αποτελέσματα στο κύριο σώμα του κειμένου, αναγράφεται η έκφραση ($\chi^2(\dots)=\dots, p=\dots$). Η τιμή μέσα στην παρένθεση ακριβώς μετά την έκφραση “ χ^2 ” ονομάζεται βαθμοί ελευθερίας του ελέγχου και λαμβάνεται από τον πίνακα με τίτλο “Chi-Square Tests”. Συγκεκριμένα, πρόκειται για την τιμή στη γραμμή με τίτλο “Pearson Chi-Square” και στη στήλη με τίτλο “df”.

Ωστόσο απαραίτητη προϋπόθεση για την αξιοπιστία αυτού του ελέγχου είναι να υπάρχουν αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5 το πολύ στο 20% των κελιών του πίνακα συνάφειας. Αυτό εντοπίζεται στο πρώτο σχόλιο του δεύτερου, κάθε φορά, πίνακα με τίτλο “Chi-Square Tests”. Αν η τιμή μέσα στην παρένθεση είναι μικρότερη ή ίση του 20% τότε ο έλεγχος χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson είναι αξιόπιστος. Διαφορετικά θα πρέπει να αντικατασταθεί από τον ακριβή έλεγχο του Fisher, αν οι μεταβλητές είναι διχότομες (δηλαδή έχουν μόνο 2 δυνατές απαντήσεις η καθεμία), ή την δοκιμασία Monte Carlo, αν τουλάχιστον μια μεταβλητή δεν είναι διχότομη (δηλαδή τουλάχιστον μία μεταβλητή διαθέτει περισσότερες από 2 δυνατές απαντήσεις). Οι βαθμοί ελευθερίας δίνονται, σε κάθε περίπτωση, από το ίδιο κελί του πίνακα “Chi-Square Tests” όπου λαμβάνεται η αντίστοιχη τιμή για τον έλεγχο χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson.

Στην περίπτωση που εφαρμόστηκε ο ακριβής έλεγχος του Fisher, από κάθε πίνακα του SPSS με τίτλο “Chi-Square Tests” χρησιμοποιήθηκε ως τιμή του ελέγχου η τιμή στη γραμμή με τίτλο “Fisher’s Exact test” και στη στήλη με τίτλο “Value”. Επίσης ως τιμή p χρησιμοποιήθηκε η τιμή στη γραμμή με τίτλο “Fisher’s Exact Test” και στη στήλη με τίτλο “Monte Carlo Sig. (2-sided) – Significance”. Στις περιπτώσεις που εφαρμόστηκε η μέθοδος Monte Carlo, από κάθε πίνακα του SPSS με τίτλο “Chi-Square Tests” χρησιμοποιήθηκε ως τιμή του ελέγχου η τιμή στη γραμμή με τίτλο “Pearson Chi-Square” και στη στήλη με τίτλο “Value”. Επίσης, ως τιμή p χρησιμοποιήθηκε η τιμή που βρίσκεται στη γραμμή με τίτλο “Fisher’s Exact Test” και στη στήλη με τίτλο “Monte Carlo Sig. (2-sided) – Significance”.

5 Αποτελέσματα της έρευνας

Σε αυτό το κεφάλαιο περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την επεξεργασία των απαντήσεων των 273 συμμετεχόντων της έρευνας. Αρχικά, παρουσιάζονται αποκλειστικά οι απαντήσεις του δείγματος (περιγραφική στατιστική). Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της επαγωγικής στατιστικής όπου εξετάζεται αν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού των εργαζομένων σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ελλαδικό χώρο σχετίζονται σημαντικά με τις απαντήσεις τους στα βασικά ερωτήματα της έρευνας.

5.1 Αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής

Η πρώτη ενότητα αυτού του κεφαλαίου έχει στόχο να δώσει μια γενική περιγραφή του δείγματος των εργαζομένων που συμμετείχαν στην έρευνα. Οι πρώτες ερωτήσεις που τέθηκαν στα μέλη του δείγματος αφορούσαν γενικές πληροφορίες σχετικά με τον κορωνοϊό και τον εμβολιασμό. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.1, η συντριπτική πλειονότητα των εργαζομένων που συμμετείχαν στην έρευνα δεν ανήκουν σε κάποια ευπαθή ομάδα (88,6%). Ωστόσο το 9,5% έδωσε θετική απάντηση και μάλιστα δήλωσαν ότι οφείλουν τη συγκεκριμένη ευπάθεια σε υποκείμενα νοσήματα. Ακόμη, αξίζει να σημειωθεί ότι το 81,7% του δείγματος θεωρεί πως έχει καλή ή πολύ καλή ενημέρωση σχετικά με τον κορωνοϊό. Αντίθετα, μόλις 4 άτομα απάντησαν ότι είναι ελάχιστα ενημερωμένα. Ακόμη, σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες δεν είναι σίγουροι αν οι πληροφορίες που λαμβάνουν από τα ΜΜΕ σχετικά με τον κορωνοϊό είναι έγκυρες (45,8%). Σχεδόν 1 στους 3 δήλωσε ότι εμπιστεύεται τις πληροφορίες που μεταδίδουν τα ΜΜΕ (31,1%) ενώ οι υπόλοιποι έδωσαν αρνητική απάντηση. Ακόμη, το 60,4% των συμμετεχόντων αρνείται να πιστέψει ότι όλοι οι θάνατοι που ανακοινώνονται ως αποτέλεσμα του κορωνοϊού ισχύουν στην πραγματικότητα.

Στον ίδιο πίνακα (Εικόνα 10) φαίνεται ότι το 93% των συμμετεχόντων δεν υπήρξε ποτέ θετικό στον κορωνοϊό. Από τα 254 άτομα που απάντησαν αρνητικά στην προηγούμενη ερώτηση οι 251 απάντησαν και στην ερώτηση σχετικά με το αν θεωρούσαν ότι μπορεί να είναι ασυμπτωματικοί. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 63,3% απάντησε θετικά. Επίσης, περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες δήλωσαν πως καλύτερο μέτρο πρόληψης κατά του κορωνοϊού είναι η χρήση μάσκας (51,3%) ενώ 1 στους 3 δήλωσε την τήρηση αποστάσεων (33,7%). Επίσης, η πλειοψηφία του δείγματος δήλωσε πως ακολούθησε τα μέτρα πρόληψης με την ίδια συνέπεια τόσο στην πρώτη όσο και στη δεύτερη καραντίνα (63%). Ωστόσο, είναι αξιοσημείωτο ότι 1 στους 4 συμμετέχοντες δήλωσε μεγαλύτερη συνέπεια με τα μέτρα πρόληψης κατά τη

διάρκεια της πρώτης καραντίνας (28,6%). Στην πρώτη ερώτηση αναφορικά με το εμβόλιο το 63,4% των συμμετεχόντων δήλωσε πως είναι πρόθυμο να προχωρήσει σε εμβολιασμό όταν αυτό θα είναι προσβάσιμο. Μάλιστα, υπήρξαν ακόμη 44 άτομα που δήλωσαν ότι θα εξαρτηθεί από αυτό που θα τους συμβουλέψει κάποιος ειδικός στον οποίο σκοπεύουν να απευθυνθούν. Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων σχετικά με τις πιθανές παρενέργειες τους εμβολιασμού δεν εμφανίζουν κάποιο ξεκάθαρο μοτίβο. Οι περισσότεροι δηλώνουν ότι ίσως αυτό να συμβεί (39,9%) ενώ το 29,3% δήλωσε ότι δεν μπορεί να γνωρίζει τι θα συμβεί. Οι υπόλοιποι είναι σχεδόν μοιρασμένοι ανάμεσα σε θετικές και αρνητικές απαντήσεις (16,5% και 14,3% αντίστοιχα). Τέλος, το 87,5% των εργαζομένων θεωρεί σίγουρο ή έστω πιθανό όσοι δεν εμβολιαστούν να βρεθούν κοινωνικά ή επαγγελματικά αποκλεισμένοι από τους υπόλοιπους.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	N	%
Ανήκετε σε ευπαθή ομάδα; (N=273)		
<i>Όχι</i>	242	88,6%
<i>Ναι, λόγω ηλικίας</i>	4	1,5%
<i>Ναι, λόγω αναπηρίας</i>	1	0,4%
<i>Ναι, λόγω υποκείμενων νοσημάτων</i>	26	9,5%
Πόσο καλά ενημερωμένος/νη για τον ιό θεωρείτε ότι είστε; (N=273)		
<i>Ελάχιστα</i>	4	1,5%
<i>Μέτρια</i>	46	16,8%
<i>Καλά</i>	121	44,3%
<i>Πολύ καλά</i>	102	37,4%
Πιστεύετε ότι οι πληροφορίες σχετικά με τον ιό που προβάλλονται από τα μέσα είναι έγκυρες; (N=273)		
<i>Ναι</i>	85	31,1%
<i>Ίσως</i>	125	45,8%
<i>Όχι</i>	63	23,1%
Πιστεύετε ότι όλοι οι θάνατοι που ανακοινώνονται οφείλονται όντως στον ιό; (N=273)		
<i>Ναι</i>	108	39,6%
<i>Όχι</i>	165	60,4%
Έχετε βγει θετικός/ή στον ιό μετά από test; (N=273)		
<i>Ναι</i>	19	7%
<i>Όχι</i>	254	93%
Αν όχι, έχετε σκεφτεί ότι μπορεί να είστε/ ήσασταν ασυμπτωματικός,-ή; (N=251)		
<i>Ναι</i>	159	63,3%
<i>Όχι</i>	92	36,7%

Ποια κατά την γνώμη σας είναι τα απαραίτητα μέτρα πρόληψης; (N=273)		
<i>Τήρηση αποστάσεων</i>	92	33,7%
<i>Χρήση μάσκας</i>	140	51,3%
<i>Απολύμανση χεριών</i>	25	9,2%
<i>Απολύμανση προσωπικών αντικειμένων</i>	4	1,5%
<i>Ιχνηλάτηση επαφών</i>	10	3,7%
<i>Εγκλεισμός</i>	2	0,7%
Πότε ακολουθήσατε τα μέτρα πρόληψης με μεγαλύτερη συνέπεια, στην 1^η ή 2; (N=273)		
<i>Στην 1^η καραντίνα</i>	78	28,6%
<i>Στη 2^η καραντίνα</i>	15	5,5%
<i>Και στις 2 με την ίδια συνέπεια</i>	172	63%
<i>Δεν ακολουθώ τα μέτρα πρόληψης</i>	8	2,9%
Θα κάνετε το εμβόλιο όταν γίνει προσβάσιμο σε εσάς; (N=273)		
<i>Ναι</i>	173	63,4%
<i>Ίσως</i>	30	11%
<i>Όχι</i>	26	9,5%
<i>Θα συμβουλευτώ ειδικό</i>	44	16,1%
Πιστεύετε ότι θα υπάρξουν παρενέργειες στον άνθρωπο από τον εμβολιασμό; (N=273)		
<i>Ναι</i>	45	16,5%
<i>Ίσως</i>	109	39,9%
<i>Όχι</i>	39	14,3%
<i>Δεν μπορώ να γνωρίζω</i>	80	29,3%
Πιστεύετε ότι όσοι δεν εμβολιαστούν θα βρεθούν σε κοινωνικό και/ή εργασιακό περιθώριο στο κοντινό μέλλον; (N=273)		
<i>Το θεωρώ σίγουρο</i>	55	20,1%
<i>Το θεωρώ πιθανό</i>	184	67,4%
<i>Το θεωρώ απίθανο</i>	34	12,5%

Εικόνα 10 (Πίνακας 5.1) – Συχνότητες και ποσοστά των απαντήσεων σχετικά με τον ιό COVID-19 και τον εμβολιασμό για την προστασία από τον συγκεκριμένο ιό

Στη συνέχεια μελετήθηκαν οι απαντήσεις των εργαζομένων στα ερωτήματα που αφορούν την τηλεργασία (Εικόνα 11). Η πρώτη ερώτηση αφορούσε τον τομέα δραστηριότητας της επιχείρησης στην οποία εργάζονται οι υπάλληλοι ή επιχειρηματίες της έρευνας. Από τα 262 άτομα που απάντησαν, τα μεγαλύτερα ποσοστά σημειώνονται στους κλάδους του εμπορίου (21,8%), της παροχής υπηρεσιών (17,6%), της πληροφορικής (14,1%) και των κατασκευών (13,4%). Ακόμη, στην έρευνα συμμετείχαν, σε ποσοστό άνω του 5%, εργαζόμενοι ή

επιχειρηματίες από τον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα (8%), την Υγεία (7,3%) και την Εκπαίδευση (7,3%). Στη συνέχεια παρατέθηκαν προτάσεις οι οποίες αφορούν αποκλειστικά την τηλεργασία και την άποψη των εργαζομένων γι' αυτήν. Αρχικά, το 55,7% των εργαζομένων απάντησε ότι η τηλεργασία δεν υπήρχε πριν την περίοδο του κορωνοϊού στον χώρο όπου δραστηριοποιούνται. Ωστόσο, το 20,9% απάντησε θετικά σε αυτή την ερώτηση. Ακόμη, αξίζει να σημειωθεί ότι οι συμμετέχοντες απάντησαν περίπου στο ίδιο ποσοστό θετικά και αρνητικά στην ερώτηση σχετικά με την κατ' ανάγκην μετάβασή τους σε τηλεργασία εξαιτίας του ιού COVID-19 (41,8% και 40,3% αντίστοιχα). Επιπλέον, το 74,4% των μελών του δείγματος δήλωσε πως διαθέτει τον απαραίτητο εξοπλισμό για τηλεργασία.

Στον ίδιο πίνακα (Εικόνα 7) φαίνεται πως το 57,5% των συμμετεχόντων θεωρεί πως η τηλεργασία διαφέρει σε σχέση με την διά ζώσης εργασία. Αντίθετα, μόλις το 12,5% δήλωσε ότι δεν βρίσκει καμία διαφορά. Ωστόσο, το 69,6% είναι υπέρ της τηλεργασίας, κατά τη διάρκεια της πανδημίας, εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες της εργασίας. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι σχεδόν οι μισοί εργαζόμενοι είναι αναποφάσιστοι ως προς το αν μπορεί κάποιος υπάλληλος να έχει καλύτερες επιδόσεις στην εργασία του μέσω τηλεργασίας (47,3%). Ωστόσο, υπήρξε κι ένα μεγάλο ποσοστό που απάντησε ευθαρσώς αρνητικά (35,9%). Περίπου η ίδια εικόνα παρουσιάζεται και στις απόψεις τους σχετικά με την αύξηση της προσωπικής τους παραγωγικότητας μέσω της τηλεργασίας. Ωστόσο, η τηλεργασία φαίνεται πως δημιούργησε περισσότερο θετική άποψη για την τεχνολογία και τα εργαλεία της για μεγάλο ποσοστό εργαζομένων (44,7%). Παρόλα αυτά 1 στους 3 συνεχίζει να δηλώνει αναποφάσιστος (38,8%) ενώ οι υπόλοιποι απάντησαν αρνητικά. Ακόμη, το 39,9% των μελών του δείγματος δήλωσε ότι δεν θα ήθελε να δουλεύει μελλοντικά εξ αποστάσεως ενώ υπήρξε κι ένα ποσοστό 28,6% θετικών απαντήσεων. Παρόλα αυτά, το 56% του δείγματος θεωρεί ότι η τηλεργασία θα επιφέρει κοινωνική αποξένωση σε βάθος χρόνου ενώ 1 στους 4 συμμετέχοντες είναι διχασμένος σχετικά με αυτό το ενδεχόμενο (27,1%). Τέλος, το 55,3% των εργαζομένων, που συμμετείχαν στην έρευνα, πιστεύει ότι η εξ αποστάσεως εργασία δεν μπορεί να αντικαταστήσει την διά ζώσης εργασία ενώ μόλις 10,6% του συνόλου απάντησε θετικά.

Η επόμενη ερώτηση αφορούσε τη συμβολή της τηλεργασίας στην αποτελεσματικότητα της επιχείρησης. Το 42,5% των εργαζομένων που συμμετείχαν στην έρευνα φαίνεται πως διαφωνεί ενώ το ποσοστό συμφωνίας είναι σχεδόν το μισό (21,6%). Ακόμη, όσο αφορά τη δυνατότητα συνεργασίας με τους συναδέλφους το 48% των μελών του δείγματος διαφωνεί ότι η συνεργασία στην τηλεργασία είναι ίδια με την διά ζώσης εργασία. Επίσης, 1 στους 3 αμφιταλαντεύεται (33,3%) ενώ μόλις το 18,7% δεν εντοπίζει καμία διαφορά. Οι απαντήσεις είναι σε μεγάλο βαθμό μοιρασμένες ανάμεσα στη συμφωνία, την διαφωνία και την αμφιβολία όσο αφορά τη διατήρηση των απολαβών της εταιρείας μέσω της τηλεργασίας του προσωπικού (31,5%, 30,8% και 37,7% αντίστοιχα). Ωστόσο, περισσότεροι από τους μισούς εργαζόμενους

του δείγματος θεωρούν ότι ο μισθός τους πρέπει να παραμείνει στα ίδια επίπεδα όπως και πριν την καραντίνα (59,3%) ενώ μόλις 15,4% διαφωνεί. Μια ακόμη ερώτηση όπου οι εργαζόμενοι εμφανίζουν περίπου τα ίδια ποσοστά απαντήσεων αφορά την διατήρηση της ποιότητας και ποσότητας της εργασίας τους κατά τη διάρκεια της πανδημίας με την εφαρμογή τηλεργασίας. Επιπλέον, το 40,7% των εργαζομένων φαίνεται πως δεν μπορεί να απαντήσει ξεκάθαρα αν αποδίδει καλύτερα όταν δεν βρίσκεται στον ίδιο χώρο με τον εργοδότη και τους συναδέλφους (40,7%) ενώ το 37% απαντά ξεκάθαρα αρνητικά. Επίσης, το 46,9% των μελών του δείγματος αμφιβάλλουν σχετικά με την ικανοποίηση του εργοδότη από τις αποδόσεις τους στην τηλεργασία. Από την άλλη μεριά το 41% δηλώνει θετική απάντηση.

Οι τελευταίες ερωτήσεις αφορούν τα συναισθήματα των εργαζομένων και την αναγκαιότητα της εξ αποστάσεως εργασίας. Αρχικά, το 44% των μελών του δείγματος δεν απαντά ξεκάθαρα ότι η τηλεργασία τονώνει το αίσθημα των εργαζομένων ότι είναι σπουδαίοι και αναγκαίοι στον τομέα όπου εργάζονται ενώ το 37,4% απαντά αρνητικά. Στην επόμενη ερώτηση απάντησαν 218 εργαζόμενοι σχετικά με τα συναισθήματα που τους προκαλεί η απομακρυσμένη μορφή εργασίας. Το κυριότερο αίσθημα είναι η απομόνωση (39%). Ωστόσο, υπήρξαν 36 άτομα που απάντησαν ότι δεν έχουν ούτε θετικά ούτε αρνητικά συναισθήματα ενώ το 12,4% του συνόλου δήλωσε ότι η τηλεργασία προσφέρει ηρεμία, ασφάλεια και ευελιξία στην εργασία. Επίσης, 1 στους 3 συμμετέχοντες φαίνεται πως διατηρεί καλή ψυχολογία κατά τη διάρκεια της τηλεργασίας (33,3%) ενώ το 45,8% δεν απαντά ξεκάθαρα. Όσο αφορά την αναγκαιότητα της τηλεργασίας στην περίοδο του κορωνοϊού, το 39,2% των εργαζομένων θα ήταν πρόθυμο να προτείνει την εφαρμογή της τηλεργασίας αν η επιχείρηση δεν το έπραττε μόνη της. Ωστόσο, είναι αξιοσημείωτο και το ποσοστό αυτών που απαντούν αρνητικά (28,6%). Τέλος, το 40,3% φαίνεται πως δεν θα αντιδράσει αρνητικά στην πολιτική της εταιρείας αν αυτή κρίνει ότι δεν χρειάζεται να εφαρμόσει τηλεργασία ενώ το 23,4% είναι έτοιμο να αντιδράσει άσχημα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ / ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	N	%
Σε ποιον τομέα δραστηριοποιείται η επιχείρηση στην οποία δουλεύετε. (N=262)		
Δημόσιος τομέας	21	8%
Πληροφορική	37	14,1%
Υγεία	19	7,3%
Εμπόριο	57	21,8%
Τουρισμός	6	2,3%
Εκπαίδευση	19	7,3%
Τηλεπικοινωνίες	10	3,8%
Μηχανικός / Κατασκευές	35	13,4%
Κοινωνικές υπηρεσίες	2	0,8%

Παροχή υπηρεσιών	46	17,6%
Τρόφιμα / Ποτά	9	3,4%
Συνταξιούχος	1	0,4%
Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19. (N=273)		
Διαφωνώ	152	55,7%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	64	23,4%
Συμφωνώ	57	20,9%
Αναγκαστήκατε να μεταβείτε σε τηλεργασία λόγω της νόσου COVID19. (N=273)		
Διαφωνώ	110	40,3%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	49	17,9%
Συμφωνώ	114	41,8%
Διαθέτετε τον απαραίτητο εξοπλισμό τηλεργασίας. (N=273)		
Διαφωνώ	28	10,3%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	42	15,4%
Συμφωνώ	203	74,4%
Η δουλειά μέσω τηλεργασίας δε διαφέρει σε τίποτα από την διά ζώσης εργασία. (N=273)		
Διαφωνώ	157	57,5%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	82	30%
Συμφωνώ	34	12,5%
Είστε υπέρ της τηλεργασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας αν η φύση της εργασίας το επιτρέπει. (N=273)		
Διαφωνώ	31	11,4%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	52	19%
Συμφωνώ	190	69,6%
Πιστεύετε ότι η τηλεργασία βοηθά τον εργαζόμενο να έχει καλύτερες επιδόσεις. (N=273)		
Διαφωνώ	98	35,9%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	129	47,3%
Συμφωνώ	46	16,8%
Αισθάνεστε ότι είστε περισσότερο παραγωγικός στην δουλειά σας σε σχέση με την περίοδο πριν την πανδημία. (N=273)		
Διαφωνώ	105	38,5%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	109	39,9%
Συμφωνώ	59	21,6%

Έχετε πιο θετική άποψη για την τεχνολογία και τα εργαλεία της μετά την τηλεργασία. (N=273)		
Διαφωνώ	45	16,5%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	106	38,8%
Συμφωνώ	122	44,7%
Θα θέλατε στο μέλλον να δουλεύετε εξ αποστάσεως. (N=273)		
Διαφωνώ	109	39,9%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	86	31,5%
Συμφωνώ	78	28,6%
Πιστεύετε ότι η τηλεργασία θα επιφέρει κοινωνική αποξένωση σε βάθος χρόνου; (N=273)		
Διαφωνώ	46	16,8%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	74	27,1%
Συμφωνώ	153	56%
Πιστεύετε ότι η εξ αποστάσεως εργασία αντικαθιστά επαρκώς την διά ζώσης εργασία. (N=273)		
Διαφωνώ	151	55,3%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	93	34,1%
Συμφωνώ	29	10,6%
Νιώθετε ότι η τηλεργασία βοηθά την επιχείρηση στην οποία δουλεύετε να έχει την ίδια εξέλιξη και αποτελέσματα αποδοτικότητας. (N=273)		
Διαφωνώ	116	42,5%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	98	35,9%
Συμφωνώ	59	21,6%
Νιώθετε ότι συνεργάζεστε στον ίδιο βαθμό με τους συναδέλφους σας στην τηλεργασία όπως και στη διά ζώσης εργασία. (N=273)		
Διαφωνώ	131	48%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	91	33,3%
Συμφωνώ	51	18,7%
Πιστεύετε ότι η εταιρεία στην οποία εργάζεστε έχει τις ίδιες απολαβές από την τηλεργασία του προσωπικού της. (N=273)		
Διαφωνώ	84	30,8%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	103	37,7%
Συμφωνώ	86	31,5%
Πιστεύετε ότι ο μισθός σας πρέπει να παραμείνει στα ίδια επίπεδα που ήταν και πριν την καραντίνα. (N=273)		
Διαφωνώ	42	15,4%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	69	25,3%
Συμφωνώ	162	59,3%

Θεωρείτε ότι δουλεύετε το ίδιο ποιοτικά και ποσοτικά με την τηλεργασία. (N=273)		
Διαφωνώ	95	34,8%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	86	31,5%
Συμφωνώ	92	33,7%
Πιστεύετε πως είστε αποδοτικότερος όταν δεν βρίσκεστε στον ίδιο χώρο με το αφεντικό και τους συναδέλφους σας. (N=273)		
Διαφωνώ	101	37%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	111	40,7%
Συμφωνώ	61	22,3%
Πιστεύετε πως ο εργοδότης σας είναι ευχαριστημένος από τις αποδόσεις σας στην τηλεργασία. (N=273)		
Διαφωνώ	33	12,1%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	128	46,9%
Συμφωνώ	112	41%
Θεωρείτε ότι η τηλεργασία τονώνει το αίσθημα των εργαζομένων ότι είναι σπουδαίοι και αναγκαίοι στον τομέα όπου εργάζονται. (N=273)		
Διαφωνώ	102	37,4%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	120	44%
Συμφωνώ	51	18,7%
Εάν όχι, περιγράψτε τα συναισθήματα που σας προκαλεί η απομακρυσμένη μορφή εργασίας. (N=218)		
Απομόνωση	85	39%
Άγχος / Εκνευρισμός	24	11%
Ουδέτερη	36	16,5%
Αβεβαιότητα	9	4,1%
Η εργασία μου δεν επιδέχεται τηλεργασίας / Δεν μετέχω στην τηλεργασία.	15	6,9%
Ηρεμία / Ασφάλεια / Ευελιξία	27	12,4%
Ανία	13	6%
Έλλειψη συνεργασίας	9	4,1%
Διατηρείτε καλή ψυχολογία κατά τη διάρκεια της τηλεργασίας. (N=273)		
Διαφωνώ	57	20,9%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	125	45,8%
Συμφωνώ	91	33,3%

Εάν η εργασία σας δεν επιθυμεί να εφαρμόσει την μέθοδο της τηλεργασίας θα το προτείνετε εσείς γιατί θεωρείτε ότι είναι σωστό. (N=273)

Διαφωνώ	78	28,6%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	88	32,2%
Συμφωνώ	107	39,2%

Εάν η εταιρεία σας κρίνει ότι δεν είναι απαραίτητη η τηλεργασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας θα αντιδράσετε αρνητικά. (N=273)

Διαφωνώ	110	40,3%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	99	36,3%
Συμφωνώ	64	23,4%

Εικόνα 11 (Πίνακας 5.2) - Συχνότητες και ποσοστά των απαντήσεων σχετικά με την τηλεργασία

Οι τελευταίες ερωτήσεις αφορούσαν τις επιπτώσεις μετά την λήξη της τηλεργασίας τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Όπως φαίνεται στην Εικόνα 12, οι σχεδόν οι μισοί εργαζόμενοι του δείγματος κρίνουν απαραίτητο να κάνουν συχνά rapid-test (49,5%) μετά την επιστροφή στη διά ζώσης εργασία προκειμένου να προστατέψουν τους συνεργάτες τους. Ωστόσο, υπήρξαν 47 άτομα (17,2%) που απάντησαν αρνητικά. Επιπλέον, 3 στους 4 πιστεύουν ότι αν κάνουν το εμβόλιο και επιστρέψουν στην εργασία τους, δεν θα έχουν επηρεαστεί οι συναδελφικές τους σχέσεις (76,9%). Επίσης το 173 άτομα, από τους 268 που απάντησαν στην επόμενη ερώτηση, δήλωσαν ότι δεν θα χρειαστούν χρόνο να προσαρμοστούν εκ νέου στο χώρο εργασίας. Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθεί ότι η συντριπτική πλειονότητα των υπαλλήλων απάντησε ότι θα νιώσει αρνητικά αν υπάρξει απόλυση προσωπική ή κάποιου συναδέλφου μετά την επιστροφή στο χώρο εργασίας (87,5%).

Στον ίδιο πίνακα (Εικόνα 8) παρατίθενται και οι απαντήσεις σε ερωτήματα που δηλώνουν την αλλαγή που έχει περιέλθει στη ζωή των εργαζομένων. Αρχικά, περισσότεροι από τους μισούς δήλωσαν ότι χρειάζεται περισσότερο από 1 χρόνος για να επανέλθει η ζωή στους κανονικούς ρυθμούς της (52,4%). Επίσης, το 76,6% του δείγματος δήλωσε ότι έχει υποστεί μεγάλη αλλαγή στην καθημερινότητα εξαιτίας της πανδημίας και της τηλεργασίας. Αντίθετα, μόνο το 4,4% απάντησε εντελώς αρνητικά σε αυτή την ερώτηση. Ακόμη, περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες δήλωσαν ότι οι ανθρώπινες σχέσεις έχουν αλλάξει αρκετά αρνητικά με την καραντίνα και ότι θα συνεχίσουν έτσι ενώ μόλις το 3,4% απάντησε ότι οι σχέσεις των ανθρώπων έχουν βελτιωθεί. Επίσης, το 42,9% εκφράζει αρκετά έντονη απομόνωση από τον κόσμο λόγω της καραντίνας ενώ το 34,8% βιώνει την απομόνωση σε μικρό βαθμό. Στη συνέχεια οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν για τα συναισθήματα που βιώνουν κατά τη διάρκεια της καραντίνας και με την νέα κατάσταση που έχει διαμορφωθεί σε κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο. Οι πιο συχνές απαντήσεις παρατηρούνται στην αβεβαιότητα για το

παρόν και το μέλλον (53,6%), την νωχελικότητα (44,8%), το άγχος (41,6%), τον εκνευρισμό (40%) και την θλίψη γι' αυτά που συμβαίνουν (34,4%). Ακόμη, περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες στην έρευνα θεωρούν πιθανό να αλλάξουν οι ανθρώπινες και εργασιακές σχέσεις μετά την πανδημία (53,8%). Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι το 37% το θεωρεί σίγουρο ενώ μόλις 9,2% του συνόλου απάντησε αρνητικά. Επίσης, είναι αξιοσημείωτο ότι η πλειονότητα των εργαζομένων απλώς τηρούν τα μέτρα όταν έρχονται σε επαφή με άλλους ανθρώπους (67,4%). Ωστόσο, οι υπόλοιποι απάντησαν ότι φοβούνται τις συναναστροφές με κόσμο που δεν γνωρίζουν προσωπικά ή μέσω του κύκλου γνωριμιών τους. Στις δύο τελευταίες ερωτήσεις αυτού του πίνακα (Πίνακας 5.3) οι συμμετέχοντες καλούνται να κάνουν τις δικές τους «προβλέψεις» για την κατάσταση στην οποία θα περιέλθει η χώρα μετά την πανδημία. Αξίζει να τονιστεί ότι το 87,9% των 272 ατόμων που απάντησαν στη συγκεκριμένη ερώτηση θεωρεί βέβαιο ότι κάποιες επιχειρήσεις θα αναγκαστούν να κλείσουν μετά το πέρας της κατάστασης που δημιούργησε η εμφάνιση του κορωνοϊού. Τέλος, 1 στους 3 εργαζόμενους από τους 266 που απάντησαν στην τελευταία ερώτηση θεωρεί ότι τόσο η κοινωνική όσο και η εργασιακή κατάσταση της χώρας θα επιδεινωθούν μελλοντικά (34,6%). Επίσης, 52 εργαζόμενοι κρίνουν το μέλλον της χώρας αβέβαιο και άλλοι 43 απάντησαν ότι απλώς θεωρούν ότι θα είναι δύσκολο. Ωστόσο, αξίζει να τονιστεί ότι υπήρξε κι ένα μέρος εργαζομένων που θεωρεί ότι η κατάσταση θα είναι καλύτερη μελλοντικά απ' ότι τώρα (12,4%).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	N	%
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, κρίνετε απαραίτητο να κάνετε rapid test συχνά για να προστατέψετε τους συνεργάτες σας; (N=273)		
Ναι	135	49,5%
Όχι	47	17,2%
Μερικές φορές	91	33,3%
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα έχουν επηρεαστεί οι συναδελφικές σας σχέσεις; (N=273)		
Ναι	63	23,1%
Όχι	210	76,9%
Εάν επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα χρειαστείτε χρόνο προσαρμογής; (N=268)		
Ναι	78	29,1%
Όχι	173	64,6%
Ίσως	11	4,1%
Δουλεύω διά ζώσης	6	2,2%

Εάν η εταιρεία σας αποφασίσει να μειώσει το προσωπικό της, πως θα νιώσετε από την δική σας απόλυση ή κάποιου συναδέλφου; (N=273)		
Θετική	2	0,7%
Αρνητική	239	87,5%
Ουδέτερη	32	11,7%
Σε πόσους μήνες πιστεύετε ότι θα επιστρέψουμε στους κανονικούς ρυθμούς ζωής; (N=273)		
Λιγότερο από 3 μήνες	16	5,9%
4-6 μήνες	31	11,4%
7-12 μήνες	83	30,4%
Περισσότερο από 12 μήνες	143	52,4%
Πόσο έχει αλλάξει η καθημερινή σας ζωή εξαιτίας της πανδημίας και της τηλεργασίας; (N=273)		
Καθόλου	12	4,4%
Λίγο	52	19%
Αρκετά	116	42,5%
Πάρα πολύ	93	34,1%
Πόσο έχουν αλλάξει οι ανθρώπινες σχέσεις με την καραντίνα, και πως πιστεύετε ότι θα είναι στο μέλλον; (N=264)		
Καθόλου	17	6,4%
Ελάχιστα αρνητικά	21	8%
Αρκετά αρνητικά	134	50,8%
Πολύ αρνητικά	57	21,6%
Πάρα πολύ αρνητικά	26	9,8%
Καλύτερες	9	3,4%
Νιώθετε απομονωμένος,-η από τον κόσμο λόγω της καραντίνας; (N=273)		
Καθόλου	31	11,4%
Λίγο	95	34,8%
Αρκετά	117	42,9%
Πάρα πολύ	30	11%
Αισθάνεστε ψυχική ικανοποίηση; (N=125)		
Θλίψη (για το τι συμβαίνει)	43	34,4%
Φόβο (για το τι μπορεί να συμβεί)	20	16%
Άγχος (για το παρόν και το μέλλον)	52	41,6%
Αβεβαιότητα (για το παρόν και το μέλλον)	67	53,6%
Ενοχή (μήπως μεταδώσεις εσύ τον ιό)	11	8,8%

Ντροπή / Στιγματισμός (αν νοσήσεις)	5	4%
Θυμό (επειδή υφίστασαι τις συνέπειες)	29	23,2%
Κατάθλιψη (λόγω της κατάστασης)	17	13,6%
Ανία	14	11,2%
Εκνευρισμό	50	40%
Απραγία και νωχελικότητα (λόγω τηλεργασίας)	27	21,6%
Νωχελικότητα	56	44,8%
Πιστεύετε ότι οι ανθρώπινες και εργασιακές σχέσεις θα αλλάξουν μετά την πανδημία; (N=273)		
Το θεωρώ σίγουρο	101	37%
Το θεωρώ πιθανό	147	53,8%
Το θεωρώ απίθανο	25	9,2%
Νιώθετε φοβία και άγχος για τον κόσμο με τον οποίο έρχεστε σε επαφή; (N=273)		
Τηρώ τα μέτρα και νιώθω ασφαλής	184	67,4%
Φοβάμαι να συναναστραφώ με κόσμο που δεν γνωρίζω τις δικές του συναναστροφές	89	32,6%
Πιστεύετε ότι κάποιες επιχειρήσεις θα αναγκαστούν να κλείσουν; (N=272)		
Ναι	239	87,9%
Ίσως	30	11%
Όχι	3	1,1%
Πως φαντάζεστε στο μέλλον την κοινωνική και εργασιακή κατάσταση της χώρας μας; (N=266)		
Αβέβαιο	52	19,5%
Χειρότερο από τώρα	92	34,6%
Δύσκολο	43	16,2%
Θα επανέλθουμε	25	9,4%
Καλύτερα	33	12,4%
Δεν μπορώ να φανταστώ	21	7,9%

Εικόνα 12 (Πίνακας 5.3) – Συχνότητες και ποσοστά των απαντήσεων σχετικά με την κατάσταση μετά τη λήξη της τηλεργασίας

5.2 Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας με κριτήριο το

φύλο

Σε αυτή την ενότητα παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα το φύλο και τις ερωτήσεις για την τηλεργασία και την κατάσταση μετά την πανδημία. Αρχικά, παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων που αφορούν τις προτάσεις σχετικά με την τηλεργασία. Όπως φαίνεται, στην Εικόνα 13 οι άντρες και γυναίκες εργαζόμενοι δίνουν περίπου τις ίδιες απαντήσεις σε κάθε πρόταση που αφορά την τηλεργασία. Μοναδικές εξαιρέσεις αποτελούν η κατοχή του απαραίτητου εξοπλισμού για την τηλεργασία ($\chi^2(2)=9.509$, $p=0.009$) και η αίσθηση της αυξημένης παραγωγικότητας κατά τη διάρκεια της πανδημίας ($\chi^2(2)=7.487$, $p=0.024$).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**	Τιμή του ελέγχου	P*
Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	3,691	0,158
Αναγκαστήκατε να μεταβείτε σε τηλεργασία λόγω της νόσου COVID19.	1,428	0,490
Διαθέτετε τον απαραίτητο εξοπλισμό τηλεργασίας.	9,509	0,009
Η δουλειά μέσω τηλεργασίας δε διαφέρει σε τίποτα από την διά ζώσης εργασία.	1,832	0,400
Είστε υπέρ της τηλεργασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας αν η φύση της εργασίας το επιτρέπει.	3,010	0,222
Πιστεύετε ότι η τηλεργασία βοηθά τον εργαζόμενο να έχει καλύτερες επιδόσεις.	0,925	0,630
Αισθάνεστε ότι είστε περισσότερο παραγωγικός στην δουλειά σας σε σχέση με την περίοδο πριν την πανδημία.	7,487	0,024
Έχετε πιο θετική άποψη για την τεχνολογία και τα εργαλεία της μετά την τηλεργασία.	1,755	0,416
Θα θέλατε στο μέλλον να δουλεύετε εξ αποστάσεως.	2,770	0,250
Αν ναι, πιστεύετε ότι η τηλεργασία θα επιφέρει κοινωνική αποξένωση σε βάθος χρόνου;	4,129	0,127
Πιστεύετε ότι η εξ αποστάσεως εργασία αντικαθιστά επαρκώς την διά ζώσης εργασία.	0,200	0,905
Νιώθετε ότι η τηλεργασία βοηθά την επιχείρηση στην οποία δουλεύετε να έχει την ίδια εξέλιξη και αποτελέσματα αποδοτικότητας.	1,477	0,478
Νιώθετε ότι συνεργάζεστε στον ίδιο βαθμό με τους συναδέλφους σας στην τηλεργασία όπως και στη διά ζώσης εργασία.	0,143	0,931
Πιστεύετε ότι η εταιρεία στην οποία εργάζεστε έχει τις ίδιες απολαβές από την τηλεργασία του προσωπικού της.	0,808	0,668
Πιστεύετε ότι ο μισθός σας πρέπει να παραμείνει στα ίδια επίπεδα που ήταν και πριν την καραντίνα.	2,358	0,308
Θεωρείτε ότι δουλεύετε το ίδιο ποιοτικά και ποσοτικά με την τηλεργασία.	0,864	0,649
Πιστεύετε πως είστε αποδοτικότερος όταν δεν βρίσκεστε στον ίδιο χώρο με το αφεντικό και τους συναδέλφους σας.	0,172	0,918

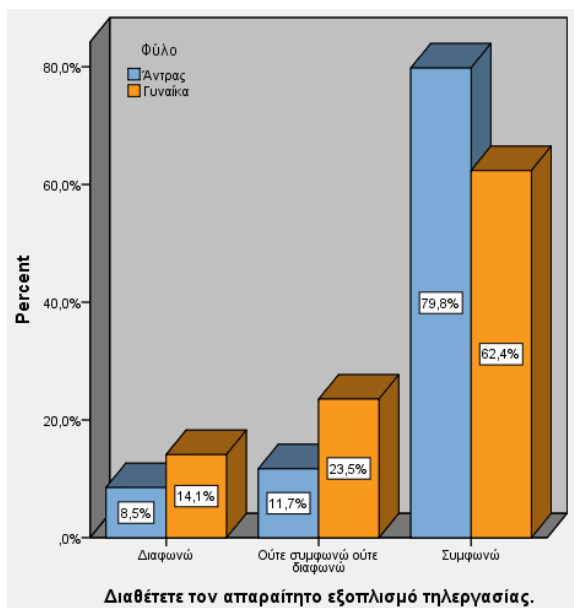
Πιστεύετε πως ο εργοδότης σας είναι ευχαριστημένος από τις αποδόσεις σας στην τηλεργασία.	1,261	0,532
Θεωρείτε ότι η τηλεργασία τονώνει το αίσθημα των εργαζομένων ότι είναι σπουδαίοι και αναγκαίοι στον τομέα όπου εργάζονται.	1,004	0,605
Διατηρείτε καλή ψυχολογία κατά τη διάρκεια της τηλεργασίας.	1,445	0,486
Εάν η εργασία σας δεν επιθυμεί να εφαρμόσει την μέθοδο της τηλεργασίας θα το προτείνετε εσείς γιατί θεωρείτε ότι είναι σωστό.	2,579	0,275
Εάν η εταιρεία σας κρίνει ότι δεν είναι απαραίτητη η τηλεργασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας θα αντιδράσετε αρνητικά.	0,225	0,894

Εικόνα 13 (Πίνακας 5.2) – Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στο φύλο και τις προτάσεις για την τηλεργασία

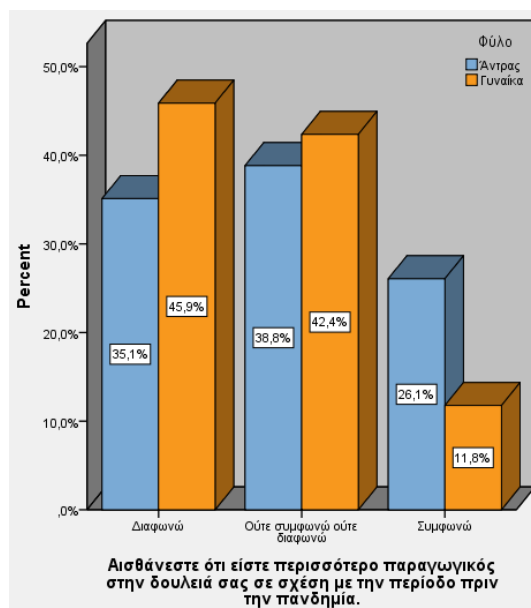
*Στις περιπτώσεις όπου $p < 0.05$, προκύπτει ότι το φύλο σχετίζεται σημαντικά με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση.

**Όλοι οι έλεγχοι πραγματοποιήθηκαν με την δοκιμασία χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson.

Συγκεκριμένα, από τις Εικόνες 14 και 15, φαίνεται ότι οι άντρες υπερέχουν σε θετικές απαντήσεις έναντι των γυναικών όσο αφορά στην κατοχή του αναγκαίου εξοπλισμού για την εφαρμογή τηλεργασίας (79,8% έναντι 62,4%). Επίσης, οι άντρες εμφανίζουν υπερδιπλάσιο ποσοστό συμφωνίας σε σχέση με τις γυναίκες ως προς την αύξηση της παραγωγικότητάς τους κατά την περίοδο της πανδημίας (26,1% έναντι 11,8%).

Εικόνα 14 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις προτάσεις για την τηλεργασία

Εικόνα 15 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις προτάσεις για την τηλεργασία

Οι επόμενες ερωτήσεις που μελετήθηκαν σε σχέση με το φύλο των εργαζομένων, αφορούσαν την εξέλιξη της κοινωνίας σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο μετά την περίοδο του COVID-19. Τα αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας παρατίθενται στην Εικόνα 16. Όπως προέκυψε, το φύλο επηρεάζει σημαντικά τα συναισθήματα των εργαζομένων σε περίπτωση απόλυσης των ιδίων ή συναδέλφων τους ($\chi^2(2)=6.934, p=0.020$). Ακόμη, τα δύο φύλα έχουν σημαντικά διαφορετικές απόψεις σχετικά με την αλλαγή στις ανθρώπινες σχέσεις μετά την καραντίνα και την μελλοντική διαμόρφωσή τους ($\chi^2(5)=11.053, p=0.050$). Η απομόνωση εξαιτίας της καραντίνας είναι ακόμη ένα ερώτημα στο οποίο παρατηρείται σημαντική διαφοροποίηση στις απαντήσεις αντρών και γυναικών ($\chi^2(3)=14.084, p=0.003$). Επιπλέον, οι άντρες και γυναίκες εργαζόμενοι διαφοροποιούνται σημαντικά ως προς τα αισθήματα φόβου ($\chi^2(1)=7.442, p=0.006$), άγχους ($\chi^2(1)=7.733, p=0.005$), ενοχής ($\chi^2(1)=5.306, p=0.032$) και ντροπής ($\chi^2(1)=8.093, p=0.015$) κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Τέλος, το φύλο των εργαζομένων φαίνεται πως σχετίζεται σημαντικά με το αίσθημα φόβου και άγχους που βιώνουν κατά την επαφή τους με διάφορα άτομα ($\chi^2(1)=8.232, p=0.004$).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	Τιμή του ελέγχου	P*
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, κρίνετε απαραίτητο να κάνετε rapid test συχνά για να προστατέψετε τους συνεργάτες σας;	5,461	0,065
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα έχουν επηρεαστεί οι συναδελφικές σας σχέσεις;	0,251	0,616
Εάν επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα χρειαστείτε χρόνο προσαρμογής;**	4,338	0,216
Εάν η εταιρεία σας αποφασίσει να μειώσει το προσωπικό της, πως θα νιώσετε από την δική σας απόλυση ή κάποιου συναδέλφου;**	6,934	0,020
Σε πόσους μήνες πιστεύετε ότι θα επιστρέψουμε στους κανονικούς ρυθμούς ζωής;	1,327	0,723
Πόσο έχει αλλάξει η καθημερινή σας ζωή εξαιτίας της πανδημίας και της τηλεργασίας;	6,249	0,100
Πόσο έχουν αλλάξει οι ανθρώπινες σχέσεις με την καραντίνα, και πως πιστεύετε ότι θα είναι στο μέλλον;	11,053	0,050
Νιώθετε απομονωμένος,-η από τον κόσμο λόγω της καραντίνας;	14,084	0,003
Αισθάνεστε ψυχική καταπίεση, όπως:		
Θλίψη (για το τι συμβαίνει)	2,966	0,085
Φόβο (για το τι μπορεί να συμβεί)	7,442	0,006
Άγχος (για το παρόν και το μέλλον)	7,733	0,005
Αβεβαιότητα (για το παρόν και το μέλλον)	1,370	0,242
Ενοχή (μήπως μεταδώσεις εσύ τον ιό)***	5,306	0,032
Ντροπή / Στιγματισμός (αν νοσήσεις)***	8,093	0,015
Θυμό (επειδή υφίστασαι τις συνέπειες)	3,015	0,083
Κατάθλιψη (λόγω της κατάστασης)	2,506	0,137

Ανία	0,073	1,000
Εκνευρισμό	0,007	0,933
Απραγία και νωχελικότητα (λόγω τηλεργασίας)	2,365	0,124
Νωχελικότητα	1,205	0,272
Πιστεύετε ότι οι ανθρώπινες και εργασιακές σχέσεις θα αλλάξουν μετά την πανδημία;	4,900	0,086
Νιώθετε φοβία και άγχος για τον κόσμο με τον οποίο έρχεστε σε επαφή;	8,232	0,004
Πιστεύετε ότι κάποιες επιχειρήσεις θα αναγκαστούν να κλείσουν;*	1,987	0,386
Πως φαντάζεστε στο μέλλον την κοινωνική και εργασιακή κατάσταση της χώρας μας;	4,799	0,441

Εικόνα 16 (Πίνακας 5.2) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στο φύλο και τις προτάσεις για την εξέλιξη σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο

*Στις περιπτώσεις όπου $p < 0.05$, προκύπτει ότι το φύλο σχετίζεται σημαντικά με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση.

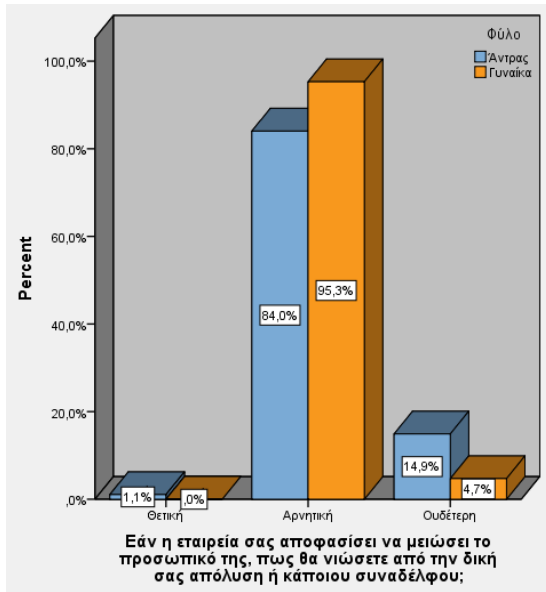
**Σε αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόστηκε η μέθοδος MonteCarlo.

***Σε αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόστηκε ο ακριβής έλεγχος του Fisher. Όλοι οι υπόλοιποι έλεγχοι εκπονήθηκαν με την δοκιμασία χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson.

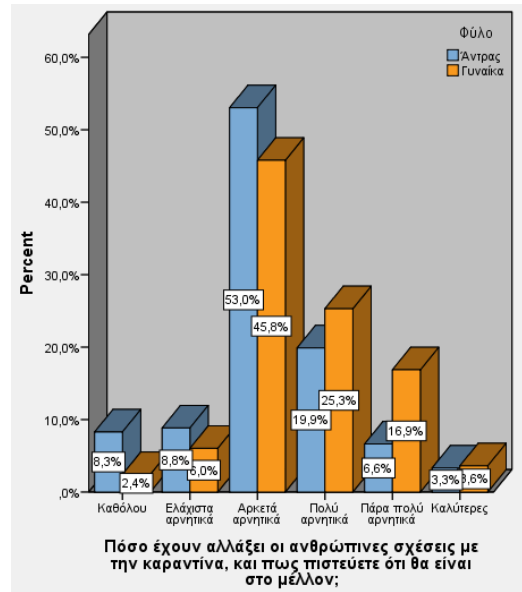
Από τις Εικόνες 17 έως 20 εξάγουμε το συμπέρασμα ότι οι άντρες αντιμετωπίζουν με αδιαφορία το ενδεχόμενο δικής τους απόλυσης ή κάποιου συναδέλφου σε ποσοστό υπερτριπλάσιο έναντι του αντίστοιχου ποσοστού των γυναικών (14,9% έναντι 4,7%). Ακόμη, οι γυναίκες δηλώνουν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι οι σχέσεις των ανθρώπων κατά τη διάρκεια της καραντίνας έχουν γίνει αρνητικές σε πολύ μεγάλο βαθμό (25,3% έναντι 19,9%) ή υπερβολικά μεγάλο βαθμό (16,9% έναντι 6,6%). Αντίθετα, οι άντρες εμφανίζουν μεγαλύτερο ποσοστό στις πιο αρνητικές απαντήσεις (Καθόλου, Ελάχιστα).

Όσο αφορά την απομόνωση από τους άλλους ανθρώπους κατά τη διάρκεια της καραντίνας φαίνεται πως πολλοί άντρες δεν βιώνουν ούτε στο παραμικρό αυτό το συναίσθημα (15,4%) ενώ για τις γυναίκες το αντίστοιχο ποσοστό είναι πολύ μικρότερο (2,4%). Αντίθετα, τα άτομα που δηλώνουν ότι βιώνουν την απομόνωση σε πολύ μεγάλο βαθμό είναι σε υπερδιπλάσιο ποσοστό γυναίκες (17,6%) σε σχέση με τους άντρες (8%).

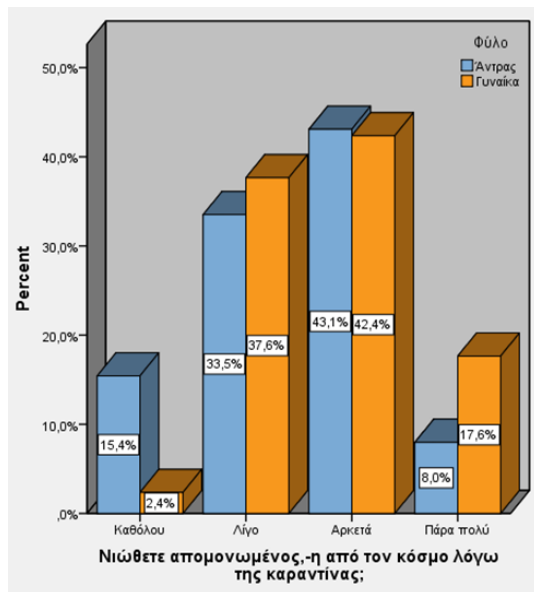
Τέλος, οι άντρες δηλώνουν σε μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τις γυναίκες ότι τηρούν τα μέτρα προστασίας στις διαπροσωπικές τους επαφές (72,9% έναντι 55,3% των γυναικών). Αντίθετα, οι γυναίκες εκφράζουν σε μεγαλύτερο ποσοστό τον φόβο της συναναστροφής με κόσμο για τον οποίο δε γνωρίζουν τον κύκλο γνωριμιών τους (44,7% έναντι 27,1% των αντρών).

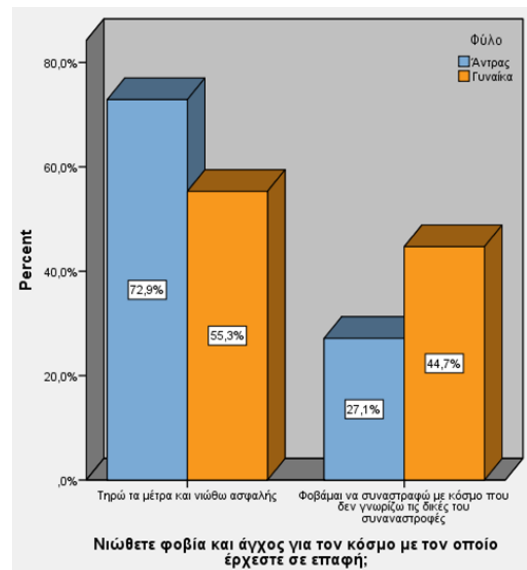
Εικόνα 17 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις ερωτήσεις για την πανδημία και τα πιθανά αρνητικά αποτελέσματα

Εικόνα 18 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις ερωτήσεις για την πανδημία και τα πιθανά αρνητικά αποτελέσματα

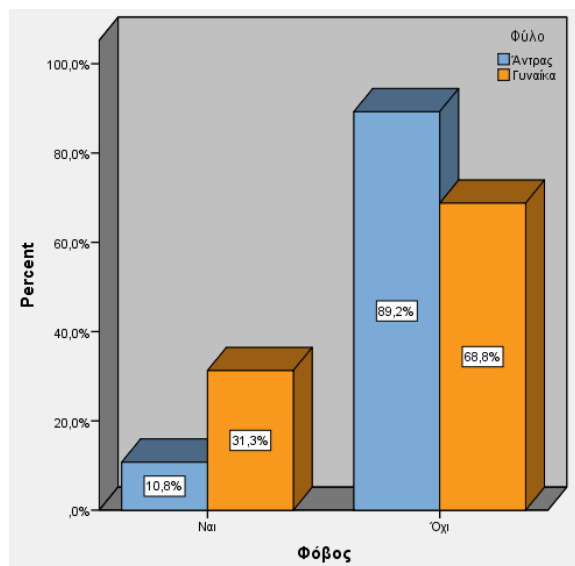

Εικόνα 19 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις ερωτήσεις για την πανδημία και τα πιθανά αρνητικά αποτελέσματα

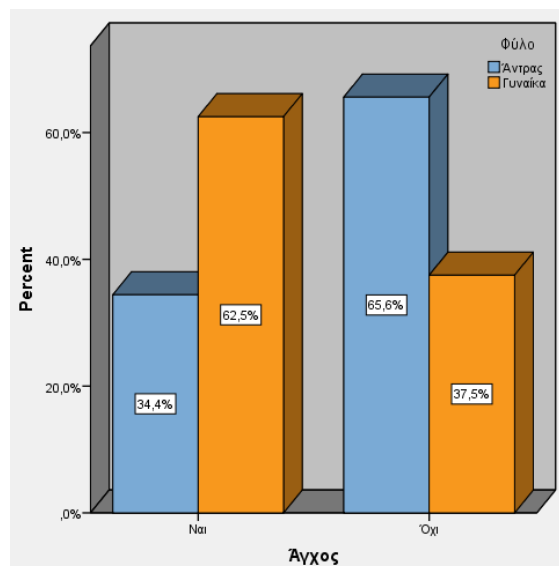

Εικόνα 20 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τις ερωτήσεις για την πανδημία και τα πιθανά αρνητικά αποτελέσματα

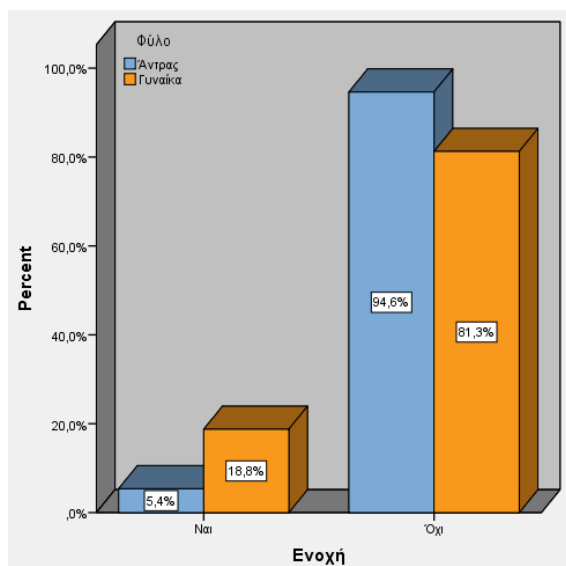
Στις Εικόνες 21 έως 24 παρουσιάζονται τα ομαδοποιημένα ραβδογράμματα που αντιστοιχούν στις περιπτώσεις συναισθημάτων στα οποία οι άντρες και οι γυναίκες διαφοροποιούνται σημαντικά. Μάλιστα οι γυναίκες φαίνεται ότι βιώνουν σε υπερτριπλάσιο ποσοστό έναντι των αντρών τα αισθήματα του φόβου για το τι μπορεί να συμβεί, της ενοχής για την περίπτωση που μεταδώσουν τον ιό και της ντροπής σε περίπτωση που νοσήσουν. Επίσης, οι γυναίκες φαίνεται να αγχώνονται σε σχεδόν διπλάσιο ποσοστό από τους άντρες για το παρόν και το μέλλον (62,5% έναντι 34,4%).

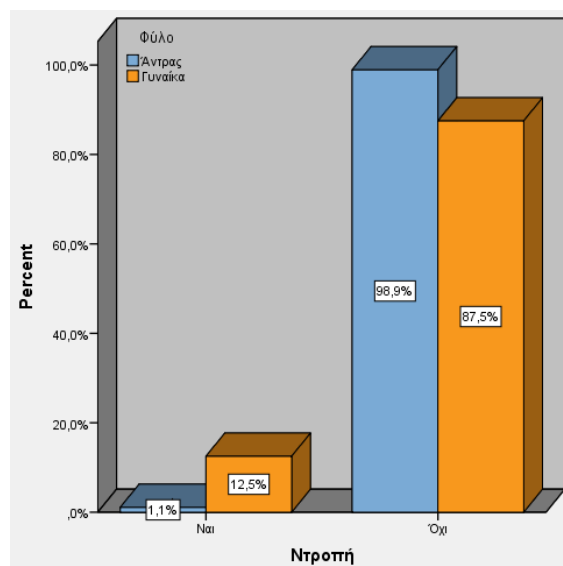
Εικόνα 21 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τα συναισθήματα των εργαζομένων

Εικόνα 22 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τα συναισθήματα των εργαζομένων

Εικόνα 23 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τα συναισθήματα των εργαζομένων

Εικόνα 24 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο φύλο και τα συναισθήματα των εργαζομένων

5.3 Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας με κριτήριο την ηλικία

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ηλικία των εργαζομένων και τις απαντήσεις τους για την τηλεκπαίδευση και την μελλοντική κατάσταση της κοινωνίας σε επαγγελματικό και διαπροσωπικό επίπεδο.

Αρχικά, πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ηλικία και τις απόψεις αναφορικά με την εργασία εξ αποστάσεως. Όπως φαίνεται στην Εικόνα 25, οι εργαζόμενοι διαφορετικής ηλικίας διαφοροποιούνται σημαντικά ως προς την κατ' ανάγκη μετάβαση σε τηλεργασία ($\chi^2(8)=24.703, p=0.002$) και την κατοχή του απαραίτητου εξοπλισμού γι' αυτόν τον σκοπό ($\chi^2(8)=16.864, p=0.032$). Ακόμη, η ηλικία των εργαζόμενων επιδρά σημαντικά στις απόψεις τους για τη συμβολή της τηλεργασίας στην επίτευξη καλύτερων επιδόσεων ($\chi^2(8)=22.126, p=0.005$) και στην δημιουργία θετικής άποψης για την τεχνολογία και τα επιτεύγματά της μετά την εφαρμογή τηλεργασίας ($\chi^2(8)=21.303, p=0.006$). Η επιθυμία για εξ αποστάσεως εργασία στο μέλλον φαίνεται πως είναι ακόμη ένα χαρακτηριστικό ως προς το οποίο διαφοροποιούνται σημαντικά οι εργαζόμενοι ανάλογα με την ηλικία τους ($\chi^2(8)=22.671, p=0.004$). Τέλος, οι εργαζόμενοι διαφορετικής ηλικίας έχουν σημαντικά διαφορετική άποψη για τη συμβολή της τηλεργασίας στη διατήρηση της αποτελεσματικότητας και της εξέλιξης της επιχείρησης στην οποία εργάζονται ($\chi^2(8)=17.483, p=0.0025$).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**	Τιμή του ελέγχου	p*
Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	9,996	0,265
Αναγκαστήκατε να μεταβείτε σε τηλεργασία λόγω της νόσου COVID19.	24,703	0,002
Διαθέτετε τον απαραίτητο εξοπλισμό τηλεργασίας.	16,864	0,032
Η δουλειά μέσω τηλεργασίας δε διαφέρει σε τίποτα από την διά ζώσης εργασία.	4,208	0,838
Είστε υπέρ της τηλεργασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας αν η φύση της εργασίας το επιτρέπει.	5,779	0,672
Πιστεύετε ότι η τηλεργασία βοηθά τον εργαζόμενο να έχει καλύτερες επιδόσεις.	22,126	0,005
Αισθάνεστε ότι είστε περισσότερο παραγωγικός στην δουλειά σας σε σχέση με την περίοδο πριν την πανδημία.	3,416	0,906
Έχετε πιο θετική άποψη για την τεχνολογία και τα εργαλεία της μετά την τηλεργασία.	21,303	0,006
Θα θέλατε στο μέλλον να δουλεύετε εξ αποστάσεως.	22,671	0,004
Αν ναι, πιστεύετε ότι η τηλεργασία θα επιφέρει κοινωνική αποξένωση σε βάθος χρόνου;	7,373	0,497
Πιστεύετε ότι η εξ αποστάσεως εργασία αντικαθιστά επαρκώς την διά ζώσης εργασία.	7,349	0,500

Νιώθετε ότι η τηλεργασία βοηθά την επιχείρησή σας στην οποία δουλεύετε να έχει την ίδια εξέλιξη και αποτελέσματα αποδοτικότητας.	17,483	0,025
Νιώθετε ότι συνεργάζεστε στον ίδιο βαθμό με τους συναδέλφους σας στην τηλεργασία όπως και στη διά ζώσης εργασία.	9,982	0,266
Πιστεύετε ότι η εταιρεία στην οποία εργάζεστε έχει τις ίδιες απολαβές από την τηλεργασία του προσωπικού της.	6,494	0,592
Πιστεύετε ότι ο μισθός σας πρέπει να παραμείνει στα ίδια επίπεδα που ήταν και πριν την καραντίνα.	10,010	0,264
Θεωρείτε ότι δουλεύετε το ίδιο ποιοτικά και ποσοτικά με την τηλεργασία.	6,813	0,557
Πιστεύετε πως είστε αποδοτικότερος όταν δεν βρίσκεστε στον ίδιο χώρο με το αφεντικό και τους συναδέλφους σας.	9,688	0,288
Πιστεύετε πως ο εργοδότης σας είναι ευχαριστημένος από τις αποδόσεις σας στην τηλεργασία.	8,018	0,432
Θεωρείτε ότι η τηλεργασία τονώνει το αίσθημα των εργαζομένων ότι είναι σπουδαίοι και αναγκαίοι στον τομέα όπου εργάζονται.	14,987	0,059
Διατηρείτε καλή ψυχολογία κατά τη διάρκεια της τηλεργασίας.	5,740	0,676
Εάν η εργασία σας δεν επιθυμεί να εφαρμόσει την μέθοδο της τηλεργασίας θα το προτείνετε εσείς γιατί θεωρείτε ότι είναι σωστό.	14,501	0,070
Εάν η εταιρεία σας κρίνει ότι δεν είναι απαραίτητη η τηλεργασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας θα αντιδράσετε αρνητικά.	10,538	0,229

Εικόνα 25 (Πίνακας 5.3) – Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στο φύλο και τις προτάσεις για την τηλεργασία

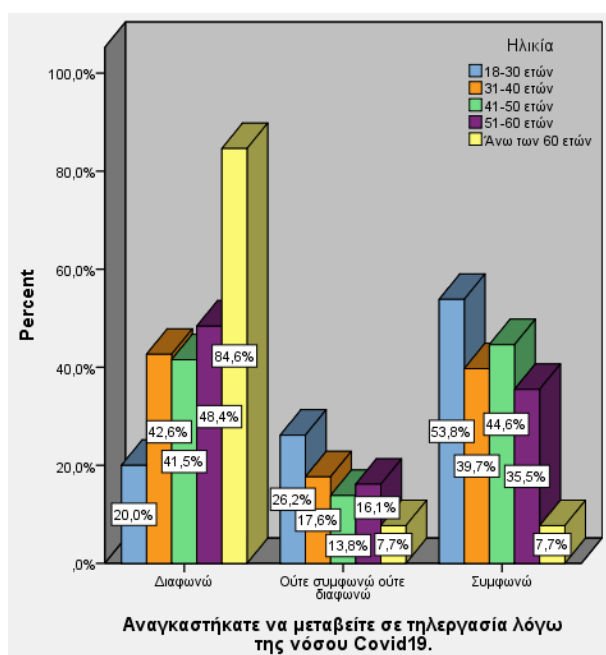
*Στις περιπτώσεις όπου $p < 0.05$, προκύπτει ότι η ηλικία σχετίζεται σημαντικά με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση.

**Όλοι οι έλεγχοι πραγματοποιήθηκαν με την δοκιμασία χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson.

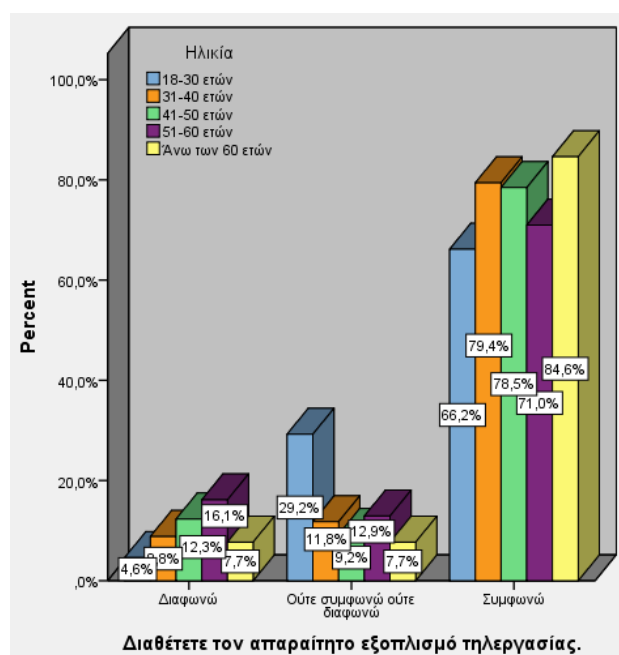
Από τις Εικόνες 26-31 συμπεραίνουμε ότι οι εργαζόμενοι άνω των 60 ετών έδωσαν στη συντριπτική τους πλειονότητα αρνητική απάντηση όσο αφορά τον «εξαναγκασμό» σε τηλεργασία (84,6%). Από την άλλη μεριά το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνίας εντοπίζεται στην ηλικιακή ομάδα 18-30 ετών (53,8%) και ακολουθούν οι εργαζόμενοι ηλικίας 41-50 ετών (44,6%). Επιπλέον, οι εργαζόμενοι 51-60 ετών έδωσαν τις πλέον αρνητικές απαντήσεις όσο αφορά την κατοχή του απαραίτητου εξοπλισμού για την τηλεργασία (16,1%). Επιπλέον, το μεγαλύτερο ποσοστό αμφιταλάντευσης εντοπίζεται στην νεότερη ηλικιακή ομάδα (29,2%) ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνίας εμφανίζουν οι εργαζόμενοι άνω των 60 ετών. Ακόμη, οι εργαζόμενοι ηλικίας 41-50 ετών και 51-60 ετών φαίνεται να είναι αυτοί που διαφωνούν σε σημαντικά μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τους υπόλοιπους ότι η τηλεργασία βοηθά τον εργαζόμενο να έχει καλύτερες επιδόσεις (44,6% και 54,8% αντίστοιχα). Από την άλλη μεριά τα μεγαλύτερα ποσοστά συμφωνίας εντοπίζονται μεταξύ των εργαζομένων ηλικίας 18-30 ετών (16,9%) και 31-40 ετών (22,1%).

Από τα ραβδογράμματα αυτών των Εικόνων (Εικόνες 26-31) φαίνεται ότι ελάχιστοι εργαζόμενοι ηλικίας το πολύ 30 ετών δεν απέκτησαν πιο θετική άποψη για την τεχνολογία και τα επιτεύγματά της μετά την εφαρμογή της τηλεργασίας. Αντίθετα, σχεδόν 1 στους 4

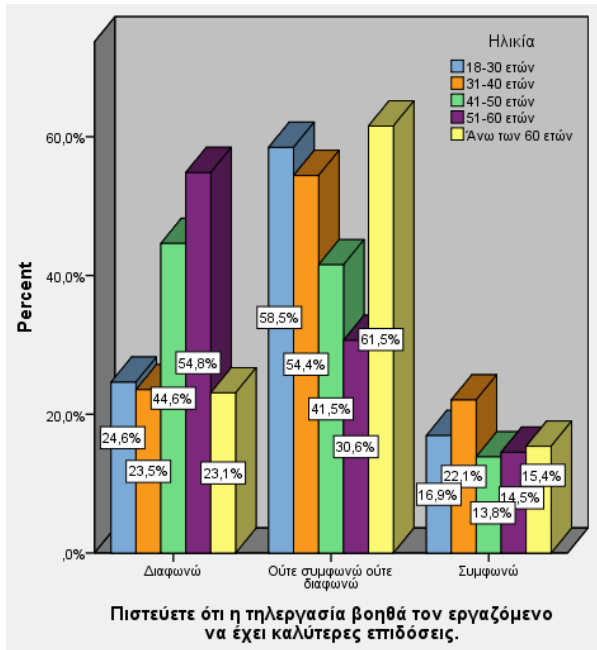
εργαζόμενους 51-60 ετών απάντησε αρνητικά σε αυτή την πρόταση (24,2%). Αξίζει να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο ποσοστό θετικών απαντήσεων εντοπίζεται μεταξύ των εργαζομένων ηλικίας άνω των 60 ετών (76,9%). Επιπλέον, η μεγαλύτερη επιθυμία για τηλεργασία στο μέλλον εντοπίζεται μεταξύ των εργαζομένων 18-30 ετών (40%) και 31-40 ετών (33,8%) ενώ το μικρότερο ποσοστό σημειώνεται μεταξύ των εργαζομένων ηλικίας άνω των 60 ετών (15,4%). Επίσης, οι εργαζόμενοι ηλικίας 41-50 ετών και 51-60 ετών είναι αυτοί που διαφωνούν εντονότερα σε σχέση με τους υπόλοιπους ως προς την επιθυμία για μελλοντική εξ αποστάσεως εργασία (53,8% και 50% αντίστοιχα). Τέλος, οι νεότεροι εργαζόμενοι συμφωνούν σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τους υπόλοιπους ότι η τηλεργασία βοηθά την επιχείρηση να έχει μεγαλύτερη αποδοτικότητα και εξέλιξη (29,2% για εργαζομένους 18-30 ετών και 23,5% για 31-40 ετών) ενώ η μικρότερη συμφωνία η πλειονότητα των εργαζομένων άνω των 60 ετών διαφωνεί (46,2%) ή έχει ουδέτερη άποψη (46,2%). Αξίζει να τονιστεί ότι και πάλι οι εργαζόμενοι 41-50 ετών και 51-60 ετών δίνουν τις πλέον αρνητικές απαντήσεις (50,8% και 54,8% αντίστοιχα).

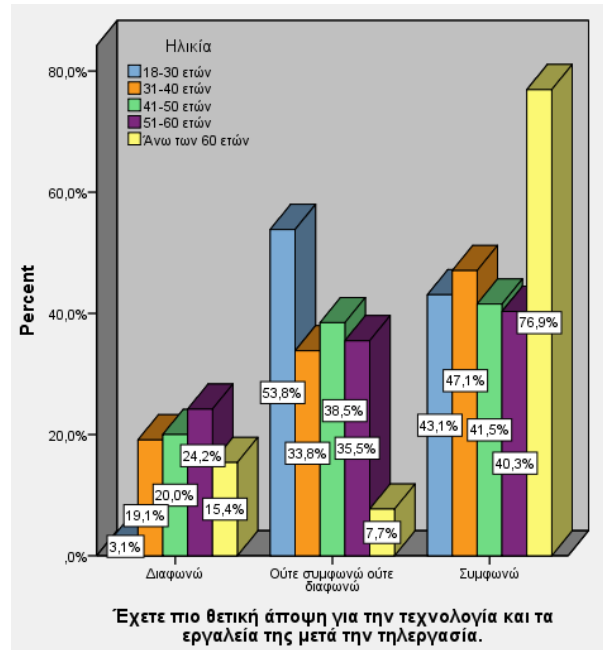
Εικόνα 26 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία

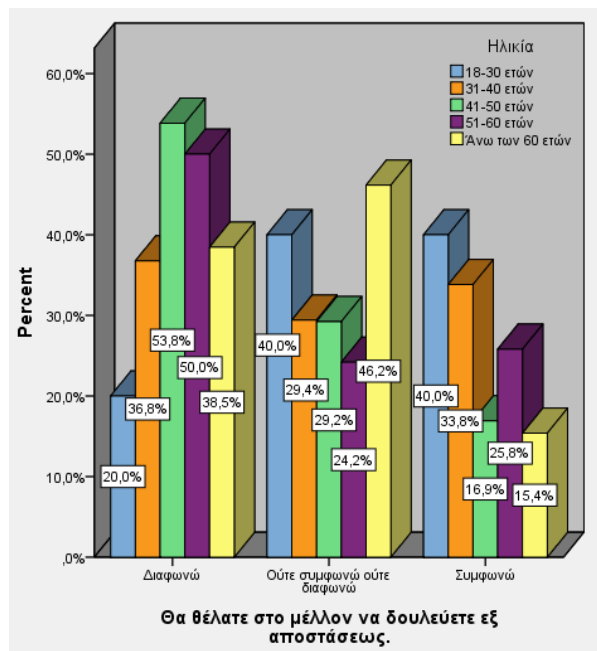
Εικόνα 27 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία

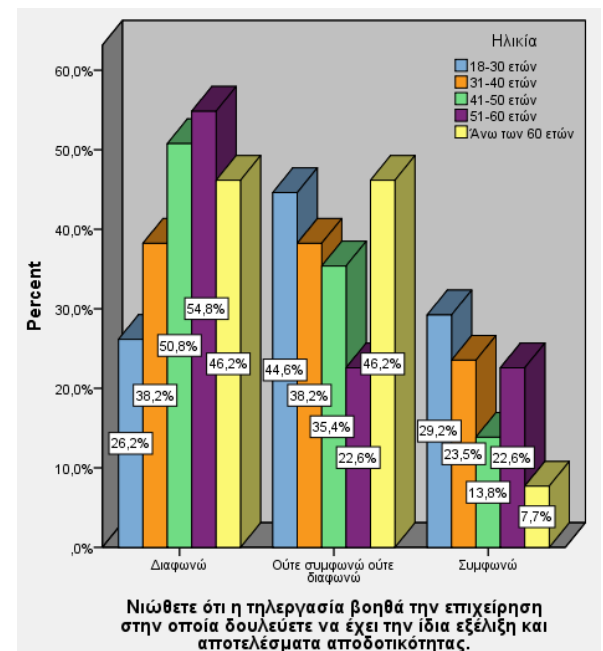
Εικόνα 28 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία

Εικόνα 29 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία

Εικόνα 30 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία

Εικόνα 31 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την τηλεργασία

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν οι έλεγχοι ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ηλικία και τις ερωτήσεις που αναφέρονται στην μελλοντική εικόνα της κοινωνίας σε διαπροσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο. Όπως δείχνει η Εικόνα 32, οι εργαζόμενοι έχουν περίπου τις ίδιες απόψεις ανεξάρτητα από την ηλικία τους. Η μόνη σημαντική σχέση ανάμεσα στην ηλικία και τις απαντήσεις των εργαζομένων εντοπίζεται στην ερώτηση για τον απαιτούμενο χρόνο προσαρμογής μετά την επιστροφή στη διά ζώσης εργασία ($\chi^2(12)=34.821$, $p=0.002$).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	Τιμή του ελέγχου	p*
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, κρίνετε απαραίτητο να κάνετε rapid test συχνά για να προστατέψετε τους συνεργάτες σας;	13,570	0,094
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα έχουν επηρεαστεί οι συναδελφικές σας σχέσεις;	8,272	0,082
Εάν επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα χρειαστείτε χρόνο προσαρμογής;**	34,821	0,002
Εάν η εταιρεία σας αποφασίσει να μειώσει το προσωπικό της, πως θα νιώσετε από την δική σας απόλυση ή κάποιου συναδέλφου;**	5,018	0,723
Σε πόσους μήνες πιστεύετε ότι θα επιστρέψουμε στους κανονικούς ρυθμούς ζωής;**	15,447	0,212
Πόσο έχει αλλάξει η καθημερινή σας ζωή εξαιτίας της πανδημίας και της τηλεργασίας;**	7,238	0,841
Πόσο έχουν αλλάξει οι ανθρώπινες σχέσεις με την καραντίνα, και πως πιστεύετε ότι θα είναι στο μέλλον;**	10,828	0,957
Νιώθετε απομονωμένος,-η από τον κόσμο λόγω της καραντίνας;	15,487	0,216
Αισθάνεστε ψυχική καταπίεση, όπως:		
Θλίψη (για το τι συμβαίνει)**	2,444	0,679
Φόβο (για το τι μπορεί να συμβεί)**	3,476	0,466
Άγχος (για το παρόν και το μέλλον)**	2,437	0,688
Αβεβαιότητα (για το παρόν και το μέλλον)	3,269	0,514
Ενοχή (μήπως μεταδώσεις εσύ τον ιό)**	3,170	0,547
Ντροπή / Στιγματισμός (αν νοσήσεις)**	1,361	0,863
Θυμό (επειδή υφίστασαι τις συνέπειες)**	2,441	0,646
Κατάθλιψη (λόγω της κατάστασης)**	4,266	0,348
Ανία**	3,161	0,534
Εκνευρισμό**	3,056	0,563
Απραγία και νωχελικότητα (λόγω τηλεργασίας)**	6,810	0,138
Νωχελικότητα	5,323	0,256
Πιστεύετε ότι οι ανθρώπινες και εργασιακές σχέσεις θα αλλάξουν μετά την πανδημία;	3,031	0,932
Νιώθετε φοβία και άγχος για τον κόσμο με τον οποίο έρχεστε σε επαφή;	6,014	0,198

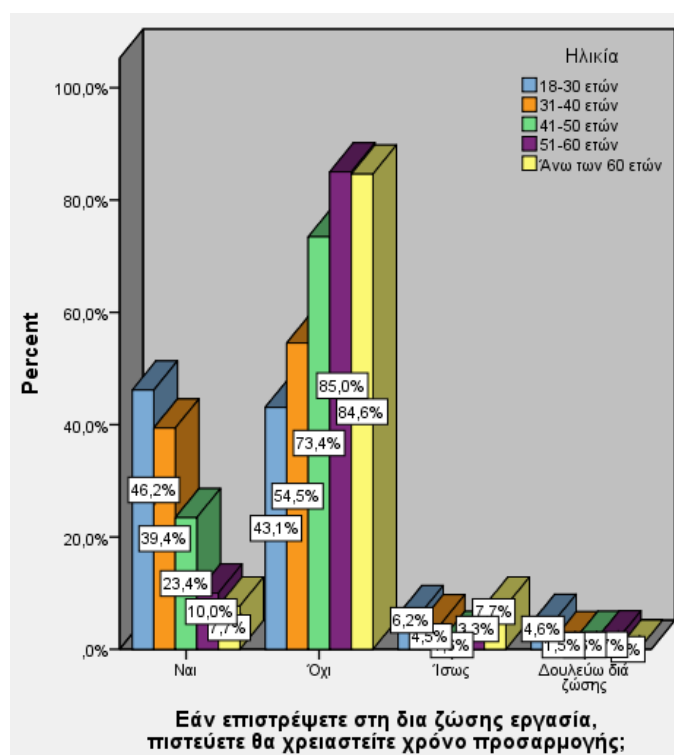
Πιστεύετε ότι κάποιες επιχειρήσεις θα αναγκαστούν να κλείσουν;*	9,290	0,314
Πως φαντάζεστε στο μέλλον την κοινωνική και εργασιακή κατάσταση της χώρας μας;	30,382	0,063

Εικόνα 32 (Πίνακας 5.3) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ηλικία και τις προτάσεις για την εξέλιξη σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο

*Στις περιπτώσεις όπου $p < 0.05$, προκύπτει ότι η ηλικία σχετίζεται σημαντικά με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση.

**Σε αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόστηκε η μέθοδος MonteCarlo. Όλοι οι υπόλοιποι έλεγχοι εκπονήθηκαν με την δοκιμασία χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson.

Από την Εικόνα 33 φαίνεται πως οι εργαζόμενοι 18-30 ετών και 31-40 ετών είναι αυτοί που συμφωνούν σε μεγαλύτερα ποσοστά σε σχέση με τους υπόλοιπους ότι θα χρειαστεί να υπάρξει κάποιος χρόνος προσαρμογής μετά την επιστροφή της στη διά ζώσης εργασία (46,2% και 39,4% αντίστοιχα). Αντίθετα, τα μεγαλύτερα ποσοστά αρνητικών απαντήσεων εντοπίζονται μεταξύ των εργαζομένων ηλικίας 51-60 ετών (85%) και άνω των 60 ετών (84,6%).

Εικόνα 33 Ομαδοποιημένο ραβδόγραμμα ανάμεσα στην ηλικία και τον απαιτούμενο χρόνο προσαρμογής των εργαζομένων μετά την επιστροφή στη διά ζώσης εργασία

5.4 Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας με κριτήριο την επαγγελματική κατάσταση

Το επόμενο χαρακτηριστικό ως προς το οποίο μελετήθηκαν οι απόψεις των εργαζομένων είναι η επαγγελματική τους κατάσταση. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι από όλους τους ελέγχους εξαιρέθηκαν οι συνταξιούχοι λόγω του πολύ μικρού πλήθους τους (4 άτομα). Συνεπώς, οι έλεγχοι εκπονήθηκαν μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών υπαλλήλων, ελεύθερων επαγγελματιών, αυτοαπασχολούμενων και ανέργων. Οι πρώτοι έλεγχοι αφορούν τις απόψεις σχετικά με την τηλεργασία. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον πίνακα της Εικόνας 34.

Αρχικά, φαίνεται πως η επαγγελματική κατάσταση σχετίζεται σημαντικά με τον εξαναγκασμό των εργαζομένων να μεταβούν σε τηλεργασία ($\chi^2(8)=37.675, p<0.001$) και την κατοχή του απαραίτητου εξοπλισμού γι' αυτόν τον σκοπό ($\chi^2(8)=18.843, p=0.015$). Ακόμη, το συγκεκριμένο δημογραφικό χαρακτηριστικό σχετίζεται σημαντικά με την άποψη των επαγγελματιών για την συμβολή της εργασίας στην αύξηση της αποδοτικότητάς τους ($\chi^2(8)=18.566, p=0.015$) και την επιθυμία τους να δουλεύουν εξ αποστάσεως μελλοντικά ($\chi^2(8)=29.855, p<0.001$). Ακόμη, οι απόψεις για τη συμβολή της τηλεργασίας στην διατήρηση της εξέλιξης και της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων φαίνεται πως σχετίζονται σημαντικά με την επαγγελματική κατάσταση των πολιτών ($\chi^2(8)=44.534, p<0.001$).

Ακόμη, η επαγγελματική κατάσταση σχετίζεται σημαντικά με τις απόψεις των πολιτών για την διατήρηση της συνεργασίας με τους συναδέλφους όπως γινόταν κατά τη διάρκεια της διά ζώσης εκπαίδευσης ($\chi^2(8)=21.533, p=0.005$). Επίσης, η διατήρηση των απολαβών της εταιρείας με την τηλεεκπαίδευση ($\chi^2(8)=37.931, p<0.001$) καθώς και η διατήρηση του μισθού των υπαλλήλων ($\chi^2(8)=23.720, p=0.003$) είναι θέματα που σχετίζονται με την επαγγελματική κατάσταση των πολιτών. Το ίδιο ισχύει και για τις απόψεις τους σχετικά με τη διατήρηση της ποιότητας και ποσότητας της εργασίας τους κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εργασίας ($\chi^2(8)=28.925, p<0.001$).

Τέλος, αυτό το δημογραφικό χαρακτηριστικό φαίνεται πως παρουσιάζει σημαντική σχέση με την άποψη των εργαζομένων για την ικανοποίηση του εργοδότη από την απόδοσή τους στην τηλεργασία ($\chi^2(8)=32.383, p<0.001$) και την αίσθηση σπουδαιότητας που αισθάνονται οι ίδιοι ($\chi^2(8)=17.362, p=0.024$) μέσω αυτής της μεθόδου εργασίας.

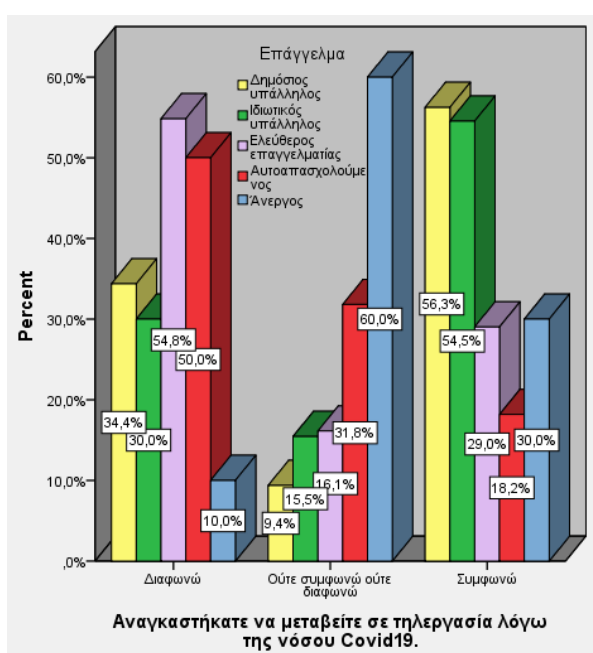
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**	Τιμή του ελέγχου	p*
Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.**	12,741	0,121
Αναγκαστήκατε να μεταβείτε σε τηλεργασία λόγω της νόσου COVID19.	37,675	<0,001
Διαθέτετε τον απαραίτητο εξοπλισμό τηλεργασίας.	18,843	0,015
Η δουλειά μέσω τηλεργασίας δε διαφέρει σε τίποτα από την διά ζώσης εργασία.	3,893	0,871
Είστε υπέρ της τηλεργασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας αν η φύση της εργασίας το επιτρέπει.	11,481	0,174
Πιστεύετε ότι η τηλεργασία βοηθά τον εργαζόμενο να έχει καλύτερες επιδόσεις.	18,566	0,015
Αισθάνεστε ότι είστε περισσότερο παραγωγικός στην δουλειά σας σε σχέση με την περίοδο πριν την πανδημία.	10,678	0,221
Έχετε πιο θετική άποψη για την τεχνολογία και τα εργαλεία της μετά την τηλεργασία.	6,868	0,554
Θα θέλατε στο μέλλον να δουλεύετε εξ αποστάσεως.**	29,855	<0,001
Αν ναι, πιστεύετε ότι η τηλεργασία θα επιφέρει κοινωνική αποξένωση σε βάθος χρόνου; **	9,045	0,340
Πιστεύετε ότι η εξ αποστάσεως εργασία αντικαθιστά επαρκώς την διά ζώσης εργασία.	10,218	0,245
Νιώθετε ότι η τηλεργασία βοηθά την επιχείρηση στην οποία δουλεύετε να έχει την ίδια εξέλιξη και αποτελέσματα αποδοτικότητας.	44,534	<0,001
Νιώθετε ότι συνεργάζεστε στον ίδιο βαθμό με τους συναδέλφους σας στην τηλεργασία όπως και στη διά ζώσης εργασία.	21,533	0,005
Πιστεύετε ότι η εταιρεία στην οποία εργάζεστε έχει τις ίδιες απολαβές από την τηλεργασία του προσωπικού της.**	37,931	<0,001
Πιστεύετε ότι ο μισθός σας πρέπει να παραμείνει στα ίδια επίπεδα που ήταν και πριν την καραντίνα.	23,720	0,003
Θεωρείτε ότι δουλεύετε το ίδιο ποιοτικά και ποσοτικά με την τηλεργασία.	28,925	<0,001
Πιστεύετε πως είστε αποδοτικότερος όταν δεν βρίσκεστε στον ίδιο χώρο με το αφεντικό και τους συναδέλφους σας.**	9,358	0,313
Πιστεύετε πως ο εργοδότης σας είναι ευχαριστημένος από τις αποδόσεις σας στην τηλεργασία.	32,383	<0,001
Θεωρείτε ότι η τηλεργασία τονώνει το αίσθημα των εργαζομένων ότι είναι σπουδαίοι και αναγκαίοι στον τομέα όπου εργάζονται.	17,362	0,024
Διατηρείτε καλή ψυχολογία κατά τη διάρκεια της τηλεργασίας.	10,048	0,258
Εάν η εργασία σας δεν επιθυμεί να εφαρμόσει την μέθοδο της τηλεργασίας θα το προτείνετε εσείς γιατί θεωρείτε ότι είναι σωστό.**	6,523	0,589
Εάν η εταιρεία σας κρίνει ότι δεν είναι απαραίτητη η τηλεργασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας θα αντιδράσετε αρνητικά.**	9,720	0,285

Εικόνα 34 (Πίνακας 5.4) – Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις προτάσεις για την τηλεργασία

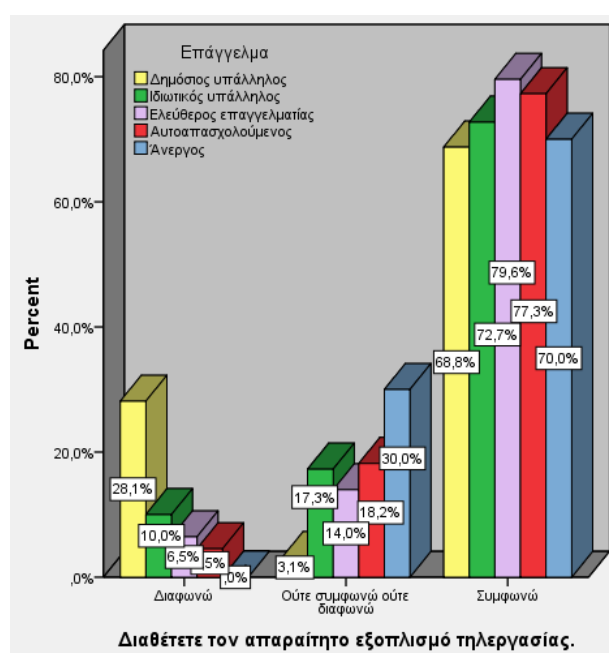
*Στις περιπτώσεις όπου $p < 0.05$, προκύπτει ότι η επαγγελματική κατάσταση σχετίζεται σημαντικά με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση.

**Σε αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόστηκε η δοκιμασία χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson. Όλοι οι υπόλοιποι έλεγχοι πραγματοποιήθηκαν με την μέθοδο MonteCarlo.

Από τις Εικόνες 35 και 36 φαίνεται ότι το ποσοστό των δημοσίων και ιδιωτικών υπαλλήλων που αναγκάστηκαν να προβούν σε τηλεργασία είναι σχεδόν διπλάσιο (56,3% και 54,5% αντίστοιχα) από αυτό των υπόλοιπων κατηγοριών (ελεύθεροι επαγγελματίες, αυτοαπασχολούμενοι, άνεργοι). Μάλιστα, οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι άνεργοι σημειώνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά αρνητικών απαντήσεων (54,8% και 50% αντίστοιχα). Επίσης, οι δημόσιοι υπάλληλοι υπερέχουν σημαντικά έναντι όλων των άλλων κατηγοριών στις αρνητικές απαντήσεις σχετικά με την κατοχή του απαραίτητου εξοπλισμού για την τηλεργασία (28,1%). Τα μεγαλύτερα ποσοστά συμφωνίας εντοπίζονται μεταξύ των ελεύθερων επαγγελματιών (79,6%) και των αυτοαπασχολούμενων (77,3%).

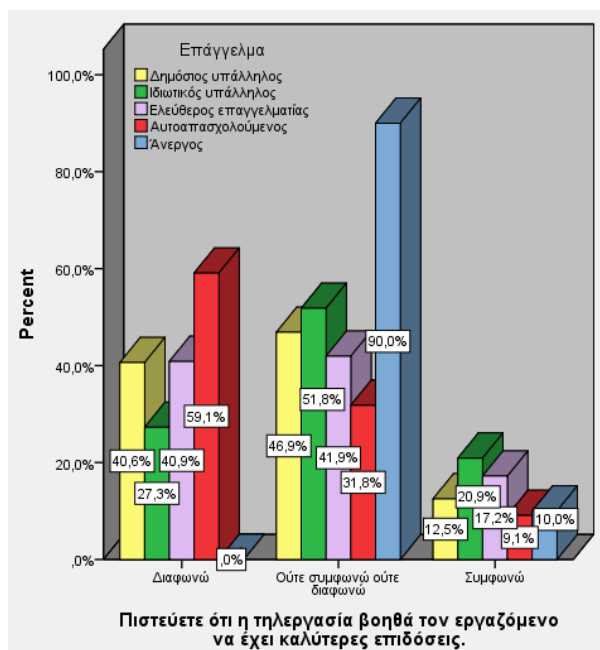
Εικόνα 35 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την μετάβαση των εργαζομένων σε καθεστώς τηλεργασίας

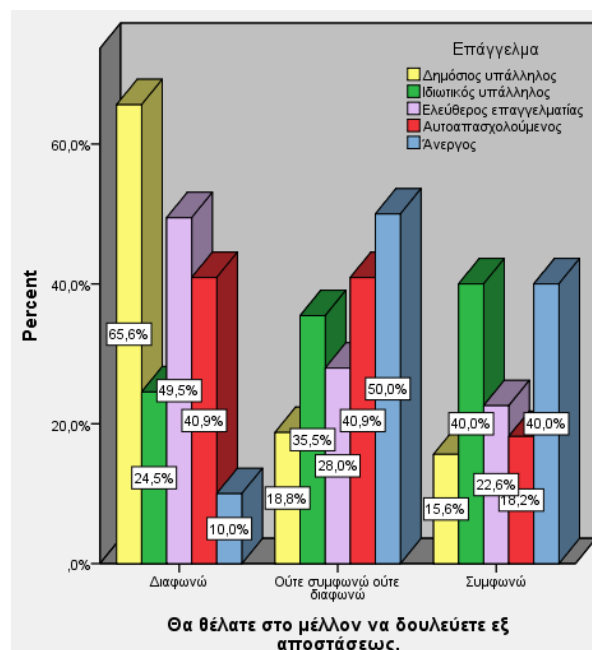
Εικόνα 36 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την μετάβαση των εργαζομένων σε καθεστώς τηλεργασίας

Από τις Εικόνες 37 και 38 γίνεται εμφανές ότι οι αυτοαπασχολούμενοι είναι αυτοί που δίνουν τις πλέον αρνητικές απαντήσεις σχετικά με τη συμβολή της τηλεργασίας στην αποδοτικότητα των εργαζομένων (59,1%). Από την άλλη μεριά, τα μεγαλύτερα ποσοστά συμφωνίας σημειώνονται μεταξύ των ιδιωτικών υπαλλήλων (20,9%) και των ελευθέρων επαγγελματιών (17,2%).

Ωστόσο, φαίνεται πως αυτοί οι πλέον αρνητικοί στο ενδεχόμενο να δουλέψουν μελλοντικά σε καθεστώς τηλεργασίας είναι οι δημόσιοι υπάλληλοι (65,6%) και ακολουθούν με μεγάλη διαφορά οι ελεύθεροι επαγγελματίες (49,5%) και οι αυτοαπασχολούμενοι (40,9%). Αντίθετα, οι πλέον θετικές απαντήσεις δίνονται από τους ιδιωτικούς υπαλλήλους (40%) και τους ανέργους (40%).

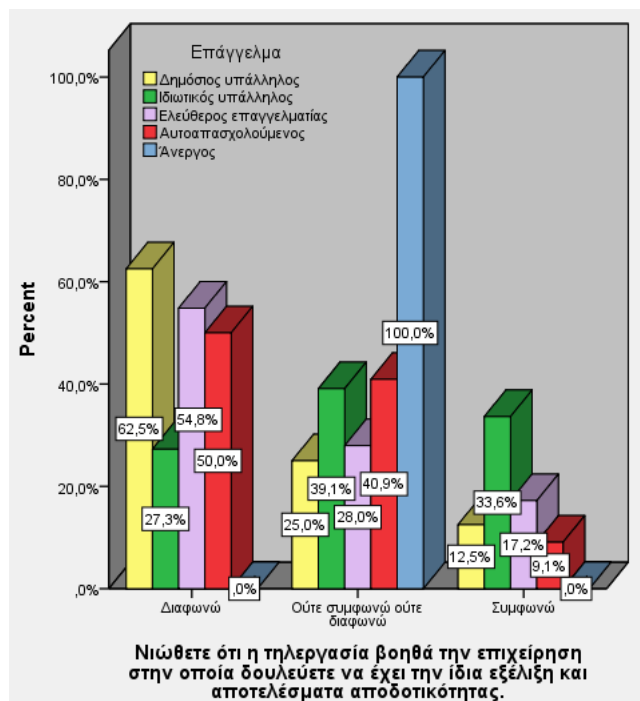
Εικόνα 37 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις απόψεις για την αποτελεσματικότητα της τηλεργασίας

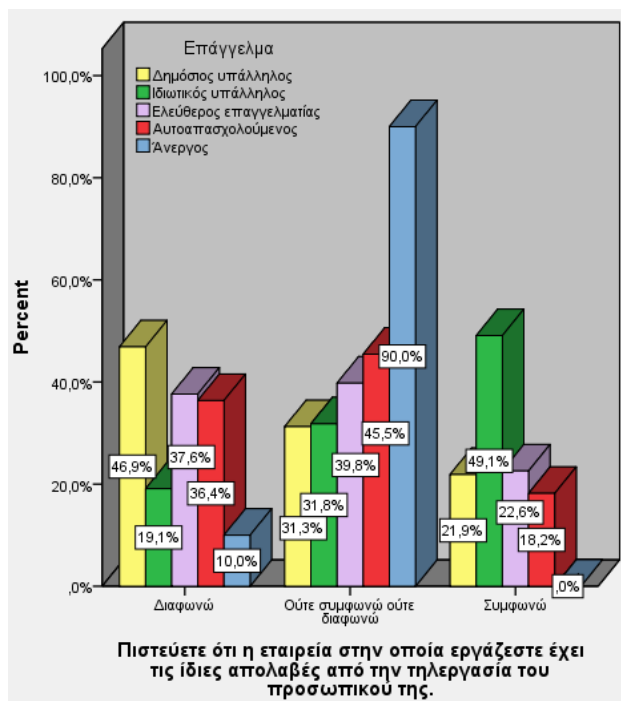
Εικόνα 38 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις απόψεις για την αποτελεσματικότητα της τηλεργασίας

Στις Εικόνες 39 έως 42, φαίνεται ότι οι εργαζόμενοι που δίνουν τις πλέον αρνητικές απαντήσεις στη συμβολή της τηλεργασίας στη διατήρηση της εξέλιξης και αποδοτικότητας της επιχείρησης όπου εργάζονται είναι οι δημόσιοι υπάλληλοι (62,5%), οι ελεύθεροι επαγγελματίες (54,8%) και οι αυτοαπασχολούμενοι (50%). Αντίθετα, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό θετικών απαντήσεων (33,6%). Αυτή η ομάδα δίνει και τις πλέον θετικές απαντήσεις στην ερώτηση σχετικά με τη διατήρηση των απολαβών της εταιρείας μετά την εφαρμογή τηλεργασίας (49,1%).

Αντιθέτως, οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι αυτοαπασχολούμενοι είναι για ακόμη μια φορά αυτοί που διαφωνούν σε μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τους υπόλοιπους (46,9%, 37,6% και 36,4% αντίστοιχα).

Εικόνα 39 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την κριτική των πολιτών στην τηλεργασία

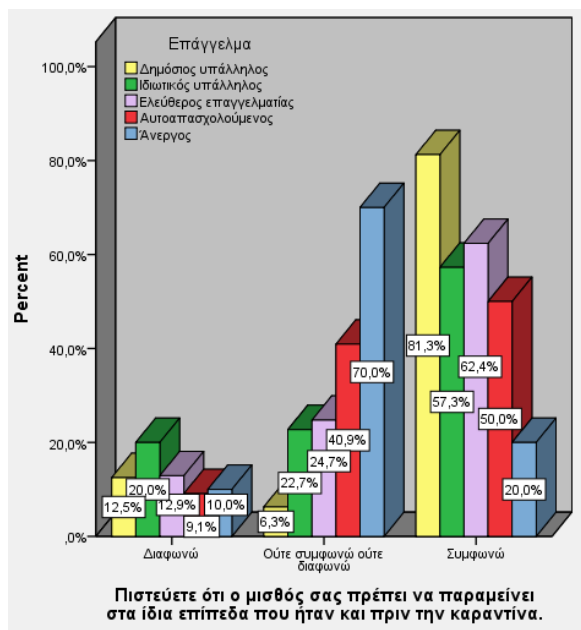
Εικόνα 40 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την κριτική των πολιτών στην τηλεργασία

Όσο αφορά τη διατήρηση του μισθού στα ίδια επίπεδα, φαίνεται πως οι άνεργοι δίνουν το μεγαλύτερο ποσοστό ουδέτερων απαντήσεων (70%) και ακολουθούν οι αυτοαπασχολούμενοι (40,9%).

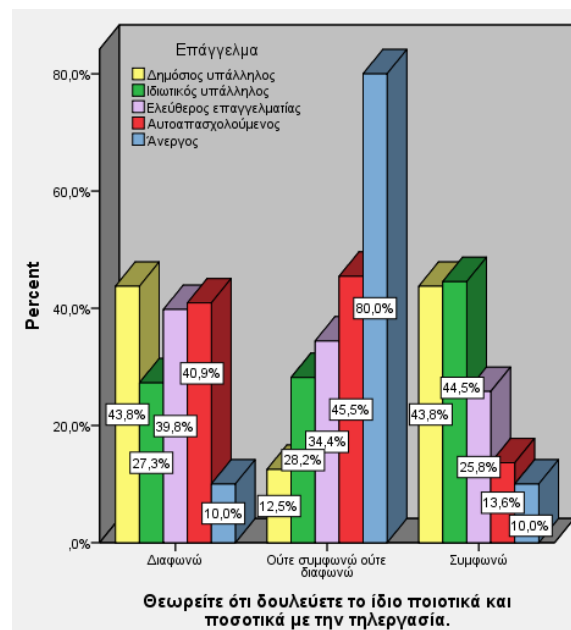
Αξίζει να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο ποσοστό διαφωνίας εντοπίζεται μεταξύ των ιδιωτικών υπαλλήλων (20%) ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνίας παρατηρείται στις ομάδες των δημοσίων υπαλλήλων (81,3%) και των ελευθέρων επαγγελματιών (62,4%).

Τέλος, οι δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι είναι αυτοί που πιστεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τους υπόλοιπους ότι εργάζονται το ίδιο ποιοτικά και ποσοτικά με την τηλεκαίτευση όπως και με τη διά ζώσης εκπαίδευση (43,8% και 44,5% αντίστοιχα).

Ωστόσο, οι δημόσιοι υπάλληλοι μαζί με τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αυτοαπασχολούμενους φαίνεται πως δίνουν και το μεγαλύτερο ποσοστό αρνητικών απαντήσεων σε αυτή την πρόταση (43,8%, 39,8% και 40,9% αντίστοιχα).

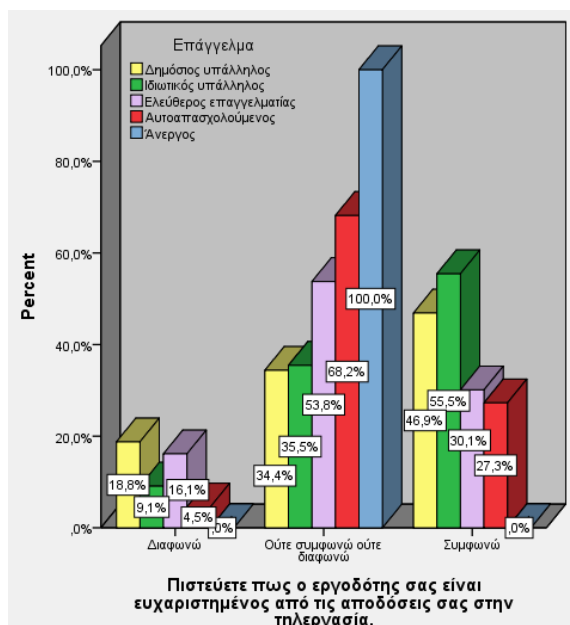
Εικόνα 41 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την κριτική των πολιτών στην τηλεργασία

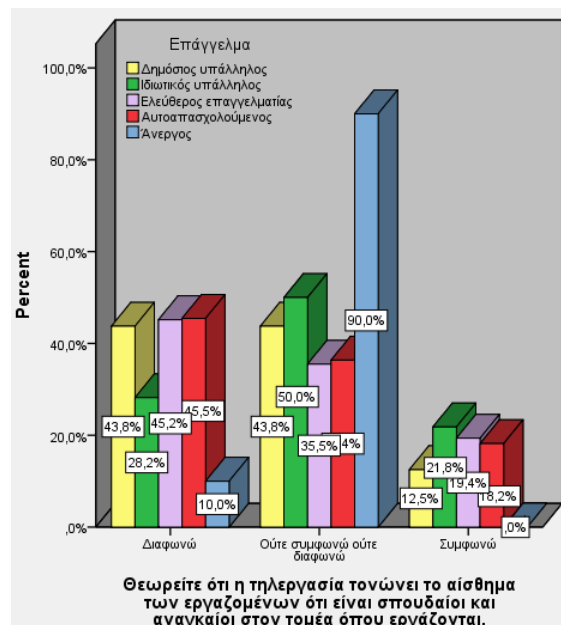
Εικόνα 42 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την κριτική των πολιτών στην τηλεργασία

Τέλος, στις Εικόνες 43 και 44 φαίνεται πως οι δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι δίνουν τις πλέον θετικές απαντήσεις όσο αφορά την ικανοποίηση του εργοδότη τους από την απόδοση που παρουσιάζουν στην τηλεργασία (46,9% και 55,5% αντίστοιχα).

Από την άλλη μεριά οι δημόσιοι υπάλληλοι μαζί με τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αυτοαπασχολούμενους είναι αυτοί που παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά αρνητικής απάντησης στην ερώτηση για το αίσθημα σπουδαιότητας και αναγκαιότητας που βιώνουν οι εργαζόμενοι μέσω της τηλεργασίας (43,8%, 45,2% και 45,5% αντίστοιχα).

Εικόνα 43 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την ικανοποίηση που παρέχει η τηλεργασία σε εργοδότες και εργαζόμενους

Εικόνα 44 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και την ικανοποίηση που παρέχει η τηλεργασία σε εργοδότες και εργαζόμενους

Στη συνέχεια μελετήθηκε η επαγγελματική κατάσταση των πολιτών σε σχέση με το εργασιακό και κοινωνικό προφίλ που αναμένουν να δημιουργηθεί στο μέλλον. Τα αποτελέσματα των ελέγχων παρατίθενται στην Εικόνα 45.

Όπως προέκυψε, η επαγγελματική κατάσταση σχετίζεται σημαντικά με την άποψη των πολιτών για την αναγκαιότητα των rapid-test αφού εμβολιαστούν και επιστρέψουν στη διά ζώσης εργασία ($\chi^2(8)=15.423, p=0.049$). Ακόμη, αυτό το χαρακτηριστικό φαίνεται πως παρουσιάζει σημαντική σχέση και με την άποψή τους για το ενδεχόμενο κλείσιμο ορισμένων επιχειρήσεων εξαιτίας της πανδημίας ($\chi^2(8)=34.802, p=0.004$).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	Τιμή του ελέγχου	p*
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, κρίνετε απαραίτητο να κάνετε rapid test συχνά για να προστατέψετε τους συνεργάτες σας;	15,423	0,049
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα έχουν επηρεαστεί οι συναδελφικές σας σχέσεις;*	1,677	0,795

Εάν επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα χρειαστείτε χρόνο προσαρμογής;	16,224	0,181
Εάν η εταιρεία σας αποφασίσει να μειώσει το προσωπικό της, πως θα νιώσετε από την δική σας απόλυση ή κάποιου συναδέλφου;	4,523	0,787
Σε πόσους μήνες πιστεύετε ότι θα επιστρέψουμε στους κανονικούς ρυθμούς ζωής;	16,184	0,177
Πόσο έχει αλλάξει η καθημερινή σας ζωή εξαιτίας της πανδημίας και της τηλεργασίας;	9,824	0,628
Πόσο έχουν αλλάξει οι ανθρώπινες σχέσεις με την καραντίνα, και πως πιστεύετε ότι θα είναι στο μέλλον;	25,016	0,198
Νιώθετε απομονωμένος,-η από τον κόσμο λόγω της καραντίνας;	17,981	0,111
Αισθάνεστε ψυχική καταπίεση, όπως:		
Θλίψη (για το τι συμβαίνει)	3,250	0,528
Φόβο (για το τι μπορεί να συμβεί)	8,002	0,083
Άγχος (για το παρόν και το μέλλον)	2,521	0,655
Αβεβαιότητα (για το παρόν και το μέλλον)	8,189	0,081
Ενοχή (μήπως μεταδώσεις εσύ τον ιό)	3,198	0,518
Ντροπή / Στιγματισμός (αν νοσήσεις)	2,673	0,605
Θυμό (επειδή υφίστασαι τις συνέπειες)	4,147	0,383
Κατάθλιψη (λόγω της κατάστασης)	0,837	0,938
Ανία	3,151	0,524
Εκνευρισμό	1,571	0,820
Απραγμία και νωχελικότητα (λόγω τηλεργασίας)	3,632	0,495
Νωχελικότητα	2,467	0,665
Πιστεύετε ότι οι ανθρώπινες και εργασιακές σχέσεις θα αλλάξουν μετά την πανδημία;	4,440	0,824
Νιώθετε φοβία και άγχος για τον κόσμο με τον οποίο έρχεστε σε επαφή;*	5,916	0,206
Πιστεύετε ότι κάποιες επιχειρήσεις θα αναγκαστούν να κλείσουν;	34,802	0,004
Πως φαντάζεστε στο μέλλον την κοινωνική και εργασιακή κατάσταση της χώρας μας;	17,562	0,619

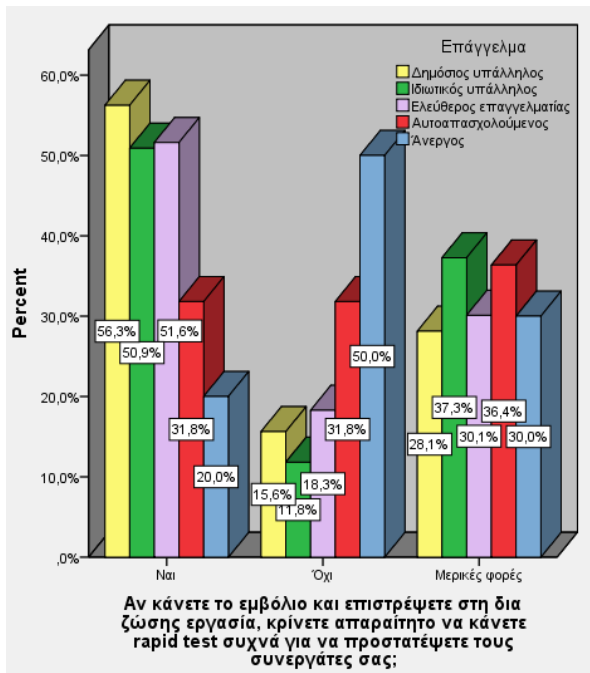
Εικόνα 45 (Πίνακας 5.4) – Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις προτάσεις για την εξέλιξη σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο

*Στις περιπτώσεις όπου $p < 0.05$, προκύπτει ότι η επαγγελματική κατάσταση σχετίζεται σημαντικά με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση.

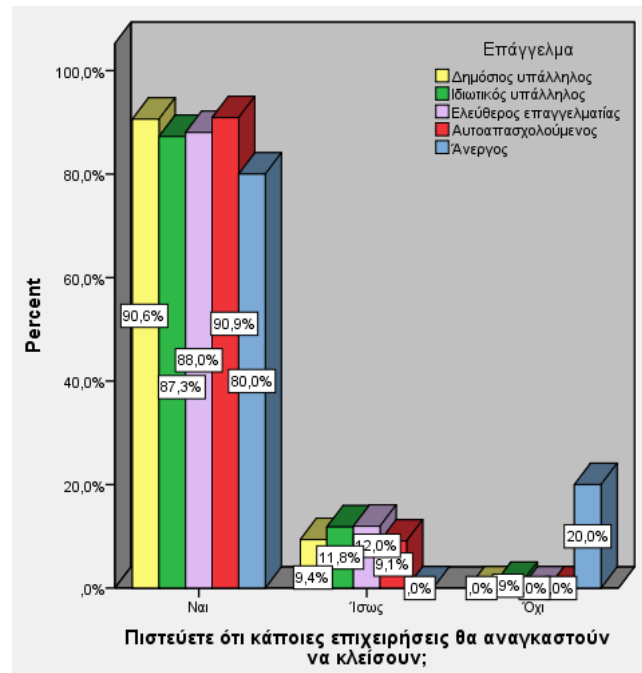
**Σε αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόστηκε δοκιμασία χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson. Όλοι οι υπόλοιποι έλεγχοι εκπονήθηκαν με την μέθοδο Monte Carlo.

Από τις Εικόνες 46 και 47 φαίνεται πως οι αυτοαπασχολούμενοι και οι άνεργοι δίνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά αρνητικής απάντησης στο θέμα διενέργειας rapidtest μετά τον εμβολιασμό και την επιστροφή στη δια ζώσης εργασία (31,8% και 50% αντίστοιχα). Από την

άλλη μεριά οι εργαζόμενοι που δηλώνουν σε μεγαλύτερο ποσοστό υπέρ των rapidtest ακόμη και μετά τον εμβολιασμό είναι οι δημόσιοι υπάλληλοι (56,3%), οι ιδιωτικοί υπάλληλοι (50,9%) και οι ελεύθεροι επαγγελματίες (51,6%). Τέλος, οι άνεργοι αποτελούν την μοναδική ομάδα με διψήφιο ποσοστό αρνητικών απαντήσεων στο ενδεχόμενο κλείσιμο ορισμένων επιχειρήσεων εξαιτίας των προβλημάτων που δημιούργησε η εμφάνιση του ιού COVID-19 (20%).

Εικόνα 46 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις απόψεις για τις αλλαγές σε εργασιακό και κοινωνικό επίπεδο

Εικόνα 47 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στην επαγγελματική κατάσταση και τις απόψεις για τις αλλαγές σε εργασιακό και κοινωνικό επίπεδο

5.5 Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας με κριτήριο το μορφωτικό επίπεδο

Ακόμη, οι εργαζόμενοι μελετήθηκαν και ως προς το μορφωτικό επίπεδο ώστε να διαπιστωθεί αν ο βαθμός των σπουδών τους επιδρά σημαντικά στις απόψεις για την τηλεργασία και το μέλλον της κοινωνίας σε επαγγελματικό και διαπροσωπικό επίπεδο μετά την πανδημία. Οι πρώτοι έλεγχοι αφορούν και πάλι τις προτάσεις σχετικά με την τηλεργασία.

Όπως φαίνεται στην Εικόνα 48 το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων σχετίζεται σημαντικά με τον «εξαναγκασμό» τους στο να προβούν σε τηλεργασία ($\chi^2(6)=27.056, p<0.001$). Ακόμη, αυτό το χαρακτηριστικό φαίνεται πως επιδρά σημαντικά στην άποψή τους ότι η δουλειά μέσω τηλεργασίας δε διαφέρει καθόλου σε σχέση με τη διά ζώσης εργασία ($\chi^2(6)=18.383, p=0.005$).

Επίσης, η συμβολή της τηλεργασίας στην διατήρηση της εξέλιξης και αποδοτικότητας της επιχείρησης δε νοείται με τον ίδιο τρόπο από εργαζομένους διαφορετικού επιπέδου αλλά οι απόψεις τους φαίνεται να διαφέρουν σημαντικά ($\chi^2(6)=17.649$, $p=0.007$). Ακόμη, οι εργαζόμενοι διαφορετικού επιπέδου απαντούν με σημαντικά διαφορετικό τρόπο στην πρόταση για τη διατήρηση των απολαβών της εταιρείας μετά την είσοδό της σε καθεστώς τηλεργασίας ($\chi^2(6)=23.015$, $p=0.001$). Η άποψη για την ικανοποίηση του εργοδότη από τις αποδόσεις των εργαζομένων κατά τη διάρκεια της τηλεργασίας είναι ακόμη ένα θέμα που σχετίζεται σημαντικά με το μορφωτικό τους επίπεδο ($\chi^2(6)=34.648$, $p<0.001$). Τέλος, η διάθεση των εργαζομένων για τηλεργασία αν δεν το είχε ήδη προτείνει η εταιρεία τους φαίνεται πως παρουσιάζει και πάλι σημαντική σχέση με το επίπεδο σπουδών τους ($\chi^2(6)=19.955$, $p=0.002$).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**	Τιμή του ελέγχου	p*
Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	6,237	0,397
Αναγκαστήκατε να μεταβείτε σε τηλεργασία λόγω της νόσου COVID19.	27,056	<0,001
Διαθέτετε τον απαραίτητο εξοπλισμό τηλεργασίας.**	8,077	0,225
Η δουλειά μέσω τηλεργασίας δε διαφέρει σε τίποτα από την διά ζώσης εργασία.	18,383	0,005
Είστε υπέρ της τηλεργασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας αν η φύση της εργασίας το επιτρέπει.**	2,703	0,848
Πιστεύετε ότι η τηλεργασία βοηθά τον εργαζόμενο να έχει καλύτερες επιδόσεις.	0,678	0,995
Αισθάνεστε ότι είστε περισσότερο παραγωγικός στην δουλειά σας σε σχέση με την περίοδο πριν την πανδημία.**	0,882	0,990
Έχετε πιο θετική άποψη για την τεχνολογία και τα εργαλεία της μετά την τηλεργασία.	2,839	0,829
Θα θέλατε στο μέλλον να δουλεύετε εξ αποστάσεως.**	9,984	0,125
Αν ναι, πιστεύετε ότι η τηλεργασία θα επιφέρει κοινωνική αποξένωση σε βάθος χρόνου;	9,856	0,131
Πιστεύετε ότι η εξ αποστάσεως εργασία αντικαθιστά επαρκώς την διά ζώσης εργασία.**	3,411	0,758
Νιώθετε ότι η τηλεργασία βοηθά την επιχείρηση στην οποία δουλεύετε να έχει την ίδια εξέλιξη και αποτελέσματα αποδοτικότητας.	17,649	0,007
Νιώθετε ότι συνεργάζεστε στον ίδιο βαθμό με τους συναδέλφους σας στην τηλεργασία όπως και στη διά ζώσης εργασία.	8,201	0,224
Πιστεύετε ότι η εταιρεία στην οποία εργάζεστε έχει τις ίδιες απολαβές από την τηλεργασία του προσωπικού της.**	23,015	0,001
Πιστεύετε ότι ο μισθός σας πρέπει να παραμείνει στα ίδια επίπεδα που ήταν και πριν την καραντίνα.	10,989	0,089
Θεωρείτε ότι δουλεύετε το ίδιο ποιοτικά και ποσοτικά με την τηλεργασία.**	10,844	0,093
Πιστεύετε πως είστε αποδοτικότερος όταν δεν βρίσκεστε στον ίδιο χώρο με το αφεντικό και τους συναδέλφους σας.**	9,238	0,157
Πιστεύετε πως ο εργοδότης σας είναι ευχαριστημένος από τις αποδόσεις σας στην τηλεργασία.	34,648	<0,001

Θεωρείτε ότι η τηλεργασία τονώνει το αίσθημα των εργαζομένων ότι είναι σπουδαίοι και αναγκαίοι στον τομέα όπου εργάζονται.	3,464	0,749
Διατηρείτε καλή ψυχολογία κατά τη διάρκεια της τηλεργασίας.	11,064	0,086
Εάν η εργασία σας δεν επιθυμεί να εφαρμόσει την μέθοδο της τηλεργασίας θα το προτείνετε εσείς γιατί θεωρείτε ότι είναι σωστό.**	19,955	0,002
Εάν η εταιρεία σας κρίνει ότι δεν είναι απαραίτητη η τηλεργασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας θα αντιδράσετε αρνητικά.**	3,867	0,697

Εικόνα 48 (Πίνακας 5.4) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις προτάσεις για την τηλεργασία

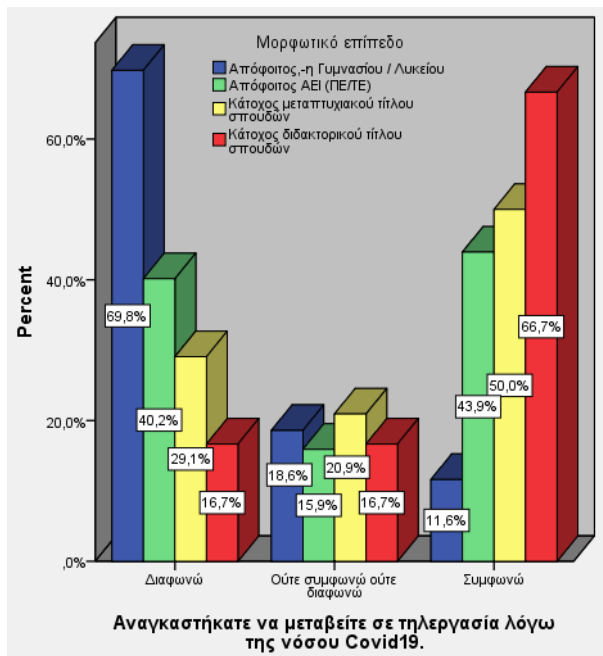
*Στις περιπτώσεις όπου $p < 0.05$, προκύπτει ότι το μορφωτικό επίπεδο σχετίζεται σημαντικά με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση.

**Σε αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόστηκε η μέθοδος MonteCarlo. Όλοι οι υπόλοιποι έλεγχοι πραγματοποιήθηκαν με την δοκιμασία χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson.

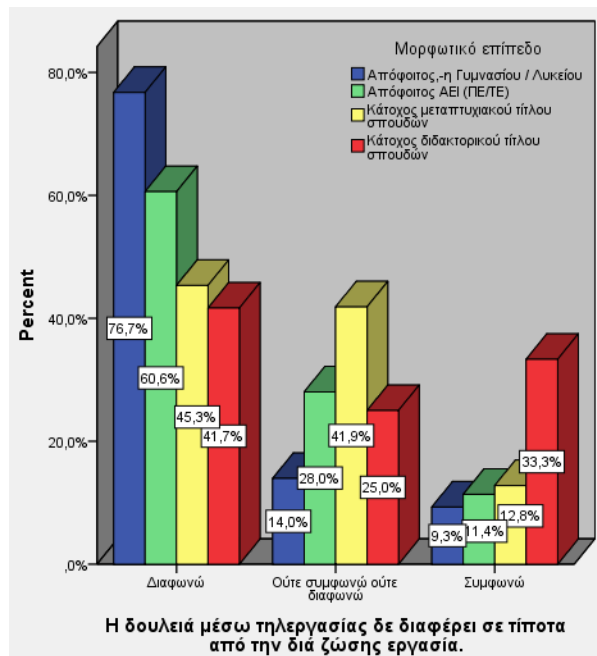
Οι περιπτώσεις σημαντικής σχέσης ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων για την τηλεργασία απεικονίζονται με ομαδοποιημένα ραβδογράμματα στις Εικόνες 49-54. Συγκεκριμένα, οι απόφοιτοι Γυμνασίου / Λυκείου δήλωσαν στην πλειονότητά τους ότι δεν εξαναγκάστηκαν να μεταβούν σε τηλεργασία (69,8%) ενώ μόλις το 11,6% αυτών έδωσε θετική απάντηση. Αντίθετα, οι κάτοχοι πτυχίου μεταπτυχιακού ή διδακτορικού διπλώματος έδωσαν τις πλέον θετικές απαντήσεις (43,9%, 50% και 66,7% αντίστοιχα). Ακόμη, οι απόφοιτοι Γυμνασίου/Λυκείου και οι κάτοχοι πτυχίου δίνουν τις πλέον αρνητικές απαντήσεις στην ομοιότητα της τηλεργασίας με τη διά ζώσης εργασία (76,7% και 60,6% αντίστοιχα). Επίσης, μεγάλο ποσοστό κατόχων μεταπτυχιακού απαντά ουδέτερα στη συγκεκριμένη πρόταση (41,9%) ενώ το ποσοστό θετικών απαντήσεων των κατόχων διδακτορικού είναι υπερδιπλάσιο σε σχέση με τα αντίστοιχα των υπόλοιπων ομάδων (33,3%). Ακόμη, παρατηρείται ότι οι απόφοιτοι Γυμνασίου / Λυκείου είναι οι πλέον αρνητικοί στη συμβολή της τηλεργασίας στη διατήρηση της εξέλιξης και αποδοτικότητας των επιχειρήσεων (65,1%). Ωστόσο, για ακόμη μια φορά οι πλέον θετικές απαντήσεις δίνονται από τους κατόχους διδακτορικού τίτλου σπουδών (41,7%).

Στις ίδιες εικόνες (Εικόνες 49-54), οι απόφοιτοι Γυμνασίου Λυκείου δίνουν σχεδόν στο σύνολό τους αρνητική (53,5%) ή ουδέτερη απάντηση (41,9%) όσο αφορά τη διατήρηση των απολαβών της εταιρίας μετά την εισαγωγή των εργαζομένων σε καθεστώς τηλεργασίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι το επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό αρνητικών απαντήσεων σε αυτό το ερώτημα εντοπίζεται μεταξύ των κατόχων διδακτορικού διπλώματος (41,7%). Επίσης, οι απόφοιτοι Γυμνασίου / Λυκείου δίνουν τις πλέον αρνητικές απαντήσεις όσο αφορά την ικανοποίηση του εργοδότη από τις αποδόσεις τους στην τηλεργασία (65,1%). Αντίθετα, οι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος παρουσιάζουν πολύ υψηλότερο ποσοστό θετικών απαντήσεων σε σχέση με τις υπόλοιπες ομάδες εργαζομένων (66,7%). Τέλος, οι εργαζόμενοι με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο φαίνεται να διαφωνούν λιγότερο ότι η δουλειά μέσω τηλεργασίας δε διαφέρει σε

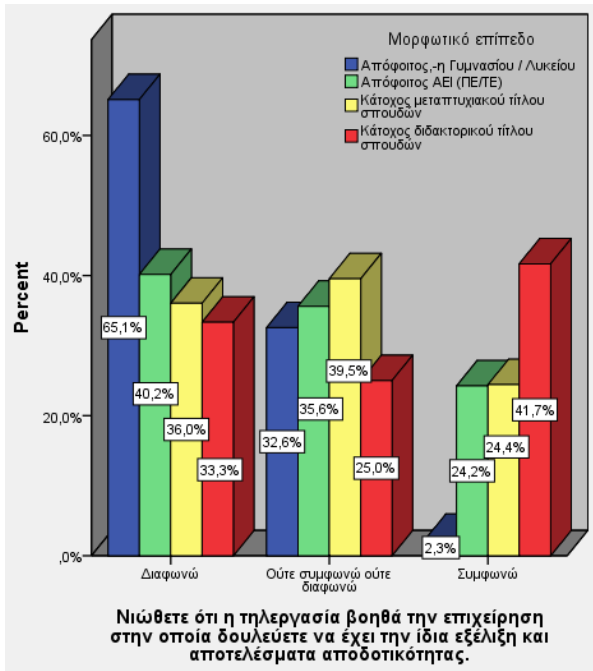
τίποτα από τη διά ζώσης εργασία. Ωστόσο, οι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος παρουσιάζονται ως οι πλέον ουδέτεροι σε αυτό το ερώτημα (58,3%) ενώ οι απόφοιτοι ΑΕΙ και οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό θετικών απαντήσεων (40,25 και 47,7% αντίστοιχα).

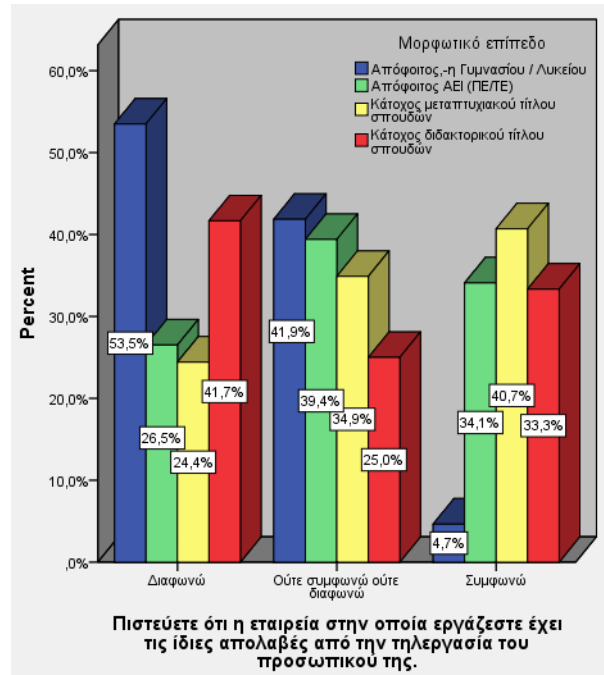
Εικόνα 49 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία

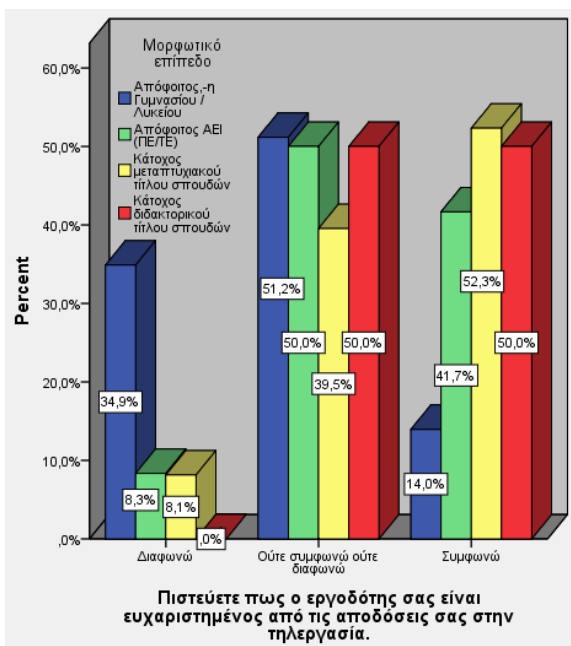
Εικόνα 50 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία

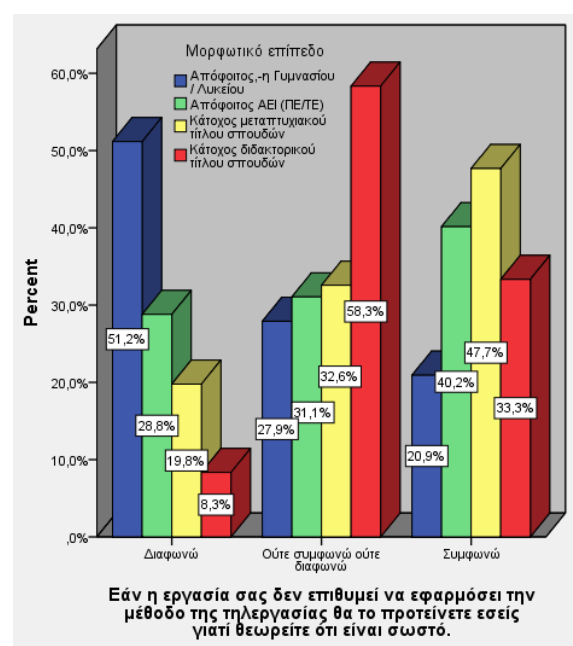
Εικόνα 51 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία

Εικόνα 52 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία

Εικόνα 53 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία

Εικόνα 54 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία

Στη συνέχεια μελετήθηκε το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων σε σχέση με τις απόψεις τους για το επαγγελματικό και κοινωνικό μέλλον μετά την πανδημία του ιού COVID-19.

Όπως φαίνεται στην Εικόνα 55, οι απόψεις τους είναι περίπου ίδιες, σε κάθε ερώτηση που υποβλήθηκε, ανεξάρτητα από το επίπεδο σπουδών τους.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	Τιμή του ελέγχου	P*
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, κρίνετε απαραίτητο να κάνετε rapid test συχνά για να προστατέψετε τους συνεργάτες σας;**	4,349	0,630
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα έχουν επηρεαστεί οι συναδελφικές σας σχέσεις;**	5,124	0,163
Εάν επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα χρειαστείτε χρόνο προσαρμογής;	9,536	0,375
Εάν η εταιρεία σας αποφασίσει να μειώσει το προσωπικό της, πως θα νιώσετε από την δική σας απόλυση ή κάποιου συναδέλφου;	4,894	0,504
Σε πόσους μήνες πιστεύετε ότι θα επιστρέψουμε στους κανονικούς ρυθμούς ζωής;	4,238	0,905
Πόσο έχει αλλάξει η καθημερινή σας ζωή εξαιτίας της πανδημίας και της τηλεργασίας;	8,720	0,459
Πόσο έχουν αλλάξει οι ανθρώπινες σχέσεις με την καραντίνα, και πως πιστεύετε ότι θα είναι στο μέλλον;	18,881	0,215
Νιώθετε απομονωμένος,-η από τον κόσμο λόγω της καραντίνας;	1,425	0,999
Αισθάνεστε ψυχική καταπίεση, όπως:		
Θλίψη (για το τι συμβαίνει)	0,884	0,840
Φόβο (για το τι μπορεί να συμβεί)	2,822	0,441
Άγχος (για το παρόν και το μέλλον)	2,257	0,516
Αβεβαιότητα (για το παρόν και το μέλλον)	0,094	1,000
Ενοχή (μήπως μεταδώσεις εσύ τον ιό)	2,117	0,575
Ντροπή / Στιγματισμός (αν νοσήσεις)	2,183	0,529
Θυμό (επειδή υφίστασαι τις συνέπειες)	5,557	0,130
Κατάθλιψη (λόγω της κατάστασης)	5,159	0,152
Ανία	3,084	0,385
Εκνευρισμό	0,979	0,836
Απραγμία και νωχελικότητα (λόγω τηλεργασίας)	2,871	0,423
Νωχελικότητα	2,775	0,427
Πιστεύετε ότι οι ανθρώπινες και εργασιακές σχέσεις θα αλλάξουν μετά την πανδημία;	4,612	0,598
Νιώθετε φοβία και άγχος για τον κόσμο με τον οποίο έρχεστε σε επαφή;**	6,642	0,084
Πιστεύετε ότι κάποιες επιχειρήσεις θα αναγκαστούν να κλείσουν;	2,088	0,906

Πως φαντάζεστε στο μέλλον την κοινωνική και εργασιακή κατάσταση της χώρας μας;	15,883	0,396
--	--------	-------

Εικόνα 55 (Πίνακας 5.5) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και τις προτάσεις για την εξέλιξη σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο

*Στις περιπτώσεις όπου $p < 0.05$, προκύπτει ότι το μορφωτικό επίπεδο σχετίζεται σημαντικά με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση.

**Σε αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόστηκε δοκιμασία χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson. Όλοι οι υπόλοιποι έλεγχοι εκπονήθηκαν με την μέθοδο Monte Carlo.

5.6 Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας με κριτήριο τον τόπο κατοικίας

Το τελευταίο χαρακτηριστικό ως προς το οποίο μελετήθηκαν οι απαντήσεις των εργαζομένων είναι ο τόπος κατοικίας τους. Λόγω του μικρού πλήθους των δύο πρώτων ομάδων πραγματοποιήθηκε συγχώνευσή τους. Συνεπώς προέκυψαν τρεις ομάδες εργαζομένων: αυτοί που μένουν σε περιοχή με το πολύ 2000 κατοίκους (12 άτομα), οι μόνιμοι κάτοικοι περιοχών με 2001 έως 10000 κατοίκους (27 άτομα) και όσοι ζουν σε περιοχές με περισσότερους από 10000 κατοίκους (234 άτομα).

Οι πρώτοι έλεγχοι αφορούν και πάλι τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία. Όπως δείχνουν τα αποτελέσματα του Πίνακα της Εικόνας 56, ο τόπος κατοικίας των εργαζομένων σχετίζεται σημαντικά με την αναγκαστική μετάβασή τους σε τηλεργασία ($\chi^2(4)=12.154$, $p=0.014$) και την κατοχή του απαραίτητου εξοπλισμού γι' αυτό τον σκοπό ($\chi^2(4)=15.550$, $p=0.006$). Ακόμη, το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό των εργαζομένων φαίνεται πως επιδρά σημαντικά στην άποψή τους για τη διατήρηση του μισθού τους στα ίδια επίπεδα που ήταν και πριν την καραντίνα ($\chi^2(4)=10.268$, $p=0.032$) και την αύξηση της αποδοτικότητάς τους όταν δεν βρίσκονται στον ίδιο χώρο με τον εργοδότη τους ($\chi^2(4)=12.473$, $p=0.012$).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**	Τιμή του ελέγχου	P*
Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	8,752	0,065
Αναγκαστήκατε να μεταβείτε σε τηλεργασία λόγω της νόσου COVID19.	12,154	0,014
Διαθέτετε τον απαραίτητο εξοπλισμό τηλεργασίας.	15,550	0,006
Η δουλειά μέσω τηλεργασίας δε διαφέρει σε τίποτα από την διά ζώσης εργασία.	7,652	0,099
Είστε υπέρ της τηλεργασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας αν η φύση της εργασίας το επιτρέπει.	2,769	0,614
Αισθάνεστε ότι είστε περισσότερο παραγωγικός στην δουλειά σας σε σχέση με την περίοδο πριν την πανδημία.	4,499	0,348

Έχετε πιο θετική άποψη για την τεχνολογία και τα εργαλεία της μετά την τηλεργασία.	7,215	0,123
Θα θέλατε στο μέλλον να δουλεύετε εξ αποστάσεως.	1,330	0,868
Αν ναι, πιστεύετε ότι η τηλεργασία θα επιφέρει κοινωνική αποξένωση σε βάθος χρόνου;	1,314	0,867
Πιστεύετε ότι η εξ αποστάσεως εργασία αντικαθιστά επαρκώς την διά ζώσης εργασία.	6,848	0,142
Νιώθετε ότι η τηλεργασία βοηθά την επιχείρηση στην οποία δουλεύετε να έχει την ίδια εξέλιξη και αποτελέσματα αποδοτικότητας.	3,708	0,464
Νιώθετε ότι συνεργάζεστε στον ίδιο βαθμό με τους συναδέλφους σας στην τηλεργασία όπως και στη διά ζώσης εργασία.	1,778	0,793
Πιστεύετε ότι η εταιρεία στην οποία εργάζεστε έχει τις ίδιες απολαβές από την τηλεργασία του προσωπικού της.	6,558	0,159
Πιστεύετε ότι ο μισθός σας πρέπει να παραμείνει στα ίδια επίπεδα που ήταν και πριν την καραντίνα.	10,268	0,032
Θεωρείτε ότι δουλεύετε το ίδιο ποιοτικά και ποσοτικά με την τηλεργασία.	3,670	0,461
Πιστεύετε πως είστε αποδοτικότερος όταν δεν βρίσκεστε στον ίδιο χώρο με το αφεντικό και τους συναδέλφους σας.	12,473	0,012
Πιστεύετε πως ο εργοδότης σας είναι ευχαριστημένος από τις αποδόσεις σας στην τηλεργασία.	6,332	0,175
Θεωρείτε ότι η τηλεργασία τονώνει το αίσθημα των εργαζομένων ότι είναι σπουδαίοι και αναγκαίοι στον τομέα όπου εργάζονται.	2,344	0,679
Διατηρείτε καλή ψυχολογία κατά τη διάρκεια της τηλεργασίας.	1,678	0,804
Εάν η εργασία σας δεν επιθυμεί να εφαρμόσει την μέθοδο της τηλεργασίας θα το προτείνετε εσείς γιατί θεωρείτε ότι είναι σωστό.	8,071	0,086
Εάν η εταιρεία σας κρίνει ότι δεν είναι απαραίτητη η τηλεργασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας θα αντιδράσετε αρνητικά.	3,072	0,559

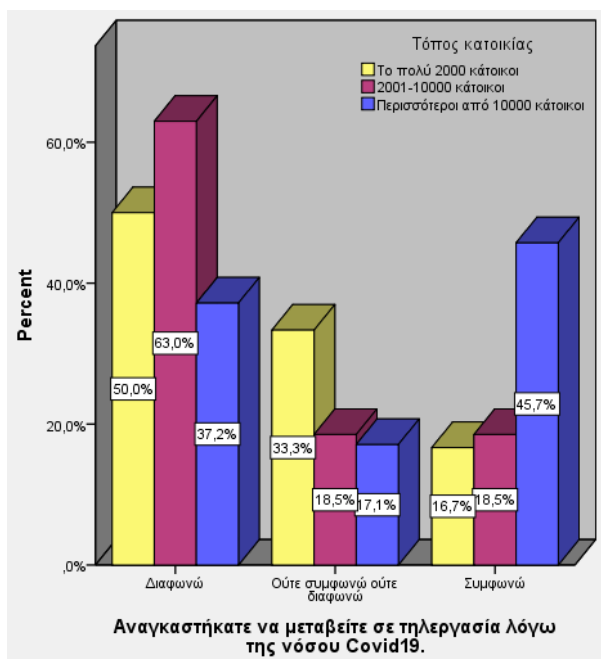
Εικόνα 56 (Πίνακας 5.6) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις προτάσεις για την τηλεργασία

*Στις περιπτώσεις όπου $p < 0.05$, προκύπτει ότι ο τόπος κατοικίας σχετίζεται σημαντικά με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση.

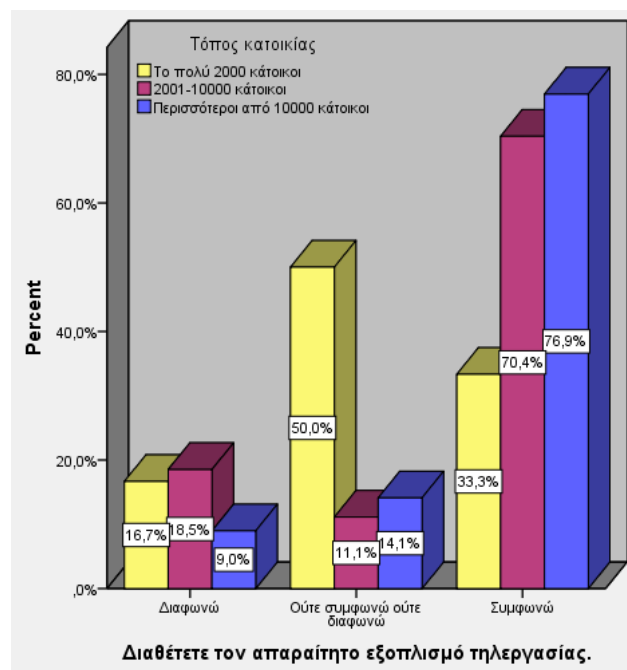
**Σε όλες τις περιπτώσεις εφαρμόστηκε η μέθοδος MonteCarlo.

Από τις Εικόνες 57-60 φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνίας όσο αφορά την κατ' ανάγκη μετάβαση σε τηλεργασία εντοπίζεται μεταξύ των κατοίκων σε περιοχές με περισσότερους από 1000 κατοίκους (45,7%). Μάλιστα, το ποσοστό τους είναι υπερδιπλάσιο

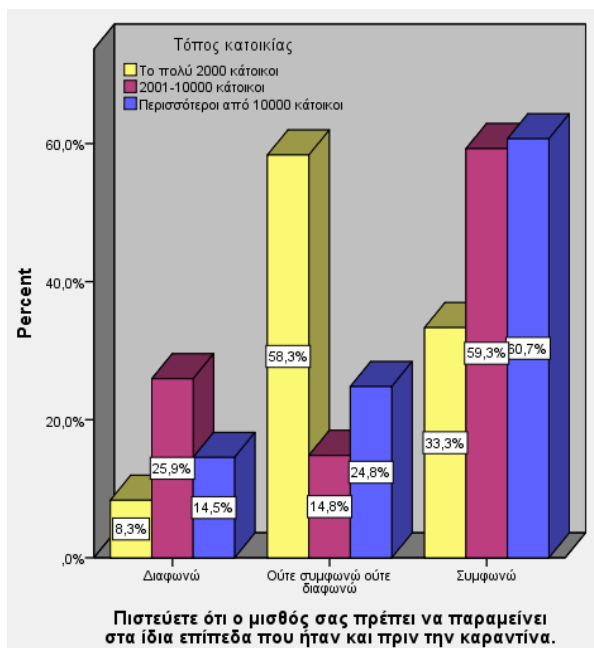
από τα αντίστοιχα ποσοστά των άλλων δύο ομάδων. Από την άλλη μεριά, οι κάτοικοι περιοχών με 2001 έως 1000 κατοίκους υπερέρχουν αρκετά σε αρνητικές απαντήσεις (63%) έναντι των υπολοίπων ομάδων. Όσο αφορά την κατοχή του απαραίτητου εξοπλισμού για την εφαρμογή τηλεργασίας, οι εργαζόμενοι που διαμένουν σε περιοχές με 2001 έως 10000 κατοίκους ή περισσότερους από 10000 κατοίκους δίνουν υπερδιπλάσιο ποσοστό θετικών απαντήσεων (70,4% και 76,9% αντίστοιχα) σε σχέση με την πρώτη ομάδα (33,3%). Παρόμοια εικόνα παρατηρείται και ως προς τη διατήρηση του μισθού στα ίδια επίπεδα όπως ήταν πριν την καραντίνα. Για ακόμη μια φορά τα μεγαλύτερα ποσοστά θετικών απαντήσεων εντοπίζονται μεταξύ των κατοίκων περιοχών με 2001 έως 10000 κατοίκους ή περισσότερους από 10000 κατοίκους (59,3% και 60,7% αντίστοιχα). Τέλος, οι δύο ακραίες ομάδες δίνουν τα μικρότερα ποσοστά συμφωνίας ως προς την αύξηση της αποδοτικότητάς τους όταν δεν βρίσκονται στον ίδιο χώρο με τον εργοδότη τους (16,7% και 20,1% αντίστοιχα). Σε κάθε περίπτωση το μεγαλύτερο ποσοστό ουδέτερων απαντήσεων εντοπίζεται μεταξύ των κατοίκων περιοχών με το πολύ 2000 κατοίκους.

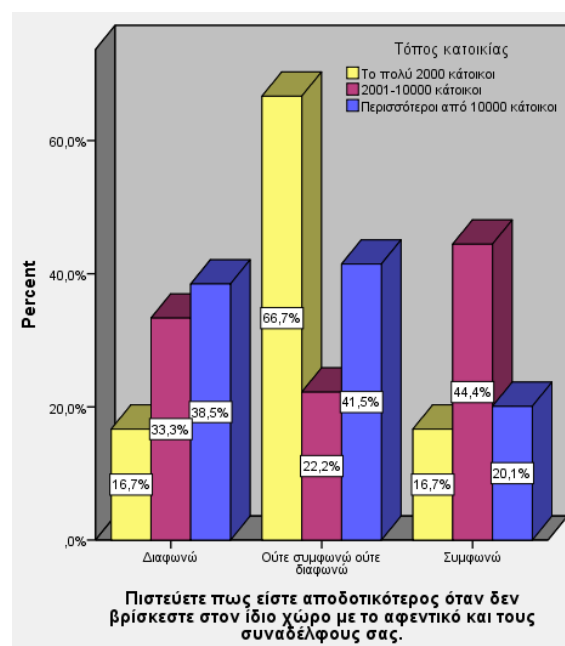
Εικόνα 57 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία

Εικόνα 58 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία

Εικόνα 59 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία

Εικόνα 60 Ομαδοποιημένα ραβδογράμματα ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις απαντήσεις των εργαζομένων σχετικά με την τηλεργασία

Τέλος, στον Πίνακα της Εικόνας 61 παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις απαντήσεις στα ερωτήματα που αφορούν το επαγγελματικό και διαπροσωπικό μέλλον της κοινωνίας. Όπως προέκυψε, ο τόπος κατοικίας είναι ανεξάρτητος σχεδόν από όλες τις απαντήσεις των εργαζομένων εκτός από το αίσθημα του εκνευρισμού ($\chi^2(4)=5.909, p=0.051$).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	Τιμή του ελέγχου	P*
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, κρίνετε απαραίτητο να κάνετε rapid test συχνά για να προστατέψετε τους συνεργάτες σας;	4,671	0,332
Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα έχουν επηρεαστεί οι συναδελφικές σας σχέσεις;**	0,313	0,855
Εάν επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα χρειαστείτε χρόνο προσαρμογής;	1,840	0,967
Εάν η εταιρεία σας αποφασίσει να μειώσει το προσωπικό της, πως θα νιώσετε από την δική σας απόλυση ή κάποιου συναδέλφου;	2,741	0,496
Σε πόσους μήνες πιστεύετε ότι θα επιστρέψουμε στους κανονικούς ρυθμούς ζωής;	8,038	0,227
Πόσο έχει αλλάξει η καθημερινή σας ζωή εξαιτίας της πανδημίας και της τηλεργασίας;	7,989	0,231
Πόσο έχουν αλλάξει οι ανθρώπινες σχέσεις με την καραντίνα, και πως πιστεύετε ότι θα είναι στο μέλλον;	14,311	0,161
Νιώθετε απομονωμένος,-η από τον κόσμο λόγω της καραντίνας;	3,954	0,701

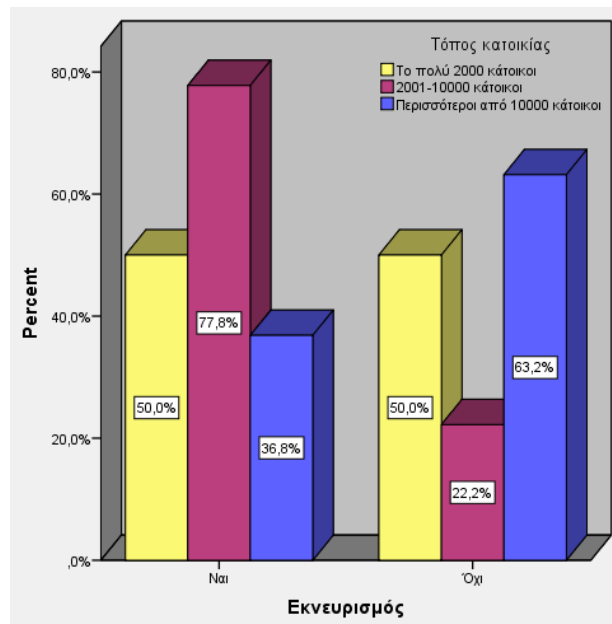
Αισθάνεστε ψυχική καταπίεση, όπως:		
Θλίψη (για το τι συμβαίνει)	1,764	0,454
Φόβο (για το τι μπορεί να συμβεί)	0,644	0,754
Άγχος (για το παρόν και το μέλλον)	0,095	1,000
Αβεβαιότητα (για το παρόν και το μέλλον)	4,469	0,081
Ενοχή (μήπως μεταδώσεις εσύ τον ιό)	2,330	0,330
Ντροπή / Στιγματισμός (αν νοσήσεις)	0,503	1,000
Θυμό (επειδή υφίστασαι τις συνέπειες)	6,680	0,068
Κατάθλιψη (λόγω της κατάστασης)	5,706	0,057
Ανία	4,961	0,075
Εκνευρισμό	5,909	0,051
Απραγία και νωχελικότητα (λόγω τηλεργασίας)	1,303	0,535
Νωχελικότητα	1,914	0,572
Πιστεύετε ότι οι ανθρώπινες και εργασιακές σχέσεις θα αλλάξουν μετά την πανδημία;	7,279	0,121
Νιώθετε φοβία και άγχος για τον κόσμο με τον οποίο έρχεστε σε επαφή;*	1,162	0,584
Πιστεύετε ότι κάποιες επιχειρήσεις θα αναγκαστούν να κλείσουν;	0,899	0,947
Πως φαντάζεστε στο μέλλον την κοινωνική και εργασιακή κατάσταση της χώρας μας;	10,973	0,357

Εικόνα 61 (Πίνακας 5.6) - Αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τις προτάσεις για την εξέλιξη σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο

*Στις περιπτώσεις όπου $p < 0.05$, προκύπτει ότι ο τόπος κατοικίας σχετίζεται σημαντικά με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση.

**Σε αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόστηκε δοκιμασία χ^2 ανεξαρτησίας του Pearson. Όλοι οι υπόλοιποι έλεγχοι εκπονήθηκαν με την μέθοδο MonteCarlo.

Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται στην Εικόνα 62, οι κάτοικοι περιοχών με 2001 έως 10000 κατοίκους παρουσιάζουν σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνίας (77,6%) σε αυτή την ερώτηση σε σχέση με τις άλλες δύο ομάδες.

Εικόνα 62 Ομαδοποιημένο ραβδόγραμμα ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και τον εκνευρισμό των εργαζομένων

6 Επίλογος

Σε αυτό το κεφάλαιο περιλαμβάνονται τα συμπεράσματα της έρευνας. Ουσιαστικά σχολιάζονται περαιτέρω οι απόψεις των εργαζομένων για την τηλεργασία και το μέλλον της χώρας σε εργασιακό και διαπροσωπικό επίπεδο και οι περιπτώσεις ύπαρξης σημαντικής σχέσης ανάμεσα στα δημογραφικά χαρακτηριστικά και τις απόψεις των εργαζομένων. Στη συνέχεια δίνεται η συζήτηση όπως γίνεται μια γενική αναφορά στα ευρήματα της εργασίας και οι μελλοντικοί στόχοι όπου προτείνονται νέα πεδία προς διερεύνηση.

6.1 Συμπεράσματα της έρευνας

Από την προηγούμενη ανάλυση προέκυψαν ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα όσο αφορά στην τηλεργασία και το μέλλον που αναμένουν οι εργαζόμενοι ελληνικών επιχειρήσεων σε εργασιακό και διαπροσωπικό επίπεδο.

a) Γενικά συμπεράσματα

Από την έρευνα που διεξήχθη φαίνεται ότι η πλειονότητα των εργαζομένων αποτελείται από άτομα που δεν ανήκουν σε κάποια ευπαθή ομάδα ούτε έχουν υπάρξει θετικοί στον κορωνοϊό. Επίσης, έχουν αρκετά καλή ενημέρωση για τον ιό COVID-19. Η οποία, όμως, δε φαίνεται να καθοδηγείται από την πληροφόρηση που λαμβάνουν από τα ΜΜΕ. Ακόμη, το μεγαλύτερο μέρος τους φαίνεται να τηρεί τα μέτρα προστασίας (κυρίως χρήση μάσκας και τήρηση αποστάσεων). Επίσης, οι εργαζόμενοι φαίνεται να διχάζονται ως προς την αποτελεσματικότητα των εμβολίων αλλά συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό ότι οι ανεμβολίαστοι μπορεί να περιθωριοποιηθούν κοινωνικά ή επαγγελματικά στο μέλλον.

Ακόμη, μεγάλο ποσοστό εργαζομένων φαίνεται να ήρθε για πρώτη φορά σε επαφή με την τηλεργασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Οι περισσότεροι φαίνεται πως διαθέτουν τα απαραίτητα μέσα γι' αυτόν τον σκοπό. Παρότι δείχνουν να είναι υπέρ της τηλεργασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας, θεωρούν ότι υπάρχουν διαφορές σε σχέση με τη διά ζώσης εργασία. Ακόμη, φαίνεται να διχάζονται ως προς την αποτελεσματικότητα της τηλεργασίας ενώ μεγάλη μερίδα εργαζομένων απαντά αρνητικά στην διάθεση για τηλεργασία μετά την πανδημία. Ωστόσο, οι εργαζόμενοι φαίνεται να επιθυμούν τη διατήρηση του μισθού τους στα ίδια επίπεδα παρά τις αμφιβολίες που διατηρούν για την αποτελεσματικότητα της τηλεργασίας. Τέλος, φαίνεται να είναι ουδέτεροι ως προς την εφαρμογή της τηλεργασίας ή τη συνέχιση της διά ζώσης εργασίας.

Ακόμη, οι εργαζόμενοι φαίνεται να αναμένουν αλλαγές στις συναδελφικές σχέσεις με την επιστροφή τους στην εργασία χωρίς αυτό να σημαίνει ότι θα χρειαστεί και χρόνος για την προσαρμογή τους στην εργασία. Ακόμη, οι περισσότεροι αναμένουν αρκετούς μήνες μέχρι την επιστροφή στη διά ζώσης εργασία. Η απομόνωση και η χειροτέρευση των ανθρώπινων σχέσεων είναι ακόμη ένα γεγονός που διαπιστώνεται από μεγάλη μερίδα εργαζομένων. Η ανία, η νωχελικότητα, ο εκνευρισμός, ο φόβος και η αβεβαιότητα για το παρόν και το μέλλον είναι τα κύρια συναισθήματα που βιώνουν. Τέλος, οι περισσότεροι περιμένουν ένα δυσοίωνο μέλλον μετά την επιστροφή στην κανονικότητα (κλείσιμο επιχειρήσεων, αρνητικά επηρεασμένες διαπροσωπικές σχέσεις).

b) Σχετικά με την τηλεργασία

Αρχικά, ο εξαναγκασμός σε τηλεργασία είναι ένα χαρακτηριστικό το οποίο επηρεάζεται σημαντικά από την ηλικία των εργαζομένων. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνίας εντοπίζεται μεταξύ των εργαζομένων 18-30 ετών ενώ οι εργαζόμενοι άνω των 60 ετών δίνουν τις πλέον αρνητικές απαντήσεις. Ακόμη, οι ελεύθεροι επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενοι απαντούν σε μεγαλύτερο ποσοστό αρνητικά ενώ οι δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι φαίνεται να αναγκάστηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό, σε σχέση με τους υπόλοιπους, να μεταβούν σε τηλεργασία. Οι απόφοιτοι Γυμνασίου / Λυκείου φαίνεται να αποτελούν την μοναδική ομάδα που παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό στη διά ζώσης εργασία. Ακόμη, οι κάτοικοι περιοχών με περισσότερους από 10000 κατοίκους φαίνεται να αναγκάστηκαν σε μεγάλο ποσοστό να προβούν σε τηλεργασία. Η κατοχή του απαραίτητου εξοπλισμού για την τηλεργασία είναι ένα ζήτημα που επηρεάζεται σχεδόν από όλα τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εργαζομένων. Αρχικά, οι άντρες φαίνεται να διαθέτουν σε μεγαλύτερο ποσοστό τον απαιτούμενο εξοπλισμό σε σχέση με τις γυναίκες. Επίσης, οι εργαζόμενοι 41-60 ετών είναι αυτοί που δίνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά αρνητικών απαντήσεων στη συγκεκριμένη ερώτηση. Το ίδιο ισχύει για τους δημόσιους υπαλλήλους. Αντίθετα, η μεγαλύτερη συμφωνία εντοπίζεται μεταξύ ελευθέρων επαγγελματιών και αυτοαπασχολούμενων. Το ίδιο ισχύει για τους εργαζόμενους που διαμένουν σε περιοχές με περισσότερους από 10000 κατοίκους.

Ακόμη, οι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου σπουδών είναι αυτοί που απαντούν σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τους υπόλοιπους ότι η δουλειά τους μέσω τηλεργασίας δε διαφέρει σε τίποτα από τη διά ζώσης εργασία. Επίσης, οι εργαζόμενοι ηλικίας 41-60 ετών δηλώνουν σε σημαντικά μεγαλύτερο βαθμό αρνητικοί σε σχέση με τους υπόλοιπους ως προς την συμβολή της τηλεργασίας στην μεγαλύτερη αποδοτικότητα των εργαζομένων. Οι αυτοαπασχολούμενοι δίνουν τις πλέον αρνητικές απαντήσεις σε αυτή την ερώτηση και ακολουθούν οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι δημόσιοι υπάλληλοι. Ακόμη, οι άνδρες θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό

από τις γυναίκες συναδέλφους τους ότι είναι παραγωγικότεροι σε σχέση με την περίοδο πριν την καραντίνα. Επίσης, οι εργαζόμενοι άνω των 60 ετών είναι αυτοί που σχηματίζουν σημαντικά πιο θετική άποψη για την τεχνολογία και τα εργαλεία της μετά την τηλεργασία. Είναι επίσης, αξιοσημείωτο ότι οι εργαζόμενοι 18-30 ετών δίνουν το μικρότερο ποσοστό αρνητικών απαντήσεων. Οι εργαζόμενοι το πολύ 40 ετών είναι αυτοί που θα ήθελαν κατά κύριο λόγο να δουλεύουν στο μέλλον εξ αποστάσεως. Το ίδιο ισχύει για τους ιδιωτικούς υπαλλήλους και τους ανέργους ενώ οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι αυτοαπασχολούμενοι είναι σε μεγάλο βαθμό αρνητικοί.

Επίσης, οι εργαζόμενοι το πολύ 40 ετών όπως και αυτοί που είναι 51-60 ετών δηλώνουν την μεγαλύτερη συμφωνία αναφορικά με την συμβολή της τηλεργασίας στην διατήρηση της εξέλιξης και αποδοτικότητας της επιχείρησης. Στην ίδια ερώτηση το μεγαλύτερο ποσοστό θετικών απαντήσεων σημειώθηκε από ιδιωτικούς υπαλλήλους ενώ οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι αυτοαπασχολούμενοι είναι σε μεγάλο βαθμό αρνητικοί. Παρόμοια εικόνα παρουσιάζεται όσο αφορά τη διατήρηση των απολαβών της επιχείρησης από την τηλεργασία του προσωπικού. Και στις δύο προτάσεις οι πλέον αρνητικές απαντήσεις σημειώνονται από τους αποφοίτους Γυμνασίου / Λυκείου.

Ακόμη, οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι οι πλέον θετικοί στη διατήρηση του μισθού τους στα ίδια επίπεδα όπως ήταν πριν την καραντίνα. Από την άλλη μεριά οι αυτοαπασχολούμενοι και οι άνεργοι εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό ουδέτερων απαντήσεων. Το ίδιο ισχύει για τους μόνιμους κατοίκους περιοχών με πληθυσμό το πολύ 2000 άτομα ενώ όσοι διαμένουν σε περιοχές με περισσότερους κατοίκους φαίνεται να συμφωνούν σε μεγάλο ποσοστό στη διατήρηση του μισθού τους. Ακολούθως, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι δήλωσαν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι εργάζονται το ίδιο ποσοτικά και ποιοτικά με την τηλεργασία όπως έκαναν και στη διά ζώσης εργασία ενώ οι δημόσιοι υπάλληλοι φαίνεται να διχάζονται σε μεγάλο βαθμό. Από την άλλη μεριά οι αυτοαπασχολούμενοι και οι ελεύθεροι επαγγελματίες βρίσκονται ανάμεσα σε αυτούς που δίνουν τις πλέον αρνητικές απαντήσεις. Ακόμη, οι εργαζόμενοι περιοχών με το πολύ 2000 κατοίκους δίνουν σε μεγάλο ποσοστό ουδέτερη απάντηση ως προς την αύξηση της αποδοτικότητάς τους όταν δεν βρίσκονται στον ίδιο χώρο με τον εργοδότη τους ενώ οι άλλες δύο ομάδες φαίνεται να διχάζονται σε αυτή την ερώτηση.

Τέλος, οι δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι είναι αυτοί που απαντούν θετικότερα ότι ο εργοδότης τους είναι ικανοποιημένος από την απόδοση που παρουσιάζουν σε καθεστώς τηλεργασίας. Το ίδιο ισχύει για τους κατόχους πτυχίου, μεταπτυχιακού ή/ και διδακτορικού τίτλου σπουδών. Αντίθετα, οι ελεύθεροι επαγγελματίες, οι αυτοαπασχολούμενοι και οι άνεργοι δίνουν σε μεγάλα ποσοστά ουδέτερη απάντηση. Επιπρόσθετα, οι άνεργοι είναι σχεδόν στο σύνολό τους ουδέτεροι στην τόνωση του αισθήματος χρησιμότητας και σπουδαιότητας των εργαζομένων μέσω της τηλεργασίας. Επίσης, οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι ελεύθεροι

επαγγελματίες και οι αυτοαπασχολούμενοι είναι οι πλέον αρνητικοί σε αυτή την πρόταση. Τέλος, οι εργαζόμενοι υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου είναι οι πλέον αρνητικοί στο να προτείνουν την μέθοδο της τηλεργασίας αν η ίδια η επιχείρηση όπου εργάζονται δεν το προτείνει.

c) Σχετικά με το μέλλον της εργασίας και των διαπροσωπικών σχέσεων

Από την ανάλυση των απαντήσεων σχετικά με το εργασιακό μέλλον και το μέλλον των ανθρώπινων σχέσεων φαίνεται πως οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι και οι ελεύθεροι επαγγελματίες είναι οι πλέον αρνητικοί στην διενέργεια rapidtest μετά την επιστροφή τους στην εργασία ως εμβολιασμένοι. Επίσης, οι εργαζόμενοι μέχρι 40 ετών δηλώνουν πως θα χρειαστούν χρόνο να προσαρμοστούν ξανά στην εργασία τους μετά την επιστροφή στη διά ζώσης εργασία.

Όσο αφορά το ενδεχόμενο απόλυσης των ιδίων ή κάποιου συναδέλφου φαίνεται πως οι άντρες θα ένιωθαν σε μεγαλύτερο ποσοστό αδιάφορα σε σχέση με τις γυναίκες συναδέλφους. Ακόμη, οι γυναίκες είναι αυτές που απαντούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι οι ανθρώπινες σχέσεις έχουν χειροτερέψει με την πανδημία. Επιπλέον, οι γυναίκες νιώθουν πιο απομονωμένες από τον κόσμο σε σχέση με τους άνδρες ενώ οι άνδρες υπερέχουν σημαντικά ως προς την έλλειψη επίδραση από την καραντίνα. Ακόμη, οι άντρες φαίνεται πως είναι σε μεγαλύτερο ποσοστό ικανοποιημένοι μέσω της τήρηση των μέτρων προστασίας κατά την επαφή τους με άλλους ανθρώπους ενώ οι γυναίκες φοβούνται περισσότερο τις συναναστροφές με κόσμο για τον οποίο δεν γνωρίζουν τις επαφές του. Ακόμη, ο φόβος για το τι μπορεί να συμβεί, το άγχος για το παρόν και το μέλλον, η ενοχή μήπως μεταδώσουν τον ιό και η ντροπή αν νοσήσουν είναι συναισθήματα που βιώνουν εντονότερα οι γυναίκες παρά οι άντρες εργαζόμενοι. Επίσης, οι κάτοικοι περιοχών με πληθυσμό 2001 έως 10000 άτομα απαντούν σε σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστό θετικά ως προς τον εκνευρισμό τους κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Ακόμη, οι άνεργοι είναι αυτοί που δηλώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνίας στο ενδεχόμενο να κλείσουν μελλοντικά ορισμένες επιχειρήσεις. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι το μορφωτικό επίπεδο είναι το μοναδικό χαρακτηριστικό που δεν επηρεάζει τις απόψεις των εργαζομένων για το μέλλον της εργασίας και των διαπροσωπικών σχέσεων.

6.2 Συζήτηση

Από την παραπάνω ανάλυση φαίνεται ότι οι γυναίκες δέχονται πιο ισχυρή αρνητική επίδραση από την πανδημία σε σχέση με τους άντρες. Ακόμη, οι μεσήλικες είναι αυτοί που δηλώνουν μεγαλύτερο αρνητισμό απέναντι στην τηλεργασία. Επίσης, οι απόφοιτοι Γυμνασίου / Λυκείου είναι αυτοί που έχουν παραμείνει σε μεγαλύτερο βαθμό στη διά ζώσης εργασία και παράλληλα αποτελούν την ομάδα με την χειρότερη άποψη για τη συμβολή της τηλεργασίας στην διατήρηση της αποδοτικότητας του εργαζομένου και των απολαβών της επιχείρησης. Ακόμη, οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι αυτοαπασχολούμενοι είναι οι πλέον αρνητικοί όσο αφορά στα οφέλη της τηλεργασίας. Τέλος, οι κάτοικοι ημιαστικών ή αστικών περιοχών φαίνεται να προβαίνουν σε μεγαλύτερο βαθμό σε τηλεργασία και επιπλέον είναι αυτοί που κατά κύριο λόγο επιθυμούν τη διατήρηση του μισθού τους στα ίδια επίπεδα όπως ήταν και στη διά ζώσης εργασία. Από την άλλη μεριά δηλώνουν τις πλέον αρνητικές απαντήσεις στην αύξηση της αποδοτικότητάς τους όταν δεν εργάζονται στον ίδιο χώρο με τον εργοδότη τους.

6.3 Ερευνητικά πεδία προς διερεύνηση και προτάσεις

Το επόμενο στάδιο στην έρευνα θα μπορούσε να είναι η περαιτέρω κατηγοριοποίηση των εργαζομένων σύμφωνα με άλλα χαρακτηριστικά όπως είναι τα έτη υπηρεσίας στην επιχείρηση όπου εργάζονται ή ο μισθός τους. Τέλος, το εύρος δραστηριοτήτων της επιχείρησης όπου απασχολούνται θα μπορούσε να δώσει επιπρόσθετα σημαντικά αποτελέσματα σχετικά με την τηλεργασία.

Η παρακολούθηση σχετικών σεμιναρίων για τον τρόπο κατανόησης και ορθής χρήσης της τηλεργασίας θα ήταν αρωγός στην διαδικασία αυτή. Με ευθύνη είτε του ίδιου του εργαζόμενου είτε του εργοδότη, θα υπήρχε η δυνατότητα να παρακολουθηθεί το κατάλληλο σεμινάριο ώστε να εγκληματιστούν όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξαρτήτων κριτηρίων.

Επιπλέον, θα ήταν συμβολή να υλοποιηθούν χρηματοδοτούμενα προγράμματα ή ακόμα και προγράμματα μακροχρόνιας μίσθωσης (leasing), τα οποία θα χορηγούσαν είτε δωρεάν, είτε με ένα μικρό κόστος επιβάρυνσης στον κάτοχο όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό ώστε να μπορέσει να εργαστεί από την οικεία του. Τα προγράμματα leasing επίσης θα βοηθούσαν και τους ίδιους τους τηλε-εργαζόμενους αλλά και τις επιχειρήσεις με ΚΑΔ την παροχή υπηρεσιών πληροφορικών συστημάτων.

Τέλος, η χρήση μίας ενιαίας πλατφόρμας λογισμικού, η οποία θα επιτηρούσε τόσο τον σωστό τρόπο λειτουργίας του εργαζόμενου όσο και την ανάθεση καθηκόντων από τους εργοδότες, θα παρείχε μεγάλη βοήθεια ώστε να γίνεται σωστός καθορισμός αρμοδιοτήτων καθώς επίσης και

ορθή υλοποίηση αυτών, εντός του απαιτούμενου χρονοδιαγράμματος. Έτσι, θα αποφευγόταν η σύγχυση που προκαλεί η εργασία από απόσταση.

Όσον αφορά την κοινωνική αποστασιοποίηση, το πλέον εφικτό σενάριο θα ήταν μία τηλεδιάσκεψη μεταξύ των εργαζομένων, με τη χρήση της κατάλληλης πλατφόρμας, ώστε να κρατούν την συναδελφική επαφή που απαιτείται ώστε να εργάζονται σωστά και με συνεργασία.

Παράρτημα

[i] Ερωτηματολόγιο

Η μορφή του ερωτηματολογίου παρατίθεται στο παρακάτω link:

<https://forms.gle/48cmYn9df496XqUg7>

Λόγω της δημιουργίας και προώθησης του ερωτηματολογίου μέσω του διαδικτύου (email & social media) η μορφή του είναι ηλεκτρονική.

Ερωτηματολόγιο για τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στις επιχειρήσεις και τον τεχνολογικό κλάδο

Στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών "Ευφυείς Τεχνολογίες Διαδικτύου" του Τμήματος Μηχανικών Πληροφορικής και Ηλεκτρονικών Συστημάτων του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος (Δι.Πα.Ε.), διεξάγεται έρευνα σχετικά με την πανδημία COVID-19 και τις επιδράσεις της στις επιχειρήσεις και τον τεχνολογικό κλάδο.

Η συμμετοχή σας είναι εθελοντική. Δεν θα αναφέρετε προσωπικά σας στοιχεία στο ερωτηματολόγιο και οι απαντήσεις σας οι οποίες είναι ανώνυμες, εμπιστευτικές, δεν θα δημοσιοποιηθούν και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμμετοχή σας είναι σημαντική για την επιτυχημένη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας και μελέτης. Στις ερωτήσεις σας παρακαλούμε να απαντήσετε με ειλικρίνεια.

Όπου υπάρχει η επιλογή "Άλλο:" πληκτρολογήστε, εάν επιθυμείτε, τη δική σας απάντηση. Ο εκτιμώμενος χρόνος συμπλήρωσης είναι 10 λεπτά.

* Η ερώτηση με αστερίσκο είναι υποχρεωτική.

Σας ευχαριστούμε για τη συμβολή σας στη μελέτη της πανδημίας και ευχόμαστε σε εσάς και στις οικογένειες σας υγεία και υπομονή.

* Απαιτείται

1. Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου *

2. Φύλο *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Άντρας
 Γυναίκα

3. Ηλικία *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 18-30 ετών
 31-40 ετών
 41-50 ετών
 51-60 ετών
 Άνω των 60 ετών

4. Κατοικείς σε μέρος με πληθυσμό μέχρι: *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 500 κατοίκους
 501-2000 κατοίκους
 2001-10000 κατοίκους
 >10000 κατοίκους

5. Επάγγελμα *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Δημόσιος υπάλληλος
 Ιδιωτικός υπάλληλος
 Ελεύθερος επαγγελματίας
 Αυτοαπασχολούμενος
 Συνταξιούχος
 Άνεργος

6. Μορφωτικό επίπεδο *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Απόφοιτος Δημοτικού
- Απόφοιτος Γυμνασίου / Λυκείου
- Απόφοιτος ΑΕΙ (ΠΕ/ΤΕ)
- Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
- Κάτοχος διδακτορικού τίτλου σπουδών

7. Ανήκετε σε ευπαθή ομάδα; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Όχι
- Ναι, λόγω ηλικίας
- Ναι, λόγω αναπηρίας
- Ναι, λόγω υποκείμενων νοσημάτων

8. Πόσο καλά ενημερωμένος/νη για τον ιό θεωρείτε ότι είστε; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Καθόλου
- Ελάχιστα
- Μέτρια
- Καλά
- Πολύ καλά

9. Πιστεύετε ότι οι πληροφορίες σχετικά με τον ιό που προβάλλονται από τα μέσα είναι έγκυρες; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Ίσως
- Όχι

10. Πιστεύετε ότι όλοι οι θάνατοι που ανακοινώνονται οφείλονται όντως στον ιό; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Όχι

11. Έχετε βγει θετικός/ή στον ιό μετά από test; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Όχι

12. Αν όχι, έχετε σκεφτεί ότι μπορεί να είστε/ ήσασταν ασυμπτωματικός,-ή;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Όχι

13. Ποια κατά την γνώμη σας είναι τα απαραίτητα μέτρα πρόληψης; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Τήρηση αποστάσεων
- Χρήση μάσκας
- Απολύμανση χεριών
- Απολύμανση προσωπικών αντικειμένων
- Ιχνηλάτηση επαφών

14. Πότε ακολουθήσατε τα μέτρα πρόληψης με μεγαλύτερη συνέπεια, στην 1η ή στην 2η καραντίνα; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Στην 1η καραντίνα
- Στην 2η καραντίνα
- Και στις 2 με την ίδια συνέπεια
- Δεν ακολουθώ τα μέτρα πρόληψης

15. Θα κάνετε το εμβόλιο όταν γίνει προσβάσιμο σε εσάς; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Ίσως
- Όχι
- Θα συμβουλευτώ ειδικό

16. Πιστεύετε ότι θα υπάρξουν παρενέργειες στον άνθρωπο από τον εμβολιασμό; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Ίσως
- Όχι
- Δεν μπορώ να γνωρίζω

17. Πιστεύετε ότι όσοι δεν εμβολιαστούν θα βρεθούν σε κοινωνικό και/ή εργασιακό περιθώριο στο κοντινό μέλλον; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Το θεωρώ σίγουρο
- Το θεωρώ πιθανό
- Το θεωρώ απίθανο

18. Σε ποιον τομέα δραστηριοποιείται η επιχείρηση στην οποία δουλεύετε. *

19. Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή Covid19. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3
Διαφωνώ	☐	☐	☐
Συμφωνώ	☐	☐	☐

20. Αναγκαστήκατε να μεταβείτε σε τηλεργασία λόγω της νόσου Covid19. *

Na επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

21. Διαθέτετε τον απαραίτητο εξοπλισμό τηλεργασίας. *

Na επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

22. Η δουλειά μέσω τηλεργασίας δε διαφέρει σε τίποτα από την διά ζώσης εργασία. *

Na επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

23. Είστε υπέρ της τηλεργασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας αν η φύση της εργασίας το επιτρέπει. *

Na επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

24. Πιστεύετε ότι η τηλεργασία βοηθά τον εργαζόμενο να έχει καλύτερες επιδόσεις. *

Na επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

25. Αισθάνεστε ότι είστε περισσότερο παραγωγικός στην δουλειά σας σε σχέση με την περίοδο πριν την πανδημία. *

Na επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

26. Έχετε πιο θετική άποψη για την τεχνολογία και τα εργαλεία της μετά την τηλεργασία. *

Na επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

27. Θα θέλατε στο μέλλον να δουλεύετε εξ αποστάσεως. *

Na επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

28. Αν ναι, πιστεύετε ότι η τηλεργασία θα επιφέρει κοινωνική αποξένωση σε βάθος χρόνου; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

29. Πιστεύετε ότι η εξ αποστάσεως εργασία αντικαθιστά επαρκώς την διά ζώσης εργασία. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

30. Νιώθετε ότι η τηλεργασία βοηθά την επιχείρηση στην οποία δουλεύετε να έχει την ίδια εξέλιξη και αποτελέσματα αποδοτικότητας. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

31. Νιώθετε ότι συνεργάζεστε στον ίδιο βαθμό με τους συναδέλφους σας στην τηλεργασία όπως και στη διά ζώσης εργασία. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

32. Πιστεύετε ότι η εταιρεία στην οποία εργάζεστε έχει τις ίδιες απολαβές από την τηλεργασία του προσωπικού της. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

33. Πιστεύετε ότι ο μισθός σας πρέπει να παραμείνει στα ίδια επίπεδα που ήταν και πριν την καραντίνα. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

34. Θεωρείτε ότι δουλεύετε το ίδιο ποιοτικά και ποσοτικά με την τηλεργασία. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

35. Πιστεύετε πως είστε αποδοτικότερος όταν δεν βρίσκεστε στον ίδιο χώρο με το αφεντικό και τους συναδέλφους σας. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

36. Πιστεύετε πως ο εργοδότης σας είναι ευχαριστημένος από τις αποδόσεις σας στην τηλεργασία. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

37. Θεωρείτε ότι η τηλεργασία τονώνει το αίσθημα των εργαζομένων ότι είναι σπουδαίοι και αναγκαίοι στον τομέα όπου εργάζονται. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

38. Εάν όχι, περιγράψτε τα συναισθήματα που σας προκαλεί η απομακρυσμένη μορφή εργασίας. *

39. Διατηρείτε καλή ψυχολογία κατά τη διάρκεια της τηλεργασίας. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

40. Εάν η εργασία σας δεν επιθυμεί να εφαρμόσει την μέθοδο της τηλεργασίας θα το προτείνατε εσείς γιατί θεωρείτε ότι είναι σωστό. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

41. Εάν η εταιρεία σας κρίνει ότι δεν είναι απαραίτητη η τηλεργασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας θα αντιδράσετε αρνητικά. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	
Διαφωνώ	☐	☐	☐	Συμφωνώ

42. Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, κρίνετε απαραίτητο να κάνετε rapid test συχνά για να προστατέψετε τους συνεργάτες σας. *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Ναι
 Όχι
 Μερικές φορές

43. Αν κάνετε το εμβόλιο και επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα έχουν επηρεαστεί οι συναδελφικές σας σχέσεις. *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Ναι
 Όχι

44. Εάν επιστρέψετε στη δια ζώσης εργασία, πιστεύετε θα χρειαστείτε χρόνο προσαρμογής; *

45. Εάν η εταιρεία σας αποφασίσει να μειώσει το προσωπικό της, πως θα νιώσετε από την δική σας απόλυση ή κάποιου συναδέλφου; *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Θετική
- Αρνητική
- Ουδέτερη

46. Σε πόσους μήνες πιστεύετε ότι θα επιστρέψουμε στους κανονικούς ρυθμούς ζωής; *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Λιγότερο από 3 μήνες
- 4-6 μήνες
- 7-12 μήνες
- Περισσότερο από 12 μήνες

47. Πόσο έχει αλλάξει η καθημερινή σας ζωή εξαιτίας της πανδημίας και της τηλεργασίας; *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

48. Πόσο έχουν αλλάξει οι ανθρώπινες σχέσεις με την καραντίνα, και πως πιστεύετε ότι θα είναι στο μέλλον; *

49. Νιώθετε απομονωμένος,-η από τον κόσμο λόγω της καραντίνας; *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

50. Αισθάνεστε ψυχική καταπίεση, όπως: (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μια απαντήσεις) *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Θλίψη (για το τί συμβαίνει)
- Φόβο (για το τί μπορεί να συμβεί)
- Άγχος (για το παρόν και το μέλλον)
- Αβεβαιότητα (για το παρόν και το μέλλον)
- Ενοχή (μήπως μεταδώσεις εσύ τον ιό)
- Ντροπή/Στιγματισμός (αν νοσήσεις)
- Θυμό (επειδή υφίστασαι τις συνέπειες)
- Κατάθλιψη (λόγω της κατάστασης)
- Ανία
- Εκνευρισμό
- Απραγία και νωχελικότητα (λόγω τηλεργασίας)
- Στασιμότητα

51. Πιστεύετε ότι οι ανθρώπινες και εργασιακές σχέσεις θα αλλάξουν μετά την πανδημία; *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Το θεωρώ σίγουρο
- Το θεωρώ πιθανό
- Το θεωρώ απίθανο

52. Νιώθετε φοβία και άγχος για τον κόσμο με τον οποίο έρχεστε σε επαφή; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Τηρώ τα μέτρα και νιώθω ασφαλής
- Φοβάμαι να συναναστραφώ με κόσμο που δεν γνωρίζω τις δικές του συναναστροφές

53. Πιστεύετε ότι κάποιες επιχειρήσεις θα αναγκαστούν να κλείσουν; *

54. Πως φαντάζεστε στο μέλλον την κοινωνική και εργασιακή κατάσταση της χώρας μας; *

[ii] Πίνακες συχνότητας SPSS για τις απαντήσεις του

δείγματος

a) Με κριτήριο το φύλο

Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19. *
Φύλο

Crosstab

		Φύλο		Total
		Άντρας	Γυναίκα	
Η τηλεργασία υπήρχε Διαφωνώ στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	Count	99	53	152
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	65,1%	34,9%	100,0%
	% within Φύλο	52,7%	62,4%	55,7%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Count	44	20	64
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	68,8%	31,3%	100,0%
	% within Φύλο	23,4%	23,5%	23,4%
Συμφωνώ	Count	45	12	57
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	78,9%	21,1%	100,0%
	% within Φύλο	23,9%	14,1%	20,9%
Total	Count	188	85	273
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	68,9%	31,1%	100,0%
	% within Φύλο	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Significance	95% Confidence Interval		Significance	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	3,691 ^a	2	,158	,158 ^b	,151	,165			
Likelihood Ratio	3,874	2	,144	,146 ^b	,139	,153			
Fisher's Exact Test	3,705			,155 ^b	,148	,162			
Linear-by-Linear Association	3,445 ^c	1	,063	,075 ^b	,070	,080	,037 ^b	,034	,041
N of Valid Cases	273								

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 17,75.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 2000000.

c. The standardized statistic is -1,856.

b) Με κριτήριο την ηλικία

Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19. * Ηλικία

		Crosstab					Total
		Ηλικία					
		18-30 ετών	31-40 ετών	41-50 ετών	51-60 ετών	Άνω των 60 ετών	
Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	Count	38	39	37	33	5	152
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	25,0%	25,7%	24,3%	21,7%	3,3%	100,0%
	% within Ηλικία	58,5%	57,4%	56,9%	53,2%	38,5%	55,7%
Count		16	15	16	16	1	64

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	% within Η τηλεργασία	25,0%	23,4%	25,0%	25,0%	1,6%	100,0%
	υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.						
	% within Ηλικία	24,6%	22,1%	24,6%	25,8%	7,7%	23,4%
Συμφωνώ	Count	11	14	12	13	7	57
	% within Η τηλεργασία	19,3%	24,6%	21,1%	22,8%	12,3%	100,0%
	υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.						
	% within Ηλικία	16,9%	20,6%	18,5%	21,0%	53,8%	20,9%
Total	Count	65	68	65	62	13	273
	% within Η τηλεργασία	23,8%	24,9%	23,8%	22,7%	4,8%	100,0%
	υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.						
	% within Ηλικία	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2- sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		Monte Carlo Sig. (1-sided)			
				Significance	95% Confidence Interval		Significance	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	9,996 ^a	8	,265	,265 ^b	,257	,274			
Likelihood Ratio	8,533	8	,383	,412 ^b	,402	,422			
Fisher's Exact Test	8,146			,416 ^b	,406	,426			
Linear-by-Linear Association	2,376 ^c	1	,123	,128 ^b	,121	,135	,065 ^b	,060	,070
N of Valid Cases	273								

a. 2 cells (13,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,71.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 2000000.

c. The standardized statistic is 1,541.

c) *Με κριτήριο το επάγγελμα*

**Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19. *
Επάγγελμα**

Crosstab

		Επάγγελμα					Total	
		Δημόσιος υπάλληλος	Ιδιωτικός υπάλληλος	Ελεύθερος επαγγελματίας	Αυτοαπασχολούμενος	Άνεργος		
Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	Διαφωνώ	Count 19	70	51	8	2	150	
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	12,7%	46,7%	34,0%	5,3%	1,3%	100,0%	
	% within Επάγγελμα	59,4%	63,6%	54,8%	36,4%	20,0%	56,2%	
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Count	7	22	20	8	5	62	
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	11,3%	35,5%	32,3%	12,9%	8,1%	100,0%	
	% within Επάγγελμα	21,9%	20,0%	21,5%	36,4%	50,0%	23,2%	
Συμφωνώ	Count	6	18	22	6	3	55	
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	10,9%	32,7%	40,0%	10,9%	5,5%	100,0%	
	% within Επάγγελμα	18,8%	16,4%	23,7%	27,3%	30,0%	20,6%	
Total		Count	32	110	93	22	10	267

% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	12,0%	41,2%	34,8%	8,2%	3,7%	100, 0%
% within Επάγγελμα	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0 %	100, 0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptoti c Significa ce (2- sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		Monte Carlo Sig. (1-sided)			
				Significa nce	95% Confidence Interval		Significa nce	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	12,74 1 ^a	8	,121	,117 ^b	,111	,123			
Likelihood Ratio	12,65 9	8	,124	,151 ^b	,143	,158			
Fisher's Exact Test	13,04 8			,095 ^b	,089	,100			
Linear-by-Linear Association	6,689 c	1	,010	,011 ^b	,009	,012	,006 ^b	,005	,008
N of Valid Cases	267								

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,06.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 2000000.

c. The standardized statistic is 2,586.

d) Με κριτήριο το μορφωτικό επίπεδο

Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19. * Μορφωτικό επίπεδο

Crosstab

	Μορφωτικό επίπεδο				Total
	Απόφοιτο ς-η Γυμνασίου / Λυκείου	Απόφοιτο ς ΑΕΙ (ΠΕ/ΤΕ)	Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών	Κάτοχος διδακτορικού τίτλου σπουδών	
Διαφωνώ	Count 30	67	49	6	152

Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	19,7%	44,1%	32,2%	3,9%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	69,8%	50,8%	57,0%	50,0%	55,7%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Count	7	34	21	2	64
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	10,9%	53,1%	32,8%	3,1%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	16,3%	25,8%	24,4%	16,7%	23,4%
Συμφωνώ	Count	6	31	16	4	57
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	10,5%	54,4%	28,1%	7,0%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	14,0%	23,5%	18,6%	33,3%	20,9%
Total	Count	43	132	86	12	273
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	15,8%	48,4%	31,5%	4,4%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Monte Carlo Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (1-sided)
--	-------	----	----------------------------	----------------------------

			Asymptotic Significance (2- sided)	Significance	95% Confidence Interval		Significance	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
					Pearson Chi-Square	6,237 ^a		6	,397
Likelihood Ratio	6,258	6	,395	,421 ^b	,412	,431			
Fisher's Exact Test	6,019			,413 ^b	,404	,423			
Linear-by-Linear Association	1,025 ^c	1	,311	,327 ^b	,318	,336	,165 ^b	,157	,172
N of Valid Cases	273								

a. 2 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,51.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 1776211046.

c. The standardized statistic is 1,012.

e) *Με κριτήριο τον τόπο κατοικίας*

Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19. *
Τόπος κατοικίας

Crosstab

	Τόπος κατοικίας			Total
	Το πολύ 2000 κάτοικοι	2001-10000 κάτοικοι	Περισσότεροι από 10000 κάτοικοι	
Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	Count 6	Count 18	Count 128	Count 152
% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	3,9%	11,8%	84,2%	100,0%
% within Τόπος κατοικίας	50,0%	66,7%	54,7%	55,7%

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Count	6	6	52	64
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	9,4%	9,4%	81,3%	100,0%
Συμφωνώ	Count	0	3	54	57
	% within Η τηλεργασία υπήρχε στη ζωή σας και πριν την εποχή COVID19.	0,0%	5,3%	94,7%	100,0%
Total	Count	12	27	234	273
	% within Τόπος κατοικίας	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2- sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Significance	95% Confidence Interval		Significance	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	8,752 ^a	4	,068	,065 ^b	,060	,070			
Likelihood Ratio	10,572	4	,032	,041 ^b	,037	,045			
Fisher's Exact Test	8,119			,075 ^b	,070	,080			
Linear-by-Linear Association	2,022 ^c	1	,155	,160 ^b	,153	,168	,082 ^b	,077	,087
N of Valid Cases	273								

a. 2 cells (22,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,51.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 274298090.

c. The standardized statistic is 1,422.

Βιβλιογραφία

- [1] Coronavirus Disease-2019: Knowledge, Attitude, and Practices of Health Care Workers at Makerere University Teaching Hospitals, Uganda, Olum et. All, 2020, *Frontiers in public health*
- [2] Ανευλαβής Ε., 2005, *Κλινική Λοιμωξιολογία, Ιατρικές εκδόσεις Π.Χ. Πασχαλίδης, Αθήνα*
- [3] Public health awareness: knowledge, attitude and behaviors of the public on health risks during COVID-19 pandemic in sultanate of Oman, Wahed et al, 2020
- [4] Η πανδημία COVID-19 ως παράγοντας επιδείνωσης των ανισοτήτων υγείας, Panagiotis Stachteas & Fotis Stachteas
- [5] Estimating the burden of post-COVID-19 syndrome in a population-based cohort study of SARS-CoV-2 infected individuals: Implications for healthcare service planning, Anagnostopoulos et.al.
- [6] Understanding dynamics of pandemics, Akin et al., 2020
- [7] Μπεμπέτσος, Ε., Κωνσταντινίδης, Χ. & Κωνσταντούλας, Δ. (2021). Πανδημία από κορωνοϊό (COVID-19) και Φυσική Δραστηριότητα Ο σημαντικός ρόλος του φύλου και της ηλικίας. *Archives of Hellenic Medicine/Arheia Ellenikes Iatrikes*
- [8] The Justinian plague (part one), Sabbatani et al., 2012

- [9] Μαύρος θάνατος: Η επιδημία πανώλης που ξεκλήρισε την Ευρώπη τον 14ο αιώνα, Samuel K. Cohn "The Black Death Transformed: Disease and Culture in Early Renaissance Europe" (2002)
- [10] Megadrought and Megadeath in 16th Century Mexico, Emerging infectious diseases, Acuna-Soto et. al.,2002
- [11] The Cholera Pandemic, Still with Us after Half a Century: Time to Rethink, Edward T. Ryan
- [12] The Third Plague Pandemic in Europe, Barbara Bramanti et. Al. April 2019
- [13] 1918 Influenza: the mother of all pandemics, Taubenberger & Morens, 2006
- [14] Jeff Taubenberger 1997: PFC Roscoe Vaughan, Camp Jackson and Army Medical Museum.
- [15] HIV/AIDS in the Era of COVID-19: A Juxtaposition of Two Pandemics, Eisinger& Fauci., 2018
- [16] Levin, J. (2019). Mental health care for survivors and healthcare workers in the aftermath of an outbreak. In: D. Huremovic (Ed). Psychiatry of Pandemics (pp. 127–141). Cham, Switzerland: Springer
- [17] The COVID-19 pandemic and health inequalities, Bambra et.al., 2020
- [18] Briefing: Ebola–myths, realities, and structural violence, Wilkinson & Leach, 2014
- [19] The respiratory system, Ian Peate, 17 May 2021
- [20] Τσιλιγκίρογλου – Φαχαντίδου Α. (1993). Παιδική ανάπτυξη και υγεία. Θεσσαλονίκη: University studio press
- [21] COVID-19: Epidemiology, Evolution, and Cross-Disciplinary Perspectives, Jiumeng et al.
- [22] Update of the current knowledge on genetics, evolution, immunopathogenesis, and transmission for coronavirus disease 19 (COVID-19), Tizaoui et al.
- [23] [Source of the COVID-19 pandemic: ecology and genetics of coronaviruses (Betacoronavirus: Coronaviridae) SARS-CoV, SARS-CoV-2 (subgenus Sarbecovirus), and MERS-CoV (subgenus Merbecovirus)], Lvov et al.
- [24] A SARS-CoV-2 surrogate virus neutralization test based on antibody-mediated blockage of ACE2–spike protein–protein interaction, Tan et al.
- [25] Coronavirus and Kids: Symptoms and Who’s at Risk, Kelly Shepsko
- [26] Coronavirus and COVID-19 : focus on a galloping pandemic, Davenne et al.
- [27] The outbreak of COVID-19: An overview, Wu et al.
- [28] [WHO](#), 2020

- [29] Μέτρα πρόληψης έναντι κορονοϊού SARS-CoV-2, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ)
- [30] Coronavirus (COVID-19), Jefferson University Hospitals
- [31] Pathophysiology, Transmission, Diagnosis, and Treatment of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19), Wiersinga et al.
- [32] Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) | Centers for Disease Control and Prevention, CDC
- [33] COVID-19: The Inflammation Link and the Role of Nutrition in Potential Mitigation, I. Zabetakis
- [34] COVID-19 has brought suffering to people everywhere, but its impact is not shared equally, Siva Vakya, Medecins Sans Frontiers
- [35] Effects of the COVID-19 pandemic in India: An analysis of policy and technological interventions, Goel et. Al
- [36] Investigation of a COVID-19 outbreak in Germany resulting from a single travel-associated primary case: a case series, Böhmer et al.
- [37] Soumitra Chatterjee responding to treatment, say doctors, Chatterjee et al, 2020
- [38] Treatment of COVID-19 with convalescent plasma: lessons from past coronavirus outbreaks, Wooding et al., 2020
- [39] Rationale for the use of N-acetylcysteine in both prevention and adjuvant therapy of COVID-19, Flora et al., 2020
- [40] COVID-19 treatment by repurposing drugs until the vaccine is in sight, Phadke et al., National Library of Medicine
- [41] Εμβόλια κατά της νόσου COVID-19, Ευρωπαϊκή επιτροπή, Ευρωπαϊκή πύλη πληροφοριών εμβολιασμού, 23 Δεκεμ. 2020
- [42] Εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμών ενηλίκων, Ελληνική δημοκρατία, Υπουργείο υγείας, 20/11/2020
- [43] COVID-19: The forgotten priorities of the pandemic, Vieira et al., June 2020
- [44] Impact of COVID-19 Pandemic on Global Economy, Ahmed, Europe PMC
- [45] The Syndemic Pandemic: COVID-19 and Social Inequality, Bambra, 20 June 2021, Springer Link
- [46] Η πανδημία Covid-19: Επιταχυντής των ανισοτήτων και εγκαταστάτης νέων μορφών ανισοτήτων, Α. Ζήση και Σ. Χτούρης
- [47] Crisis management in the Greek hotel industry in response to COVID-19 pandemic, Pavlatos et al.

[48] Η πανδημία Covid-19 ως παράγοντας επιδείνωσης των ανισοτήτων υγείας, Π. Σταχτέας και Φ. Σταχτέας

[49] Σχέδιο ανάκαμψης για την Ευρώπη, Ευρωπαϊκό συμβούλιο, 2020

[50] Νέος νόμος 4807/2021 - Θεσμικό πλαίσιο τηλεργασίας, διατάξεις για το ανθρώπινο δυναμικό του δημοσίου τομέα και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις. [Taxheaven](#)

[51] Η τηλεργασία στην Ε.Ε. πριν και μετά την πανδημία, Ε.Ι.Ε.Α.Δ., Παναγιώτης Κυριακούλας

[52] The COVID-19 Crisis and Telework: A Research Survey on Experiences, Expectations and Hopes

[53] Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας (2004), Μελέτη για την προώθηση και εφαρμογή της τηλεργασίας στην Ελλάδα, Αθήνα, ΟΚΕ (2020), ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (2020)

[54] Eurostat (2020). ‘How usual is it to work from home’, available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20200424-1>

[55] Joint Research Centre (2020), “Telework in the EU before and after the COVID-19: where we were, where we head to” https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc120945_policy_brief_-_COVID_and_telework_final.pdf, με επεξεργασία στοιχείων Eurostat

[56] Working during COVID 19, [Eurofound](#) 2020

[57] Τηλεργασία [EIEAΔ](#): Δ/ση Ενεργητικών πολιτικών και διεθνών δικτύων

[58] Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας (2004), Μελέτη για την προώθηση και εφαρμογή της τηλεργασίας στην Ελλάδα, Αθήνα, ΟΚΕ (2020), ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (2020)